MADRAS.

Sujanaranjani Series. No. I.

25197

RAJASEKHARA VILASAMU

S/No. 479
Acc. No. 5956

OR

THE STORY OF

BHALLANA RAJAH.

BY

KUCHIMANCHI THIMMAKAVI.

COCANADA:
PRINTED AT THE SUJANARANJANI PRESS,
1896.

Sujanaranjani Series No I.

శ్రీ

రాజశేఖరవిలాసము

అను

భళ్యాణ రాజచరిత్రము.

కవిసార్వభౌమ బిరుదాంకితుఁడగు

కూచిమంచి తిమ్మకవి విరచితము.

కాకినాడ

పీఠిక.

భక్తిరస బంధురంబగు రాజశేఖర విలాసము భల్హాణ చరిత్రమను నామాంతరముచేఁ బ్రసిద్ధమైనది. ఈగ్రంథము మహాకవియై "అభినవవాగనుశాసన, కవిసార్వభౌమ" బిరుదులను గాంచిన కూచిమంచి తిమ్మనచే రచింపఁబడినది. ఇకవి యాఱువేల నియోగి బ్రాహ్మణుఁడు. "కౌండిన్య గోత్రుఁడు. ఇతని తండ్రి గంగన; తాత తిమ్మన; ముత్తాత గంగాబయ్యన; తల్లి లచ్చమ, భార్య (గొట్టిముక్కల రామయామాత్యు కూఁతురు) బుచ్చమ్మ. రాజన్న* జగ్గన్న సూరన్న లితని తమ్ములు. [illegible]న సింగన నరసన లితని పినతండ్రులు. వీరమ, పాపమ మేనత్తలు. ఈ విషయము లీతఁడు రచించిన గ్రంథములలోఁ దెల్లముగఁ దెలుపఁబ[illegible] 'క॥ పసుపుమాంసఘనస్థగ్రామ మందిరుండ' నని శివలీలా విలా

గనుఁగొననిహాపరయూరంబని తలంచి వినిన్నలాం[illegible] [illegible]ఁడిగుచున్"

తన గ్రంథములను వేఱొకని నరాంకితము సేయక యీశ్వరార్పితము సేసియున్నాఁడు. మఱి

"చ॥ వినుమఖిలేశ మర్త్యులకు వేడుకఁ గావ్యము సంగథాత్రిపై
నొసరఁగ సౌఖ్యసంపదల నద్ధతులై సుకవీంద్రులందు రా
ర్యనికరవంద్య నీవిహ పరంబుల సౌఖ్యము సంగు సామివం
చును మదినెంచి నీకు సరసుల్ వినిమెచ్చఁ బ్రబంధమిచ్చెదన్"

అని యీ రాజశేఖర విలాసమునను,

"క॥ నృపులకుఁ గావ్యం బొసఁగిన
నపవర్గం బిడఁగఁగలరొ యటుగా
ద్విపతురగభూషణాంబర
తపనీయాదికము చేతఁ దనుపంగలరో?"

౧. రుక్మిణీపరిణయము క్రీ. శ. ౧౭౧౫ (ముద్రితము)
౨. సింహాచల మాహాత్మ్యము.
౩. నీలాసుందరి పరిణయము (ముద్రితము)
౪. అచ్చ తెనుఁగు రామాయణము (ముద్రితము)
౫. సారంగధర చరిత్రము.
౬. సాగరసంగ మాహాత్మ్యము.
౭. లక్షణసార సంగ్రహము క్రీ. శ. ౧౭౪౦, (ముద్రితము అసమగ్రము)
౮. రసిక జన మనోభిరామము క్రీ. శ. ౧౭౫౦, (ముద్రితమ
౯. సర్పపుర మాహాత్మ్యము క్రీ. శ. ౧౭౫౪, (ముద్రితము)
౧౦. శివలీలా విలాసము క్రీ. శ. ౧౭౫౬, (ముద్రితము)

ఈ పదునొకండు పుస్తకములు కాక, తాననేక శతక దండక తత్కృతులఁ గూర్చినట్లతని యంత్య కృతియగు శివలీలావిలాసములోఁ దెలుపఁబడి యున్నది-

ఈకవి నిఱుపేదయై కుక్కుటేశ్వరుని గుడిప్రక్క నొకపూరి గప్పిన చవికలోఁ గూర్చుండి కృతుల వ్రాయుచు వచ్చినట్లు వాడుకలో నున్న దికాని యాకథ యంతగా నమ్మఁదగినదిగాఁ దోఁచలేదు. ఇతఁడు తన తండ్రిని గూర్చి

"మ॥ తనరారన్నుతి సేతు సేతు హిమవద్గంగా స్వశైలాంతరా
వనిభాగావిరత ప్రసిద్ధకవి విద్వన్మాగధేయాది యా
చనకానీక నిరంతరప్రణుత భాస్వద్దానపారాయణు" ననియు

తన పితృవ్యులనుగూర్చి "జనవినుతాన్నదానగుణ సంతతభవ్యు" లనియుఁ దన గ్రంథములలో వర్ణించి యున్నాఁడు. దీనినిబట్టిచూడఁగా వీని పెద్దలు సుఖజీవనము గలవారైనట్లు స్పష్టమగుచున్నది. ఈతని వంశీయులును నేఁటివఱకుఁ గూడు గుడ్డలకుఁ గొఱంతలేక పాఁడిపంటలు గలిగి గౌరవముగఁ గాలము గడపుచున్నారు. కవియు సాఁగుదల గలవాఁడు కనుకనే

"క॥ పనిపూనితుచ్ఛభోగం।బునకై కొఱగానిజనులఁబొగడుటయెల్లన్
గనుఁగొననిహపరదూరం।బనితలఁచినిర్మలాంతరంగుఁడగుచున్"

తన గ్రంథములను వేనిని నరాంకితము సేయక యీశ్వరార్పితము సేసియున్నాఁడు. మఱి

"చ॥ వినుమఖిలేశ మర్త్యులకు వేడుకఁ గావ్యమొసంగ ధాత్రిపై
నొనరఁగ సౌఖ్యసంపదల నద్ధతులై సుకవీంద్రులందు రా
ర్యనికరవంద్య నీవిహ పరంబుల సౌఖ్యమొసంగు స్వామివం
చును మదినెంచినీకుసరసుల్ వినిమెచ్చఁబ్రబంధమిచ్చెదన్"

అని యీ రాజశేఖర విలాసమునను,

"క॥ నృపులకుఁ గావ్యం బొసఁగిన
నపవర్గం బిడఁగఁగలరొ యటుం
ద్విపతురగభూషణాంబర
తపనీయాదికము చేతఁదనుపంగలరో ?"

*సీ॥ ద్విజపుంగవులకుఁ బ్రవేశింపఁగారాని
పృథుగృహాంతరములఁ బేర్మినుండి
కృతియంతధర్మపద్ధతు లెవ్వియు నెఱుఁగక
ధరణిపైనడువఁ బాదములు లేక
దుష్క్రియల్ చేయుమంత్రులు చెప్పనటు మీఱ
కనటించుచు ద్విజిహ్వకలుగలిగి
వితతంబుగా వక్రగతులచేఁ బాదఁచుఁ
బూని మేప్రొద్దును బుస్సురనుచు
గాఢరోషవిషానలోద్గారిఘోర
వక్త్రములుగల్గి దుర్మదవంతులగుచుఁ
వెలగుచుండెడు భోగిరాజుల భజింపఁ
గుటిలతరబుద్ధి నెవ్వాఁడు కోరఁగలఁడు ?

అని సింహాచల మాహాత్మ్యములోను నరకృతిని నిందించి యనాదితః సమంచిత కవితాచతురుండై సుభద్రాపరిణయాద్యనేక కృతుల రచియించి ప్రసిద్ధి వహించిన యితని తమ్ముఁడు జగ్గకవియుఁ బ్రభుదూషణము నధికముగాఁ జేసియున్నాఁడు.

ఈ విస్సకవి కవితాధార తిన్ననై యనర్గళముగాఁ బ్రవహించుచున్నది- ఆధునికులలోఁ బ్రబంధ రాజ వేంకటేశ్వర విజయ విలాసాదులను వ్రాసిన గణపవరము వేంకటకవి యొకఁడు తక్క నిన్ని లక్షణగ్రంథముల వ్రాసి వాసిఁగన్నవాఁ డెవఁడు కలఁడు ?

" ఉ॥ అల్లనవిచ్చుకెంగలువలందురజంబునగప్పురంబుఁ బై
జల్లఁగఁ జల్లనై వలచుసౌరభముల్ వెదజల్లు "

నన్నుగఁ గబ్బములల్లు నేర్పితని కలవడినట్లు ప్రబంధ కవులలో " వ

---

* ఈ పద్యమును జదువు వారికి సంకుసాల నృసింహ కవియొక్క మాంధాతృ చరిత్రములోని యీక్రింది మెత్తుగీత స్ఫురణకు రాకపోదు :—

గీ॥ శంఖనాగస్వరాదికశ్రవణసమయ|విస్ఫుటచ్ఛత్రవిస్ఫారితస్ఫటాక
దిష్టవిషవైకృతవశవర్తిదుష్టఫణుల|ప్రభుదురాత్మకులనెవ్వాఁడు ప్రస్తుతించు.

ద్దు పల్కు" లనఁ దొరపడ్డైన ముక్కు తిమ్మన కేవలనుండిన మతియే కవికిని గుదిరియుండలేదు- కావుననే కా యిక్కవికిఁ జుట్టమును గాలీసఁ డునగు నేసుఁగు లక్ష్మణ కవి పండిత జన సమక్షమున,

"క॥ హాటకగర్భవధూటీ।లాటనచలితాంఘ్రినూపురారావశ్రీ
పాటచ్చరములు తేనియ। తేఁటలు మా కూచిమంచి తిమ్మయమాటల్.'

అని శ్లాఘించినట్లు ప్రసిద్ధిలోనున్నది-

ఈకవికెట్టి తేనియ తేఁటలగు మాటలు గలిగినందుల కొక కథ వాడుకలోనున్నది- అక్షరాభ్యాస దినమున కవికిఁ దల్లి దలయంటుచు నేదోపని జ్ఞాపకమునకు రాఁగా లోపలికిఁ బోయెనఁట- అప్పుడు కుక్కుటేశ్వరుఁడు ముసలి బ్రాహ్మణుఁడై వచ్చి యిరువది కణుపుల చెఱకుగడ నొకదాని నతనిచేతికిచ్చి కనుమొఱఁగెనఁట- తల్లి తిరిగి వచ్చులోపల నాబుడుతఁడందు సగము నమలెనఁట- అంతలోఁ గొంచె మించు మించుగ నాతని యీడువాఁడె యగు నతని తమ్ముఁడు జగ్గన యాటపాటునవెనుక వాకిటనుండి వచ్చి యామిగిలిన దంటునొడసిగలి నోటఁ గఱచుకొని పోయి భక్షించెనఁట- దాన సమ్మెదువ్వతి రగ [illegible] డియు నిక్షురసోపమ మగు కవితాధార యవ్వారిగ జాలువాఱ స్వ[illegible]క్తులై వారా వరణముఁ గవితా వ్యాసంగముననే కాలము గడపి వారివారు నమలినగడలోని కణుపులకెక్కను గృతులరచింపఁగలిగిరఁట- ఇయ్యిరువురు సోదరుల కవిత్వమును రసోదంచితమై మృదుమధుర పాకమునఁ బడియున్నది గనుకను, ఇందొకరకరు దాదాపుగఁ బది గ్రంథముల వ్రాసినందువలనను నీకథ గల్పింపఁబడిన దగుట స్పష్టము- కాని తిమ్మకవి కవిత్వమహాత్త్వమున కిట్టి కృత్రిమ కథలు కారణములు గావు- అతని గ్రంథములలో దేనియందైన నొక యాశ్వాసముఁ జదివిచూచిన వారికిట్టి మహిమ కాతని యసాధారణ శబ్ద వైచిత్ర్యము శబ్దార్థ రచనావైపుణ్యమె యాధారమని తోఁపకపోదు. సహజ పాండిత్యుఁడై పండిత పామరజనాస్వాదముగ భాగవతమును రచించిన బమ్మెర పోతనామాత్యునివలె

నిక్కవియు వృత్త్యనుప్రాసచ్ఛేకయమకాద్యవ్యవహిత ధ్వన్యావృత్తిచేతను మృదువుగఁ జిత్రాయత వర్ణావృత్తిం గూర్చుట కాంతిసౌకుమార్యాది కావ్యగుణంబులచేతను నంత్యప్రాస నియమములచేతను జిత్రశ్లేషలచేత నిట్టి శబ్దవైచిత్రిని గల్పించుచున్నాఁడు. మేలైన తేఁట తెలుఁగు శైలి కట్టి రచనానైపుణ్య మలవరుచుటయెకాక తదనుగుణ్యమైన శృంగార రసమునను నాయాసముగఁ బోషించు నేర్పును గలవాఁడగుటచే నీతనికి గొప్పపేరు గలిగినది. కాని తేలికగ స్వభావోక్తులతోఁ గూడి మొత్తముమీఁద జాతీయమని చెప్పఁదగియున్నను నీతని కవనమందద్భుత వర్ణనలుమాత్ర మంతగాఁ గానరావు. అనఁగా నీతని వర్ణనలు చర్వితచర్వణములుగ నుండును గాని ప్రతిభా సముంచితంబులై యుండవు. ఐననిందుకిప్పటి కవిత్వమెల్ల బాణోచ్ఛిష్టమె కదా యను సమాధానముం జెప్పుకొందమేని యినుప గుగ్గిళ్ళవంటి యిప్పటి కవుల కవిత్వమునకును "శిరీషపేశలసుధా" మయంబులగు నిక్కవి గద్య పద్యంబులకును గల తారతమ్యమెంతయును దెల్లమగును. ఇతఁడు తన కడపటి కృతియైన శివలీలావిలాసమును ముప్పదియొక్క దినములలో రచించినట్లా గ్రంథము కడపటఁ జెప్పియున్నాఁడు. ఇది యెంత ధారాళమైన కవితాధోరణి! ముప్పదియొక్క దినములలో నొక్క కృతి సాంతముగ వ్రాయఁగలిగెనా యనుశంక తోఁచవచ్చును * గాని యాస్వప్నకల్పన లంతగాఁ బెట్టుకొనఁడు కనుకను, శబ్దాలంకారములకేనికిఁ గొట్టినపిండియగుటను, సర్వలక్షణసారవేత్తకాఁబట్టియు, మునుపు వ్రాసిన పోలిక పద్యములనె తిరిగి తిరిగి వ్రాయువాడుక కలవాఁడు కావునను, పది కృతుల వ్రాసి మెదిగిన చేయగుటఁబట్టియు నిక్కవి యీకార్యము నతి సులభముగ నిర్వహించి యుండవచ్చును. ఇక్కవి యింత యనర్గళముగ వ్రాయ వాడుక పడినవాఁడు కనుకనె

---

* ఒక్కొక్క యాశ్వాసము రచించుట కొక్కొక్క సంవత్సరము పట్టి యుండునను నాంధ్రకవి చరిత్రకారుని యపూర్వకాల పరిగణన సూత్రము ననుసరించి రెండాశ్వాసములు గల యీగ్రంథము రచించుటకుఁ గ్రమముగ రెండేండ్లుం పట్టియుండవలెను,

"నిఖిలవిద్యాభ్యాసనిపుణుఁడు మత్సహోదరుఁడగు జగ్గసత్కవితనయులు
ఘనులు తిమ్మనయు సింగనయును లేఖకపాఠకులై కృతుల్ప్రబలఁ జేయఁ
జేమిఁ గాంచినవాఁడ"

నని రసికజనమనోభిరామములోఁ జెప్పుకొనిన రీతిఁ దన గ్రంథములఁ దానొకఁడ ప్రకటింపలేక తన తమ్ముని కొడుకులఁ జేరఁదీసి లేఖకపాఠకులుగఁ దత్సాహాయ్యమునంది యున్నాఁడు. ఈయంశ మితనికి సంతానము లేదను మాటను బలపఱచు చున్నది.

ఇతఁడు శృంగార రస ప్రధానముగఁ గవిత్వముఁ జెప్పువాఁడని ముందె చెప్పఁబడెనుఁ గదా. అందులోను రసిక జన మనోభిరామములో స్త్రీవర్ణనాదుల నత్యధికముగఁ జేసియున్నాఁడు. తెలుచుగఁ దెలుఁగు కృతులలోఁ బెక్కింట నిట్టి వెఱ్ఱివర్ణనలు గనుపట్టుచున్నవి. ఆయా గ్రంథములఁ గృతినందిన ప్రభువుల ప్రీతికొఱకిట్టి యాశ్వాసములు రచింపఁ బడుచు వచ్చినట్లు కొందఱందురు కాని నరకృతి నింతగఁ దిరస్కరించిన యిక్కవియు నింత పచ్చిగా వ్రాయుటచే చూడ నిద్దురాచార మకాలపు తెలుఁగు కవుల కందఱికి సామాన్య ధర్మమై యుండెనని తలంచవలసి యున్నది. రసికజన మనోభిరామము నందలి రసిక ముద్రకానందించి ...ముక వెలయాండ్ర కరఁగఁ గన్నులారఁ జూచి, లోఁతు పాతులారసి, యా...ని హృదయమును శృంగార రసమున కీఁడ్చి, సుఖంబునందేల నువ్వెళు ...రుచు నాతని యింటిదిక్కరయుచుం బోవుచుఁ ద్రోవను బాదగయ ...యుండఁ గృతస్నాతుండై కుక్కుటేశ్వరుని దర్శించి యింటికి మఱలు నీ ...పింగని కౌతుకంబునఁ బైఁబడి కౌఁగిలింపఁబోయెననియు నప్పుడతఁడవ్వే ...శ్య తనయశరమును స్పృశించునను భీతిచేఁ బెడమోమిడఁగ నందలి రస భంగమున కాఁకణికమిన్నవిన్నవోయి పద్మావతి గావున

చ॥ చతురులలోన నెంతయును జాణవటంచును నిన్నుఁ గౌఁగిలిం
చితిని తుమాటు మోమిడఁగఁ జెల్లునె యోరసికాగ్రగణ్య?

అని యాశుకవిత్వముగ నడుగఁగా

అ॥

ద్భుతమగునట్టిబంగరపుబొంగరపుంగవఁబోలునీకుచ
ద్వితయముల్‌బొమ్మునాఁటియలవీపునదూసెనటంచుఁజూచితిన్.

అని కవి యావేశ్యా సమస్యనుబూరించి తన జాణతనమును నిలుపు
కొనెనని యొక కథ వాడుకలో నున్నది- కాని రసిక జన మనోభిరా
మమును రచించునాఁటి కీకవి కాఱువపది పైఁబడి యుండును గను
కను, ఎంత జారత్వము కులవృత్తిగాఁగల వేశ్యయైనను నట్టనడువీధిలోఁ
బట్టపగలెట్టి ముసలి బ్రాహ్మణుని పైఁబడెననుట నమ్మఁదగనివిషయముక
నుకను నిక్కథ సత్యముగాఁ జాలదు. కాని యీతని పుస్తకములఁ జదువు
నపుడీతఁడు బహు రసికుఁడనుమాట తోఁచు నను సత్యము మాత్రమిందు
వలన గ్రహింపఁదగియున్నది. ఇదికాక రసికజన మనోభిరామమునందలి
యైదవ యాశ్వాసమును వ్రాయుచుండఁగా నీకవికి భార్యావియోగము
గలిగెననియు నందు ఋతుధ్వజుండు గంధర్వ కాంతపై విరాళిచేఁ బొ
క్కుచుఁ జెప్పు నీక్రింది పద్యమున నావిషయంబించుక సూచింపఁబడెయు
న్నదనియు వాడుకలోనున్నట్లు మామిత్రులొకరు చెప్పఁదలిసినది- కాని
యీయంశము నిక్కమేయైనచో నీపద్యము మాత్ర మందుకుఁ దగనయ్యా
ధారము గాదు-

మ॥ సవనాదిక్రియలన్సుధాంధులను మెచ్చంజేసిధన్యాత్ములై
నవిశేషజ్ఞులకబ్బుఁగాకయకటా నాకేటికింగల్గు ని
బ్భువనాతీతవిలాసవిభ్రమకళాభూతిప్రధాంచన్మదు
ద్భవశాఖీమధురాధరాధరసుధాధారాసరిద్ధోరణుల్.

ఈకథ నిజమైనచో మాత్రము పై వేశ్యాసమస్య తప్పక యసత్యక
నమగును. ఏలనన, నఱువ దేండ్ల వయస్సుపయి భార్యఁ బోగొట్టుకొని
వాఁడెవ్వఁడట్టి రసికత్వమునకు దగియుండును ?

ఈకావ్యమునందలి కథాంశము జంగమ భక్తుఁడగు భళ్ళాణుఁడను
రాజు యొక్క యద్భుతచరిత్రమై యున్నది. సింధుకటకాధీశుఁడైన

భల్లాణుఁ డెవ్వరేదియడిగినను లేదనక యిచ్చెదనని ప్రతిజ్ఞ పట్టి ప్రతిదిన జంగమార్చనను చేయుచుండఁగా నాతని సత్య సంధత నరయఁగోరి పరమశివుఁడు కైతవజంగమ విటవేషమును ధరించి యారాజు నొద్దకుఁ బోయి యుత్తమజాతి మత్తకాసిని కావలెనని కోరెను. ఈకోరిక పాప హేతువని యెంత దూరము బోధించినను వినక శపథముఁ జెల్లింపుమని యామిండ జంగము కోపింపఁగా, దత్తవాక్య బద్ధుఁడైయాతఁడు భోగ వనితలఁ బిలిచికొనిరండని తనబంట్లఁ బంపెను. కాని యీశ్వర లీలచే వేశ్య వాటిక యందెక్కడ నొక్క రో వెలఁదియైన జిక్కకపోయెను. అప్పుడు రాజుఖిన్నుఁడై తన పట్టమహిషియగు చల్లాంబతో నీవింతఁ జెప్పఁగా నామె యదియెల్ల శివలీలయని గ్రహించి పతియాజ్ఞఁబడసి యక్కపట జంమును జేరి కౌఁగలింపఁగా నతఁడామె చేతులలోఁ జంటబిడ్డఁడై వెలసెను. రాజశేఖర లీలావిశేషమగుటచే నిక్కతకు రాజశేఖర విలాసమను పేరు ప్రసిద్ధి కలిగెను.

ఆంధ్ర దేశమున నారాధ్యులలో మిక్కిలి ప్రసిద్ధిలోనున్న యీకథను ...ృ భేదములతోఁ బలువురు పలురీతులఁ దెనుఁగున వ్రాసి యున్నారు. ...ర మొక్కించుక యిట సూచించెదము :—

(1) భల్లాణచరిత్ర. "విరివిగ శ్రీరాచవీడు నేలకొన్న, పర ...త్ము శ్రీవీరభద్రుని పేర। ద్విపదగా...పరమ శివాచార భరిత వర్త ...డు। గురులింగ జంగమకృపగలవాఁడు "నగు చిత్తాళు గంగాధరునిచే ...ింపఁబడినది. 'చల్లనిమాటల సరసంబుగానున్న' ట్లుకవియనుకొన్న గ్రంథము లక్షణవంతముగా లేదు.

(2) 'పాకనాటింటివాఁడు, శుద్ధ శైవుఁడును గౌతమ గోత్ర సంభవుఁడును రామనారాధ్యగురుసేవకుఁడును, పిన్నకోట విశాతిలోనివల్ల ...గ్రామవాస్తవ్యుఁడును నగు మల్లవరపు వాలేశ్వరునిచేఁ బద్య కావ్యము రచింపఁబడినది.

(3) శ్రీపతి పండితారాధ్యవంశ, దీపకుఁడగు శంభు లింగారాధ్య

దేశికుని శిష్యుఁడును, సహజపాండిత్యుఁడునై ఈతనికిఁ గోత్రీశయుగమున నెనయు కొలకలూర వెలసినయట్టి శ్రీవీరభద్రుఁ డాత్మకుల దైవమగుఁగాన నతనిపేర, నలరిన కొలకలూరి వీరన్నచే రచింపఁబడిన పద్యకావ్యము-

(4) భల్లాణదండకము రామయోగి ప్రణీతము. మిగుల ప్రౌఢమైనది.

(5) భల్లాణ నాటకము ఆలపాకవారిది. పద్య గద్య శ్లోకరూపమైనది. మిగుల నీచమైనది.

ఈకథలోని సింధుకటక మెక్కడిది? భల్లాణుఁడెవ్వరై యుండును?

పురాణములలోవచ్చు స్థలములనుగాని పురుషులనుగాని నిశ్చయముగ భావించుటకుఁగాని, నిర్ణయించుటకుఁగాని యాధారములుండవు. కావుననే యీచరిత్రను వ్రాసిన యిందఱిలో వాలేశ్వరుఁడొకఁడు తప్పఁ దక్కినవారీప్రశ్నలకు సమాధానమును జెప్ప పీకిళ్ళఁబెట్టుకొనరైరి ఆతఁడు మాత్రము 'లవణాంభోధి తటంబునం గలఁడు భల్లాణుఁడు నా ధారుణిన్' అనిచెప్పి యాతని తండ్రి సింధురాజనుచున్నాఁడు- సింధుకటక రాజధానీవల్లభుఁడు కనుక సింధురాజు కాఁబోలు! మఱి భల్లాణునికి 'బల్లహుఁ'డను పేరును వాడుచుఁ దండ్రియతనికా పేరుఁబెట్టిన నము నిట్లుచెప్పుచున్నాఁడు:—

'ఉ॥ అల్లన సింధురాజు తనయాత్మజుఁ డంబుధి వేష్టితావనీ
వల్లభుఁడౌనటంచుఁ దనవల్లభ నామము సంఘటించినన్
బల్లహుఁడంచు దేశపరిభాషను లోకులు పిల్తురాతఁడున్
హల్లకబంధుఁడుం బలెమహాకళఁగల్గిప్రవృద్ధిఁ బొందుచున్. అని

ఈకథల ననుసరించి భల్లాణుఁడు సౌరాష్ట్రదేశమును పాలించిన వల్లభిపురవరాధీశ్వరులగు వల్లభివంశ పురుషులలో నొకఁడైయుండునని యొకానొకరిచే నూహింపఁబడియెఁగాని వల్లభరాజులు జంగమ మతస్థులు గారు కనుకను, పైవృత్తాంతముల వ్రాసిన వాలేశ్వరుఁడే తనగ్రంథములో మఱియొకచోట—

క. భావింపఁగఁ బురమొక్కటి, కావేరీతటిని సింధుకటకం బనఁగాఁ
గోవిదనుతమై వెలయును, పావనుఁడదియేలురాజుబల్లహుఁడనఁగన్.

అని సింధుకటకము కావేరీతీరమని వ్రాసియున్నాఁడు గనుకను పయి యూహ తప్పిపోవుచున్నది- ఇదిగాక, జంగమమతము నకుత్పత్తి వ్యాపనములు కర్ణాటకదేశమునఁగనుకను, వాలేశ్వరుని గ్రంథములో సింధుకటకరాజు కుంతలదేశాధీశునితో వియ్యమందినట్లు వ్రాయఁబడియున్నది కనుకను ఇక్కథలోని సింధుకటకము దక్షిణ దేశముననే యుండవలెను. అరయఁగా నీకథలోని వీరభల్లాణరాయఁడు క్రీ-శ **11** వ శతాబ్దాదిమొదలు **14** వ శతాబ్దావధిఁకుఁ బ్రస్తుతపు మహిశూర మండలమునేలిన ద్వారవతీపురవరాధీశ్వరులగు హయసాల భల్లాళులవంశములోని వాఁడై యుండునని తోఁచెడిని- భల్లాళచక్రవర్తులలోఁ గొందఱు వీరశైవులుగా నుండిరి- వారి ప్రాచీనరాజధాని కావేరీతీరమునందలి ద్వారసముద్రముగా నుండెను. కాన నదియె యీకథలో సింధుకటకముగా మాఱియుండవచ్చునని తలంచెదము-

ఈకథను రచియించినవారిలోఁ దిమ్మకవి తప్ప మిగిలినవారందఱు శుద్ధశైవులుగ నున్నారు- తిమక్క వియఁగేవలము వీరశైవుఁడుకాక శివకేశవ భేదములఁ బాటింపని యద్వైతమైనను, శివభక్తుఁడై మాహేశ్వరాచార వృత్తిని గైకొని యున్నాఁడు. మఱియు నీలాసుందరీ పరిణయమున మొదలుపెట్టి తారచించిన యొక్కొక్కగ్రంధమునను దనకీ మహేశ్వరాచార వృత్తి నుపదేశించిన దెందులూరి లింగనారాధ్య దేశికేంద్రుని భక్తితో స్మరించుచున్నాఁడు. తత్పూర్వ ముపదేశదీక్షను గొనని కారణమునఁగాఁబోలు రాజశేఖర విలాసములోను రుక్మిణీపరిణయములోను గురుస్తుతి ప్రకరణమునఁ దనకు బ్రహ్మోపదేశమును జేసిన గురుని (తండ్రిని) మాత్రమున్స్మరించియున్నాఁడు-* కాని యారాధ్య కథయగు రాజ

---

* ఈ కారణమును బట్టి యీగ్రంథములు రెండు నితని ప్రథమప్రయత్నములని స్పష్టపడుచున్నది.

శేఖరవిలాసమును రచించునాఁటికే లింగయారాధ్యునిపరిచయ మీకవికిఁ గలిగియుండవలెను. మఱి తత్ప్రేరణముననే యాగ్రంథము రచింపఁబడి యుండును.

ఇఁకనీకృతికాలమును నిర్ధారణచేయవలసియున్నది. కవియొక్క జన్మకాలాదికమును దెలుపు నాధారము లేవియులేవు. కాని తక్కిన కవులవలెఁగాక యిక్కవితనకృతులు కొన్నిటిలో గ్రంథపరిసమాప్తిని దెలుపు శాలివాహనశక వర్షసంఖ్యల వేసియున్నాఁడు. వానిని బట్టి యాయా కృతులు పూర్తియైనకాలమును హాయనసంఖ్యను ముందెయుదాహరించి యున్నాము. ఇందువలన నితని కట్టకడపటి కృతియగు శివలీలావిలాసము క్రీ- శ- **1756** సంవత్సరమున రచియింపఁబడినట్లేర్పడుచున్నది. ఆగ్రంథమును వ్రాసిన మఱికొన్ని దినములకే కవి పరలోకగతుడైనట్లు వాడుకలోనున్నది- కనుక నితఁడు దాదాపుగ **1757** వసంత్సరమున మృతినొందెనని చెప్పవచ్చును. కాని యితని యారంభదశల రచింపఁబడిన మేడు కృతులలోను నొక్కరుక్మిణీపరిణయము పూర్తియైన కాలము మాత్రము మనకుఁ దెలియునుగాని తక్కినవానికాలములు మనకుఁ దెలియవు. కాఁబట్టి యితఁడేకాలమున కవిత్వ చెప్పనారంభించినదియు నిశ్చయముగఁ జెప్పవీలులేదు. మఱియీకవి కృతులు పెక్కింటిలోఁ దాముందురచించిన పుస్తకముల పేళ్ళను దె యున్నను నవి యొకచో నొకవరుసను మఱియొకచో మఱియొకవరుసను గనుపట్టుటఁ జూడ నవి తత్తత్పద్యాగణానుగుణ్యముగఁ జేర్పఁబడి యుండునుగాని కాలానుక్రమణమును లక్షించి వ్రాయఁబడినట్లుతో చలేదు. కాఁబట్టి యీపట్టీలు నితని కృతులలో నేవిముందో యేవివెనకయొ తెలియుటకుఁ దగిన యాధారములుగావు. రుక్మిణీపరిణయమ క్రీ. శ. ౧౭౧౫ సంవత్సరమునఁ బూర్తియైనది. కాని యాకృతి మొదట కవి పీఠికాపురమును:—

సీ॥ చక్రవాళాహార్య జలధితుల్యోన్నత
ప్రాకార పరిఖా విరాజితంబు

సాంద్రముక్తా సౌధ చంద్రశాలానేక
భగ్ననిర్మిత హర్మ్య శర్మదంబు
కరిసైంధవాందోళికా ధేనుధనధాన్య
వనదేవ గృహసరోవర్ణితంబు
విమలచాతుర్వర్ణ్య విద్వత్కవిశ్రేష్ఠ
భటనటామాత్య విస్ఫారితంబు
రాజమహేంద్రవర దుర్గరాజ్యభూరి
భారసంభరణాక్రాంత భాసమాన
రావుమాధవనృప పరిరక్షితంబు
భోగనికరంబు పీఠికాపురవరంబు.

అనివర్ణించియున్నాఁడు ఈపద్యమునఁ బేర్కొనఁబడిన రావుమాధవనృపుఁడు క్రీ. శ. ౧౭౦౪ సం॥న చనిపోయెను. గనుక కవి తత్పూర్వమె యీగ్రంథమును జేయనారంభించి యుండవలెను.

" ఈమాధవనృపతియే కొన్ని గ్రంథముల రచించిన యనంతరము పై కవికిఁ గవిసార్వభౌమ బిరుదమునిచ్చినట్లు రసికజనమనోభిరామములోని

గా ర సీ॥ నిఖిలవిద్యాభ్యాస నిపుణుఁడు మత్సహో
ను నా. దరుఁడగు జగ్గసత్కవితనయులు
ఘనులుతిమ్మన్నయు సింగనయును లేఖక
పాఠకులై కృతుల్ప్రబలఁ జేయఁ
బేర్మిఁగాంచినవాఁడఁ బీఠపురప్రాజ్య
రాజ్యాధిపత్యవిరాజమాన
భూరివైభవుఁడు నద్భుతపరాక్రముఁడును
దానకళాధురంధరుఁడునైన
రావునీలాద్రి మాధవరాయనృపతి
చేతఁ గవిసార్వభౌమవిఖ్యాత బిరుద
మందినఘనుఁడఁ దిమ్మయాహ్వయుఁడ నేను

విమలతరభక్తి నదిలోన విస్తరిల్ల.

అను పద్యమువలనఁ గనుబడుచున్నదని “రా. బ. కందుకూరి వీరేశలింగము పంతులుగారు” ఆంధ్రకవుల చరిత్రములో వ్రాసియున్నారుకాని యీపద్యమునఁ బేరొకొనఁబడిన నీలాద్రిమాధవరాయఁడు పెదమాధవ నృపుఁడుగాక భిన్నుఁడని యీక్రింది పీఠికాపుర ప్రభువంశ వృక్షము వలన స్పష్టమగుచున్నది.

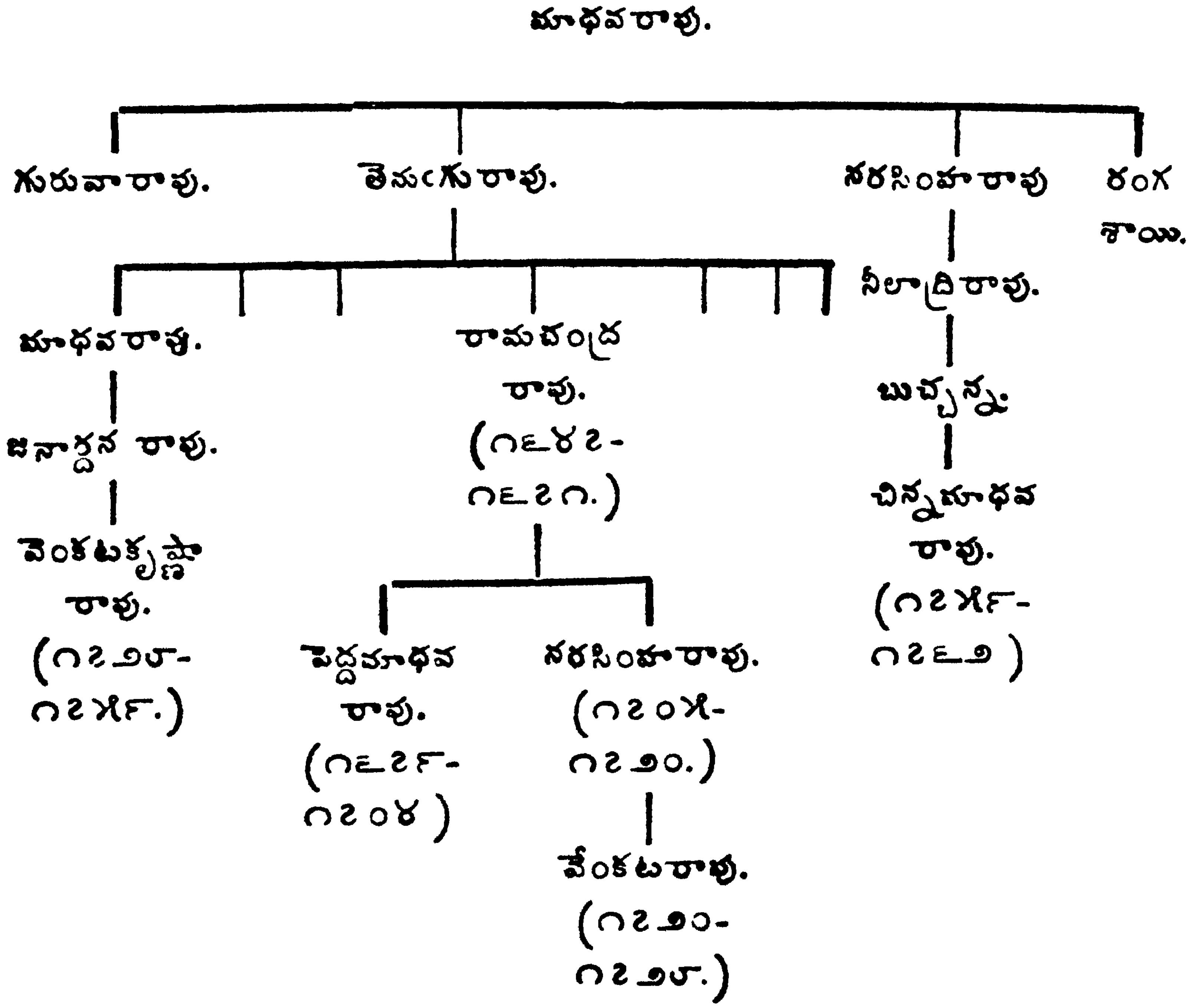

రుక్మిణీ పరిణయములో సూచింపఁబడిన పురుషుఁడు ౧౬౭౯ మొ ౧౭౦౪ సం॥ వఱకు నేలిన పెద్దమాధవరావు రసికజన మనోభిరామము లో నీకవికిఁ ‘కవిసార్వభౌమ’ బిరుదునిచ్చినట్లు చెప్పఁబడిన పురుషుఁడు నీలాద్రి (మనమఁడైన) చిన్న మాధవరాయఁడు. ఈతఁడు ౧౭౫౩ మొ.

౧౭౫౫ వఱకు కీపంస్థానమును పాలించినట్లొక దిక్కునను ౧౭౫౯ మొ. ౧౭౬౨ వఱకేలినట్లు మఱియొక దిక్కునను గనుపట్టుచున్నది. ఇందేది నిశ్చయమైనను ౧౭౪౦ సంవత్సరమున రచియింపఁబడిన రసికజనమనోభిరామములో నిక్కవిశేఖరుఁడు పేర్కొనఁబడెనని కొందఱికి శంకగలుగవచ్చును. ఈతఁడు ౧౭౧౦ సంవత్సరమున జననమందెఁగనుక ౧౭౪౦వ సం॥న ముప్పదేండ్ల వయస్సుగలవాఁడై యుండును. అప్పుడు వెంకటకృష్ణారావుగారు ప్రభుత్వము చేయుచుండిరి. కనుక వారివద్ద నీపురుషుఁడు దివానుగా నుండియుండు నని యూహించుట తచ్ఛంకానివృత్తికిఁ దగినసమాధానమై యున్నది. "అచ్చతెలుఁగు రామాయణములోని—

గీ॥ మునుపుమాకీవె భళ్ళాణుఁడనెడి తేని
కతయురుక్మిణి పెండిలి కతయుబొబ్బ
మెకపుగుబ్బలికతయు మేల్మిఱనీల
పెండ్లికతయును గబ్బముల్ పేర్మిఁగూర్చి"

అనుపద్యమునుబట్టి భళ్ళాణరాజచరిత్రము రుక్మిణీపరిణయమునకంటెను ముందుగా రచియింపఁబడినట్టు భ్రమకలుగునుగాని నిజమారయఁగా రుక్మిణీపరిణయమును రచించిన తరువాతనే కవి రాజశేఖరవిలాసమను నామాంతరముగల భళ్ళాణచరిత్రమును రచించినట్లు పెక్కునిదర్శనములవలన స్పష్టమగుచున్నది అని రా. బ. వీరేశలింగము పంతులుగారు వ్రాసియున్నారు. కానివారు తమయాశయమును స్థాపించుటకుఁ దగిన నిదర్శన మొక్కటైనఁ జూపినవారు కారు. రాజశేఖరవిలాసములోని సాధారణశైలిని రుక్మిణీపరిణయములోని మెఱుఁగు శైలినిఁజూచినను—

క॥ ఛందమునుంగావ్యాదుల
చందమునిం తైననెఱుఁగ సతతమువిద్వ
ద్బృందముల కృపనుగవితా
సందర్భంబొగనొనర్తు సాహసవృత్తిన్.

గీ॥ తప్పులున్నయెడల నొప్పులుగానెంచి

పూనికావ్యమొనరఁ బూర్తిచేసి
కరుణమీఱమాకుఁ గామితార్థములెల్ల
ఘనతనొసఁగియేలు కొనుగిరీశ.

అను రాజశేఖరవిలాసములోని పద్యములను రుక్మిణీపరిణయములోని

క॥ చిరతరముగ నానేర్చిన
కరణిఁ రచియించినీకుఁ గావ్యమొసఁగెదఁ
సరగునదోషము లెల్లను
బరిహారమొనర్చిదయను బాలింపుమజా.

అనుపద్యముతోఁ బోల్చిచూచినను రాజశేఖరవిలాసమె రుక్మిణీపరిణయమునకంటె ముందురచింపఁబడినట్లు మాబుద్ధికిఁ దోఁచుచున్నది. రుక్మిణీపరిణయము ౧౭౦౪ సం॥ ప్రాంతమున నారంభింపఁబడినది గనుకనీ కావ్యము ౧౮వ శతాబ్ద ప్రారంభమున, జేయఁబడినదనితీర్మానించెదము.

K. V.

రాజశేఖర విలాసము.

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీనగజాతనద్యుతులు చెల్వుమెఱుంగులుగా వియన్నదీ
ధ్వానములెల్ల గర్జితకదంబముగా రజతాచలాంబరా
స్థానివసించు శర్వజలదంబు కృపారసధారమీర మ
న్మానసబర్హి నెంతయు ఘనంబుగ సంతసమొందఁజేయుతన్.

చ॥ కరిముఖుఁగన్నతల్లి, శశిఖండవిభూషణు కూర్మిరాణి, భూ
ధరవరు ముద్దుపట్టి, నిజదాసగృహాంగణ కల్పవల్లి కి
న్నరగరుడోరగాద్యమర సవ్యకిరీట మణి ప్రభావి
స్ఫురితపదాబ్జ యాత్రిపురసుందరి మాకునభీష్టమిచ్చుతన్.

ఉ॥ వల్లవపల్లవాధరు, లవారితభక్తి నిబాలుఁడెంచుఁద
న్నెల్లనఁబిల్చి యొంతయును మెలగు క్రొవ్విరిబోళ్ళసంగఁదా
నొల్లక యల్ల కప్పికొనియుంచిన యంతు లొసంగుమంచుఖా
కిల్లుకుచంబు లంటుచు హసించు ముకుందుఁడభీష్టమిచ్చుతన్.

గీ॥ కమలజార్చితమ్మదుపద కమలయైన । కమలవామాయింట నేప్రొద్దు కడుముదమున
నిలిచి యఖిలషితార్థముల్ గలుగఁజేసి । చిరతరంబైన కృపను రక్షించుఁగాఁత.

క॥ ఎంచఁదగు నంచతేజిని । జంచలనాలి నెక్కువాణి సరసిజగర్భుం
డంచితమతిచేఁదానొన । రించుంగావుతనుమాకుఁ బ్రేమన్ శుభముల్.

సీ॥ వేదాది విద్యల వెలయించు పూబోణి నెఱిభక్తులకుఁ బ్రోచు నీలవేణి
యిరుగుకవిత్వప్రౌఢి నొనగూర్చు కళ్యాణి మహనీయపుస్తకమహితపాణి
సకలగీర్వాణవన్దితసద్గుణశ్రేణి నిజలోచనప్రభానిర్జితైణి
ఘనతరోత్తుంగపైకితసన్నిభశ్రోణి రాజీవభవుని గారాబురాణి
సమదపికవాణి యవ్వాణి సంతతంబు । మదిని నైవారరచియించు మత్ప్రబంధ
మరసి దుర్గోపరహితమానట్లుగాను । జిరకృపాస్ఫూర్తిఁ బరిపూర్తి జేయుఁగాఁత.

చ॥ పొలుపుగ సీతకుంజకములఁ బూనినయట్టి కపాల మాలికల్

వలనుగ జానకిఁ గొల్చి వందినమునీంద్రములంచు ప్రాంతిలో
కలజనియించి తుండమునఁబట్టి నిండవియంగఁజాచుచు
దిగులుగఁ జేకవంతుఁడు ముదంబున మ్రొక్కులిడ్రోచుఁ గాఢతన్

చ॥ రవి శశి భౌమ సౌమ్యకరరాడ్గురు భార్గవసూనురాహుకే
తుఫలనఁ జేరుగ్రహంబుల తోయజాక్షు డేఁ ప్రణుతుల్
దివిజులకెల్లఁ గోరికలిడి గవరానసుశై నొసంగుచుం
భువిని ప్రశస్తమైన ప్రహముల్ మనుఁ ద్రోలురు గాఢతన్ సృజన్.

సీ॥ కిచకైవలంబులఁ గీర్తికతంబులఁ గొమరారు వృష్టిజకోకములను
లాలితపాణుపల్లవాలనాళంబుల నిరుపములై చనేందీవరములఁ
గిసలయుత్తరహాటకద్రదళముల మానైన దరహాసఫేనములను
బంధుర కిరతలసంకేసరంబుల వరవల్వీచికా వ్రాతములను
భాసిలుచునుండు గిరిజాదిమాస సరసి । నవరసక్రీడించుగిరిశహంసమును దీయ
దురితసరంబు దీనాడినేని సుకృత । ఘనమలుర్కౌ నెదుఁ గాంచేఁ గూర్మిగాతని.

సీ॥ ఆరాంతపవిత్రపుణ్యశ్లోకవాల్మీకి నిఖిలశాస్త్రనిమాణ్యాసువ్యాసు
నాటకకవితాప్రథితఘాలిభవభూతిఁ జారుతరాతి యశోరుఁజోరు
శ్రీదాశరభిమయూరు మయూరుని బంధురనవపుష్పబాణు బాణు
నమానిష్టనిసోమగుని శ్రీహర్షుఁ బారసాక్షిక్రిరామ శ్లాఘుమాఘు
కలితవిద్యానవు గాయఁగాళిదాసు । బుధజనానందకర ముఖాంభోజునాదు
మఱియు గీర్వాణకావ్యనిర్మాణచతురు । లగుకవీంద్రులఁ బ్రార్థింతు నతిహితముగ.

మ॥ రమణ నన్నయభట్టుఁ దిక్కమఖి నెఱ్ఱాప్రెగడన్ భాస్కరుం
బ్రమదంబొప్పఁ బోతనార్యు నిలలోకఖ్యాతుడౌ జిష్ణుభూ
డమునేనన్ సుకరోపసత్కవినిబద్ధం బొప్పఁ శ్రీనాథుని
న్సమహాప్రథాంచితకావ్యకల్పకులనేఁ బ్రార్థింతు నెల్లప్పుడున్.

సీ॥ గురుతరకౌండిన్యగోత్రవిఖ్యాతుండు బయ్యనామాత్యుఁడే భవ్యలాత
సిరితార్కికానన్నతమంత్రిచంద్రుండు తిమ్మనసచివుఁడే ధీరుతండ్రి
ఘనుఁడు జగ్గన్నయు కిరణ్ణయు నరసన్నయనఁదగు భవ్యమంత్రియునుఁ గుండన్న
లుగ్రదివి పెన్న రాజన్న జగన్నయు సూరన్నయను మంత్రులింతవరకు
లింగనర వీరనయు శోభితనసహజ । లతివిప్రవతలక్ష్మి చతురురాణి
యన్న [illegible] నిధాని । [illegible] నామాత్యుఁడెలమి

క॥ ఖండనమునుండగా వ్యాధుల । చెండనుసింహైనసెజ్జం సతతమువిద్వ
ద్బృందంబులక్ష్యంగావితా । సందిగ్ధంబౌగానక్షసాహసవృత్తిన్.

చ॥ ఎనయఁబ్రసూనచాపమమపరేంద్రియఁగూర్చినసందుగట్టు వా
సవలక్ష్మిఁగాదె మానవులసంతసమందమరున్ సతిసా
వనతరశంభుభర్తయను వాసనకున్మదిమెచ్చిపుత్త్రులం
గనుగొనితప్పలెన్నక తగంగరుణింపుచునత్రుపీశ్వరుల్.

వ॥ అని సకలవిబుధ విబుధ వినుతింగావించి మఱియు నిష్టదేవతా ప్రార్థనంబుజేసెద

దం॥ శ్రీమద్గిరిరాజపుత్త్రీసరోజానన హంసనసహస్రదివ్యప్రతాప
తాపసానేకసంతతరక్షణాధ్యక్ష యక్షేశసఖ పక్షయాహ హరణ
కరణగిరిపునాశ రజతాచలనివాస వాసవాప్తవాపివనజయుగళ
గళమూలభూషణలలితహాలాహల హాలధరానుజనప్రతాజ్ఞాన సాంగ
యంగసంభూతమథనసత్యప్రచార । చారణామరపోషణసతతవిభవ
భవవిమోహాక్షయోగిహృత్పద్మపీఠ । పీఠపురికెంపుగౌరీశ కీర్తిమిడిసాశ.

సర్వలఘుసీసము
తరుణశశిధరణ సువితరణ భయహరణకర యరుణ సరసిరుహనిభచరణయుగళ
మదనమదమథన ఘనకనకనతలవిజయ గిరిశయన ఫణిధరణ కరివసనజనక
వనజభవనమన పురమదజకులశమన కంఠవినుతకరవరద ప్రమదివవిలసిత
బహువితరవిభవ రిపుహనననదిహాన పటువిహారతిగజనసుత మహితచరిత
ధరణిరథ తరణిశశినయన హరిత్రినయన । గిరిశగిరి ధనదసఖ శుభద నిగమచికుర
పరమగుణనికర మృదుహృదయ శరణశరధి । యురగవరచరణ పరమపురుషగిరీశ.

క॥ సుద్రాధినాథ దివిజని । వద్యాప్రితస్త్రీలపాప వనరుహయుగళా
భద్రందిహాసినన్నుతి । భద్రాశ్రితనున్నులేశ భవ్యవిలాసా

చ॥ విమలమతిలేశమాత్యులకు వేదుకఁగావ్య మొసంగ ధాత్రిపై
సానరచౌ సౌఖ్యసంపదల నర్థముతైలుకవీంద్ర బందుగా
ర్యసికగవంద్య నీవిహారంబుల సౌఖ్యనొసంగ సాదరా
చుసమదిసెంచి నీకు సరసుల్ వినినంత్సఁద్రబంధ మొనర్చెదన్

గీ॥ తప్పులున్నమెడల నొప్పులుగా నెంచి కూనకావ్య మొనరించినాడి చేసి
కరుణమీఱమాకుఁ గామితార్థము లెల్ల । ఘనతనొసఁగవే గౌరీశ.

క॥ అనవిన్నవించియాతని । ఘనవరకరుణాపరిశోభగౌరవమునసే

నానగించెదనవ్విభునకు । జనులెల్లనుఁ బొగడఁదగిన సద్వృత్తాంతంబుల్.

కం॥ ధీరునకు భక్తజనమం । దారునకు సురారిమదవిదారునకు సమా
ధారునకు నఖిలజగదా । ధారునకు నఘౌఘవారిదసమీరునకున్.

కం॥ సోమునకు రజితభూధర । ధామునకు నపుంసితాహితకామునకు నఘో
ద్దామునకుఁ బ్రకటసద్గుణ । ధామునకున్ బాలశీతధామునకెలమిన్

కం॥ భవునకు శోషితసరసిజ । భవునకు నగణితలసద్విభవునకు గౌరీ
ధవునకు వృషభేశ్వరసైం । ధవునకు గిరిబాంధవునకు ధవళాంగునకున్

కం॥ శూలికి విమలదయాసం । శీలికి గజదైత్యచర్మచేలికిఁ బాపని
ర్మూలికిఁ బరిపాలితదివి । జాళికి నతహృత్సరోరుహాళికిఁ దగన్.

కం॥ స్థాణునకు నురుచతుర్భుజ । బాణునకు జితప్రసూనబాణునకు బుధ
త్రాణునకు నిరతపోషిత । బాణునకున్ సత్యవాక్యపారీణునకున్.

కం॥ నరకిన్నరవిద్యాధర । గరుడోరగ సిద్ధసాధ్య గంధర్వసురా
సురపూజితచరణునకును । హరిణాంకనిభప్రకాశుఁడగు పశుపతికిన్.

కం॥ భృంగిరిటనాట్యరతునకు । సంగరవిజయునకు పాణిసారంగునకున్
గంగాధరునకు నబ్ధిని । షంగునకుర్వీరథునకు జగదధిపతికిన్.

కం॥ యక్షాధీశ్వర సఖునకు । నక్షీణలసత్కృపాకటాక్షునకు గణా
ధ్యక్షప్రియునకు విదళిత । దక్షాధ్వరునకును ధర్మతాత్పర్యునకున్.

కం॥ హరునకుఁ గాంచనధరణీ । ధరకోదండునకు మృత్యుదర్పహరునకీ
శ్వరునకుఁ బీఠాపురమం । దిరునకుఁ గుక్కుటలింగమునకు దివ్యాంగునకున్.

వ॥ అనంతసాష్టాంగదండప్రణామంబులు సమర్పించి యద్దేవతాసార్వభౌమునకు నంకి
తంబుగ నత్యంతాతిశయమున నామొనర్పం బూనినయట్టి రాజశేఖర విలాసంబునకుఁ
గథాక్రమం బెట్టిదనిన

ఉ॥ శ్రీకరలీలఁ దొల్లి మునిసింహులనేకులు నైమిశాటవిం
బ్రాకటరీతి సూతుఁ గని పల్కిరి ప్రార్థనఁ జేసి యెప్పుడున్
లోకములందు యోగిజనలోలుఁడు మాపతి తత్కథావళుల్
చేకొని పల్కన్ వినినఁ జేకురు సౌఖ్యము లెట్టివారికిన్.

సీ॥ అసమానఘోరదుఃఖారణ్యములకుఁ బ్రజ్వలితాగ్నికీలలు శంభుకథలు
ఘనతరాఘౌఘాంధకారంబునకు లసజ్జలజాప్తబింబముల్ శంభుకథలు
గాఢామితోగ్ర దుష్కర్మరోగములకు నమదమయూరముల్ శంభుకథలు

అపమృత్యుముఖ్యదోషాంభోధరములకు ఝంఝానిలంబులు శంభు కథలు
సజ్జనస్తోత్ర పాత్రముల్ శంభు కథలు । సకలసంపత్కరంబులు శంభు కథలు
శాశ్వతైశ్వర్యయుక్తముల్ శంభు కథలు । సవనఫలదాయకంబులు శంభు కథలు.

గీ॥ గిరిశకథలందు నీవు నేర్పరివి మున్ను । శంభునకు వేశ్యగాఁ బ్రియసతి నొసంగి
యతని కారుణ్యమునకుఁ బాత్రత వహించి । నట్టి మనుజేంద్రు కథఁ దెల్పవయ్య మాకు.

క॥ అనవుడు సూతుఁడు మునులం । గనుఁగొని వెస నిట్టులనియె గౌరీశు కథల్
వినిపించెద వినఁ బూనఁగ । జనులకుఁ దరమగునె? యోగిసంఘములారా!

శా॥ వాణీశామరవల్లభాదులగు గీర్వాణుల్ నిజం బొప్పన
య్యేణాంకార్ధవిభూషణుం దెలియఁగా నింతేని యుం జాలరీ
క్షోణిన్ మానవుఁ డెట్లు నేర్చు నిద్ధ కథ భక్తుల్ గొందఱా చక్రభృ
ద్బాణుం గాంతురు సత్కథావళులు నిత్యంబుం బ్రశంసించుచున్.

క॥ ఘనుఁడగు పినాకి చరితలు । వినయవివేకజ్ఞుఁ డగుచు విలసిల్లెడు సూ
తునికిం దెలిసినవిధమునఁ । బనివడి యితరులకుఁ దెలియఁ బలుకుట్లరయన్.

క॥ ఘనశైలంబులుం జెదుము । వననిధిలో నోడ నిలిపి వడి నీదెదము
ర్త్యనికరణి భక్తియను నా । వను గిరిశకథార్ణవంబు నీదఁ దగున్

గీ॥ అట్లుగావున నతనిపాదాబ్జయుగము । భక్తితోడుత మదినిల్పి ప్రకటగతిని
మీరలడిగిన కథలెల్లఁ గోరికలర । నెఱుఁగఁ బలికెద వినుఁడ నియ్యటులనియె.

క॥ శ్రీకరశైవపుజనహృ । ద్భీకరస్థు త్రిభువన ప్రథిత శివమతర
త్నాకరస్థు యనవరలక్ష్మీ । కాకరస్థు సింధుకటకమను పురి వెలయున్.

మ॥ శశికాంతోపల జాలనిర్మితమహాసౌధాగ్రభాగోల్లస
ద్విశదాబ్జారిముఖీజనాంచితముఖావిర్భూతమందస్మితా
విశదప్రస్ఫుటకౌముదీ ముదితస్వార్ద్రాశశోద్యచ్చకో
రశకుంతావళిమై తనర్చుఁ జెలునారన్ దత్పురంబెంతయున్.

చ॥ అరయఁగ నప్పురింగనక హర్మ్యతలంబులఁ గేలిసల్పుసుం
దరుల మొయారముల్ గని ముదంబున నచ్చరలెల్ల మెచ్చి భా
సురగతిఁ గాన్కలంపిన ప్రసూనపుదండలనంగ నెల్లెడం
దగుచుఁ గరత్నతోరణకదంబములందము మీరు నెప్పుడున్

మ॥ లలనల్ తత్పురసౌధవీధులను డోలాకేళిచే నుండి తా
రలబాలార్కసమిట్టఁ జూచి తమపాదాబ్జద్యుతిం బోలరాఁ

గలకెంపచెక్కియటంచుఁ జూచకముఁ బ్రాకృతసంతతముల్ రాలయ
ట్లలరెంగా దెసహప్రహరుఁడను వేంకటావసరస్వామికిన్.

గీ॥ నారికులు మేనినలందిరి నవ్య చంద । నారికుల శారదాసలంబాను చున్న
చంద్రకాశాల యినసరణిం బొదములు । బరిపితానాంచలాంచితసురపథములు.

చ॥ మరకతరత్న సంఘటిత మానితవుద్య కదంబజాలకాం
తరములం దడిచేవడుతు తత్స్ననసారపు ధూపధూమముల్
పరువడిఁజాచి నీలసురపంక్తులటంచు నటించు నెంతయున్
గుఱుతు నెఱింగి మీఁదివినిఁ బరిసి గోత్రములచే శిఖిసంసమాహముల్.

మ॥ నెల సంపూర్ణట కోటవాలుఁజనవో నటొప్పనకోట్లపమో
జ్వాలకింకేరుహ రాగరత్నరుచివ్యాప్తిం బ్రకాశించుని
త్యాలి నెంతన్ బకాంతరాంబరతలిర్ వ్యాకోచధామంబుచే
నలరుం బున్నమ కౌముదీతన్మణిరుచుల్ హంసాళులన్ భ్రాంతిచేన్.

ఉ॥ గట్టిగ వెండిబంగరపు గట్టులె యిల్లును వెల్లుగాఁ జే
పట్టియు భిక్షకుం దిరుగు భర్తనదేటి విభూతి యంచుఁ బె
న్నట్టలచించు విత్తములఁ ద్రిక్కున వెచ్చము చేయుచుండుర
త్నాంకణపద్మ సంఘములు దివ్యవిభూతిఁ జెలంగి యెప్పుడున్.

క॥ వేదుక నజుతో వాదం । బాడఁడబుద్ధి తొలఁగుఁ గుబేరుం బులకనం
బాడఁ బుధుఁ డతజలనిధి । బాడిబులనిజాము తెల్లఁ బ్రస్తుతి సేయున్.

క॥ మారుని యాకారముఁ బలు । మారును నిరసించు రాకుమారుల పీటన్
మారెందు లేకవసించుట । మారుతుఁ రవదులఁ బ్రాణము మారుగ నెపుడున్

క॥ ధనదుఁడను పేరు మాత్రము । తనకబ్బెం గాక పిలిచి ధనమొసఁగ నొకి
చ్చెను యక్షుఁడంచు నెంచుచు । ధనమిత్తురు బుధులఁబిలిచి తత్పురవైశ్యుల్.

క॥ ధరణీసురాంఘ్రి సేవా । నిరతులు శ్రీకంఠభక్తి నిపుణులు నృపసం
జరసముదమహార్హులు । గరుసిర యశీలఁ దగు శూద్రజనంబుల్

సీ॥ వలపొప్ప నీరుండపతి నింతిమోకన్న పండగాపలనేని యుండుకొనుము
కనుగొనిమెప్ప బంతులాననర నిప్పుడన్న గోరంట బంతులఁగోరుకొనుడు
మారుజేరము లింకమా కెట్లనుచు నన్న మరుమాటవేంగు మామొదలను
ననమోవిచిపురునకును వెల యెంతన్న ప్రియమంచు దీని సానవ్వఁ దగునె
యనుచుఁ దనుఁదేరు పెలఁతులతోనెమ్ముము । యిమిచనల తోడెకాంగ్రిముల్ త్రిలెపిన నవు

లాసఁగుచున గుచ్ఛలక్ష్యము సఁగ రఁగ । నందనము నెప్పుడును గొంచరిందుముఖులు.

సీ॥ కలకంఠములలింబిలికంబులాగి ఫాలఫలకంబులఁ ముద్దుగుబ్బకడిగ్గి
యసంపంబులగుచు ంవిరఁ నంయు లెస్సుదానంద సంబు తొగుచ్ఛలంగునలంది
సింగారమునిమ్మజంగారు తొడపు ముపొంగారుపేడ్పు చేంగసంరదాస్పి
బున్నైనవిలువవేలుమ్మైనసన్నంపు వవవలుకింగుబు వాకట్టి
యంగభవకేళిగోవదాయంపవస్తు । పల్లవులమానసముబు పల్లవించ
బొంకమిరంపవిహరించుచుండు నెపుడు । వారకామినులంచునవారమునను.

శా॥ కుంభగ్రిక్షమదూంఘచే బలువుగుంశోభిల్ల కాంచన
ప్రారంభ ద్వేషముసేలిత ప్రజమునకున్ శంకించిదంపకృత్పా
గంభుంఠావిభుచెంతఁజేనముహ్రాథ శ్రేణులప్పైవడిం
గుంభీంద్రంబు బసింగుచుండు నెపుడున్ గోటానుకోట్లున్నన్.

క॥ గుఱుతు నస్వ ంలుగు ఘూటకి సంఘముతోడ నెంత్యమున్
బగవిడనోడి పేహారింబులు నాయునిశాధినాథ శం
కిగులనుజేత్నైన నధికంబుగు నైరము ఉర్వలేక నూ
కరశిన యుండెనిధ్యమెది కానినవానికి నట్టులేటికిన్.

గీ॥ రాజహంస ప్రభలచేత రాలి పాలు । పెంపుపరిమ నాళి హొయ్సుచుఁగొమరుజాప
రాజహంస ప్రతతులచే రమ్యమైన । సగుణలలవాటు నిర్ద్భూ సరసులలర

సీ॥ లంపన్న శ్రీల పల్లవావాలర లస శుక పికాది విహగ శోభితములు
చంద్రసూర్య సమ్యంపిస్తరందాది నందిత హంసం సంచరదిగములు
సతత విలాస సంచార నారీ రమణీయ గీత విరాజితములు
సాల్రశమాంకనోపకి ఘూర్ణవిశ్రాంతి ఘూర్ణసత్తమములు
వసుని సహాకార పరికరాస్పుహారా । నారికేళి కపిత్థ జంబీర సరస
కేతకీమల్లికాపుష్ప ఘనపాద యుతము । లమ్మితములు సన్నవనములు.

సీ॥ లవి హస్తలలను నలగు విస్రోత్సవము కెల్పికవలనిపుబెల్లఁ
గామధేనువంతలి గోస్తనములెల్ల । గనఁగిన ప్రియములనెన్నోట్లు
వలపొప్ప సువైభ్రమ్మువులలంపు హయంబులై రావణములలను వారణములు
రథగ్రామములంతు గాయకానికిబు లల్పైజయంతులంచలప్రహారము
లభావనాసు నింపె యందున్నతిసేవ । గానగంధర్వ సంభారము సిద్ధయుత
రాజ వరాల భక్తుల రాజునిగాను । నవరాజులిచ్చు పత్ని పటువగుము

సీ॥ ఆడరు స్వప్నంబులం దైన నెప్పుడు పాటిఁదప్పి యసత్యభాషణములు
చూడరెవ్వారెక్కడనైన సురుచిర సౌందర్య వరవధూజనముఖపద్మములను
వీడరెంతటి యవివేక చిత్తులైన శరణువేడిన భీతజనవితతుల
నోడరెవ్వరు గ్రహణోద్వృత్తులు లైనఁ జలితుఁ డైన శాత్రవసంఘములకు
నతఁడు రాజేంద్రమాత్రుఁడే మహిఁ దలంప । నర్థి దారిద్ర్యతిమిర రాహుఁ డమితయశుఁడు
భవ్య శివదేవరాయ భూపాలసుతుఁడు । భూరివిభవుండు భవ్యాంగ భూధవుండు.
గీ॥ ధర్మగుణకాండములె చాలఁదనకుఁ దోడు । గాఁగ నరులను రక్షించు గణన లేక
ధర్మగుణకాండములె చాలఁదనకుఁ దోడు । గాఁగ నరులను శిక్షించు గణన లేక
సీ॥ అల చందురుని యందు గలకందుఁ గని ముందు పలు చందముల నిందలిడి నొనర్చు
ఘనలీలలను తూలి గిరిమూలమున నీలములు బోలు రుచి జాలమును హసించి
తగ సీరి పైభూరి తరహరి యగు చీరఁ గని సారెకును గేరి వినుతిమీరి
పికవాణియగు వాణి పృథువేణి గలపోణి మిసిజాణతనమున మించనాడి
కుందమందార విశదారవింద చంద । నేందుమణిహార తారకాహీరవార
కుందిరదన్యాలి నొసఁగించుఁ జలము మిగుల । వరున తోడు తనమ్మహావరుని కీర్తి.
సీ॥ కోరినయప్పుడే కురియును వర్షంబు భూమి ఫలించు సస్యతతి గాఁగ
మొదవులు పాలిచ్చు మూఁడు వేళలయందు విడువక కాచును వృక్షతతులు
చెరిన పన్నిదమ్ములు తెలుఁగ రెవ్వారైనఁ జోరరుగ్బాధలు సోకుటరిది
జలతృణోపేతమై విలసిల్లు ధారుణి నిత్యోత్సవము లొప్పు నఖిల దిశల
జనులు కలనైనఁ గలహంబుఁ గనుటలేదు । జాతిభేదంబు దప్పక జరుగుచుండు
జలరుహాప్తాన్వయాంభోధి చంద్రుఁ డగుచుఁ । దనరు భవ్యాంగవిభుఁ డేలు ధరణియందు
గీ॥ వరతపుణ్యవ్రతలు గుణోన్నతలు పతిక । హితల శేషజగజ్జనినుతలు భాగ్య
వతులు రూపున మారటరతులు సుమతు । లతుల సౌజన్య యుతలిద్దు రతని సతులు.
గీ॥ వాలిలోనన్ గవనజాక్షి చర్మాంబ । మఱియుఁ బిన్న పాలఁ బిమ్మ్లికాంబ
పవతు లెరసు లేక సతతంబు మెలఁగుచు । సవతులేక యుంద్రు సన్నుతముగ.
సీ॥ కమనీయమేఘసంఘటితభూరిసితంబ పోషితాశేషసద్బుధకుటుంబ
సుందరాస్యప్రభానిందితశశిబింబ మధురోష్ఠవిహసితమహితబింబ
చికురకోమలకాంతిజితమత్తరోలంబ కేవలతరకరుణావలంబ
యానావధానప్రహాసితకాదంబ నిఖిలపావనపుణ్యవస్త్రశంబ
గురుజనానందకరలసద్గుణకదంబ । సేవకాభీష్టఫలప్రదానసాంబ

రాజశేఖర విలాసము

శివ చరణ భక్తి వాసనాంచిత కదంబ।సతత సత్యవ్రతాలంబ చల్లమాంబ.

శా॥ ఆ చల్లాంబ విలాసవైఖరులు భాషాధీశ భోగీశులున్
వాచా ప్రౌఢిని బల్కఁజాలరల గీర్వాణాబ్జ పత్రాక్షులం
దా చెల్వంబొకయింతయుం గలుగదిల్లైన సృష్టి యా నేమతో
భూచక్రంబునఁ గల్గు సిందుముఖులం బోల్పంగ సిద్ధాంగుఁడే?

చ॥ కలికి పదద్వయంబునకుఁ గ్రక్కున నోడిన క్రీడఁ గచ్ఛపా
వళి తలఁజూపఁ జాలక జవంబున లోతగు నీటిలోఁ బడెం
దలరఁగ నెఱ్ఱతామరలు దట్టపు కాంతికి నోడి తత్పదం
బులఁబడి యెప్పుడున్ వదలిపోక భజించున హర్నిశంబులన్

గీ॥ సఖియ జంఘా యుగంబుతో సాటిరాఁగఁదలచి యెదిరించి నోడి డెందమున నలిగి యు
ఖీతచేఁగావె పొట్టనుపిగులుచుండుఁ। గలుమ ఋష్యంబు పెల్లనాఁగ్రమమునఁ దోడ

క॥ సరి మనఁ బోడలతో మత్తసరి బోలఁదలఁచి మాను చక్కఁదనకటుల్
పెఱిఁ జికితరుగు గాకటు తరముగునే పిల్లపిల్లతరవులఁ జసుకున్

క॥ కలికిపిరుదులకెనఁగాఁ। బులినములి యమాంతలెములఁ దోఁగను సాకవోఁ
దలతుల చుచుచుండెకువే। దలఁకులయన సేలవానితో సరియగునే

గీ॥ ఆతివనడిలకు నోడి రాయంచతుటుమి। లరయ నిట పెల్ల వెన్నెలహృల్లోన
పద్వి బోధంబు సాధించఁదలఁచి పొంకి। కమలజుని నొవ... కేమి కారణంబు

చ॥ [illegible] మస్కరణ చేసముల [illegible] భయముల్
[illegible] జేసి తల్పి [illegible] భక్షణ సేయున్న గే [illegible]
గుగుపిందసూక్ష్మ మధ్యముని కు [illegible] నోడియుప్పి శ్యమవ్యోఁగా
కిరదు గుహాంతరాళముల నట్టువసింపఁగ నేలవాసరా.

గీ॥ [illegible] లెప్పుడును దాగనిచ్చియుండు। నిలుకడ నొకంతయును లేక చలనమొందు
[illegible] బలుమారు నుల్లసనమున। భంగితముననగ్ర జలధి తరంగములకు.

చ॥ పాలఁతి [illegible] లకుఁ బొందు [illegible] గుహాన్వి [illegible]
[illegible] వాఘగిప్వాయు మిశ్రితనలేపన దివ్యసౌరభం
[illegible] లయాద్రి శృంగ సముపంచిత చంచలము [illegible]
[illegible] యువ్వడిలి నిల్చిన సీలభుజంగ [illegible] యనఁ.

చ॥ [illegible] జంద్రుడెంచఁగను జక్కఁదనంపు చెలిగుబ్బ [illegible]
[illegible] ప్పవించి మడిబూనిన సాధ్వసనల్లడీరి

ద్విలసిత నామధేయమున వేమరుఁజెల్వగునట్టిచంద్రున
మ్మిళితములైవసించుఁజెలిమిన్ మనెనోయననొప్పునెప్పుడున్.

క॥ విరిచెండ్లు నిమ్మపండ్లును । గిరమొప్పగు పసిడిగిండ్లు కరికుంభములున్
సరిగావావరవర్ణిని । గురుకుచయుగళంబుతోడ గోరంతైనన్.

క॥ గళమునకునోడి శంఖము । గిళగిళమనిపలుకుచుండెఁ గలకంఠంబుల్
పలుచోటఁదంబులనయ్యు । గ్గలిసుస్వరమునకు నోడిమలినములయ్యెన్.

సీ॥ వనజాక్షికెమ్మోవి కెనఁబోల్పఁదగునని పల్కదశాల్గావె పల్లవములు
శుకవాణియధరంబునకు సాటిరాదంచుఁ గీర్తింపఁబొల్గావె కెంపులెల్ల
సెలనాగ పెదవితోఁదులయంచుఁ బొగడంగవిలువ దేరునుగావె విద్రుమంబు
లింతివాతెఱతోడ సీడనంగవగంధరహితంబు నగుఁగాదెరక్తకంబు
నరయనెందులతోఁ బ్రతియనఁగవచ్చుఁ । బలుచనైతేనెలూలుకుచువిలువఁదొరక
పతతఘనసార సౌరభోన్నతులఁదనరు । కంబుకంధర రదనాంశుకంబునకును.

క॥ తలతలమను వజ్రంబులఁ । దలతలమను నిందువదన దంతమరీచుల్
కలకలమనియొడు రాచిలు । కలకలమనుపల్కులంచుఁగలికిమృదూక్తుల్.

ఉ॥ తామరసాక్షి వీనుగవతానవ వంఖ్యలనెంచఁజాలుఁద
త్కామినితళ్కుచెక్కులల కామునిచేతిమెఱుంగుటద్దముల్
సామజగామిన నాసికము సంపఁగిమొగ్గల నెగ్గులాడునా
కోమలిలోచనంబులు చకోరగణంబులనేలునెంతయున్.

క॥ వనితారత్నంబునకుం । గనుబొమలందమున మీరుకందర్పునిచేఁ
దనరెడి సింగిణివిండ్లో । యనుచున్ జనులెల్లఁజూచి యభినుతిచేయన్.

మ॥ నెరినక్షాహ్వయమిర్వురందు నలరన్నీరేజతారేశులా
తరుణీరత్నము ముద్దునెమ్మొగము చందంబందవాదించుచో
సరసీజావళి యోడెఁగాదనిమొరుల్ చర్చింప సర్వోర్వికిం
గరమాహ్లాదముచేయుచంద్రుఁగని ప్రుక్కెన్ వానికక్లేటికిన్.

క॥ నీలంబులమృదుతరశై । వాలంబులఁ జౌరుచమరవాలంబులన
ద్రోలంబమేచకాంబుద । జాలంబులసోఁజాలు సఖిచికురంబుల్.

సీ॥ జలజాక్షిమసుకురుల్ శైవాలలతికలు రాజాస్యవళులుతరంగతతులు
కలకంఠిలోచనంబులు గండుమీనులుసుమ గంధివిమలహాస్యములునురుగు
లతివకంఠము దక్షిణావర్తశంఖంబు భామచన్నుబ్బలు పర్వతములు

కామినీమణిజంఘికలు మకరంబులు చానపిరుందులు సైకతములు
గంధగజయానచగణముల్ కచ్ఛపములు। రమణిహారంబులెల్లను రమ్యమణులు
తరుణి ఘననాభిసుడియనఁ దనరుచుండుఁ । గాఢనవిలాసజలరాశి యావెలంది.

వ॥ ఇవ్విధంబున ననన్యసామాన్య యౌవన సౌందర్య సద్గుణ కదంబయగు చెల్ల మాంబయు నఖిలగుణంబుల నప్పరమపతివ్రతారత్నంబున కెనయందగు మల్లికాదేవియుం దనకుఁ బ్రియపత్నులుగా నభీష్టభోగంబులననుభవించుచుండి యారాజపురందరుండొక్కనాఁ డాత్మగతంబున నిట్లని వితర్కించె నంత.

చ॥ సిరిగలనాఁడె మానవుఁడు శేషజగద్విదితంబుగాఁగను
స్థిరతరమైనకీర్తులను జెందుటమేలగు నట్లుగానిచో
సిరియును లేమియుందలఁపఁ జీకటివెన్నెలవాసిగాకయె
వ్వరికిని లేతప్రాయమును వార్ధకమున్ గురిగాదెమేదినిన్.

గీ॥ ధనముగల్గియుండ ధర్మంబుసేయక । యున్నదియుఁబరుల కొదవుఁగాదె
తేటులెల్లఁగూడి తేనియఁగూర్చిన । నొరులకబ్బినట్టులెఱుఁగుకొనిన.

గీ॥ చెలఁగుచౌశీతిలక్షల జీవరాసు । లవనిఁజరియించి నరకంబులనుభవించి
యంతమీదట మనుజుఁడై యవతరించి । తేటపడఁగ సమస్తంబు తెలిసియుండు.

ఉ॥ అట్టిమనుష్యదేహమటు లబ్బినయప్పుడె భక్తిమీరఁగా
గట్టులరేనియల్లునిజగద్విభు నీశ్వరునిందుశేఖరుం
గట్టిగఁబూజసేయుచునఁ గౌతుకలీలలఁ గీర్తికాంతఁ జే
పట్టితుదిం దిరంబయిన భవ్యపదంబునఁ జెందమేలగున్.

క॥ అడిగినవస్తువులొరులకుఁ । గడువేడ్కనొసఁగి ముజ్జగంబులకుందా
నొడయఁడగునట్టి శంభునిఁ । దడయక హర్షింపఁజేతుఁదథ్యముమీరన్.

క॥ ఈవిధమున వ్రతకార్యముఁ । గావింపఁదలంచుచోటు గావలయుఁదగ
న్పావనతరగురుదీక్షను । ధీవరులగువారలకు నధికతరభక్తిన్.

క॥ పొసఁగగురుచరణయుగళము । వెసఁగాంచిన యపుడెతొలఁగు వెఱచియఘంబుల్
విసవిసఁబవనుఁడు జవమున । విసరినవిడిపాఱుజలదవిసరముభంగిన్.

మ॥ వనజాతప్రభవాండమండిత జగద్వ్యాకీర్ణుఁడైయొప్పుభ
ర్గునిఁగాంచన్ గురునాశ్రయింపవలయుం గుంభాంతరాపూర్ణద
ధ్వనిశోద్యన్నవనీతమారయఁగఁదథ్యంబొప్ప నెల్లప్పుడున్
ఘనమందారమునాశ్రయించుకరణిన్ గౌతూహల ప్రక్రియన్.

సీ॥ బహుజన్మజనితమౌ పాపాబ్ధికిని నావచర్చింప సద్గురుచరణసేవ
కమనీయపుణ్యలోకప్రాప్తికిని త్రోవచర్చింప సద్గురు చరణసేవ
చిరతరైశ్వర్య లక్ష్మీప్రదంబగు క్రేవచర్చింప సద్గురుచరణసేవ
దుష్కర్మరుక్సంహతులకు నౌషధసేవచర్చింప సద్గురుచరణసేవ
వనజసంభవ ముఖ్యగీర్వాణబృంద। ములకుఁగానంగరాని శంభునిపదాబ్జ
దర్శనంబాత్మఁగోరినధన్యమతుల। కిరవలరుతేవసద్గురుచరణసేవ.

క॥ అనితలఁచి యాక్షణంబున। దినకరకులజలధి శీతదీధితియగున
జ్జనపాలవరుఁడుకౌతుక। మునఁదనరారుచును వేగమునఁబయనంబై.

సీ॥ గములుగూడుకకురంగముల చందమునవేగమునఁబారెడు తురంగములతోడ
నరులకచ్చెరువుగాఁ దరలియాడెడు పెద్దగిరులఁబోలెడుగంధకరులతోడ
మతులుపేయఁగఁజాలు గతులఁజెల్వలరారు నతులశతాంగ సంహతులతోడఁ
గుటిలారివరులఁ గోమటులఁజేసెడి మహార్భటులుగల్గిన వీరభటులతోడ
హితులతోమాన్యులగు పురోహితులతోడ। బుధులతోడనువంది మాగధులతోడ
మఱియుఁదక్కిన పరివారమరుదుమీఱఁ। గొలువఁజనియెనిలాభర్తగురునికడకు.

క॥ అటులగిరికనియె నరపతి। పటుశైవకథారహస్యభాసురహృదయున్
ఘటితాఖిల జనకామున్। నిటలాక్షపదాబ్జభక్తినిధి నాచార్యున్.

క॥ కనుఁగొనివినయంబునఁబడ। వనజంబులకెలఁగి లేచివసుధాధిపుఁడో
య్యనముకుళితకర తలుఁడై। వినమింపఁగఁజూచిగురుఁడువెననిట్లనియెన్.

మ॥ క్షితినాథోత్తమ! నీకునీసతులకున్ క్షేమంబె? నీమంబుతో
సతతంబుం బ్రజనేలుచుందువె? నీసైన్యంబులెల్లంబలో
న్నతినొప్పారుటఁజేసి శత్రువరులన్ మర్దించియిష్టార్థముల్
కుతుకంబొప్పఁగధారుణీసురులకుం గొంచింపకీఁజూతువే?

క॥ పరమర్మభేదనుండును। జిరమతిమంతుండు హితుఁడుశిష్టవ్రతుఁడున్
వరకులజుండునుఁగరుణా। నిరతుండును నైనమంత్రినీయెడఁగలఁడే?

క॥ దేవాధీశ్వరునకును। జీవుఁడుదామంత్రియగుటచే ఘనుఁడయ్యెం
గావునవిభవముఁగోరిన। భూవిభునకు మంత్రివరుఁడు భూషణమరయన్.

ఉ॥ స్నానముసేయునియమము శంభుపదార్చనఁ జేయుమర్త్యుఁడున్
దానలఁగల్గునన్నమును వారిరుహాహితుఁడుండు రాత్రియున్
మానినిగల్గుసౌఖ్యమును మంత్రివరేణ్యుఁడు గల్గనొప్పున

క్ష్మాపవనాథు రాజ్యమును మానుగఁ దేటపఱించు నెంతయున్.

వ॥ అట్లగుటం జేసి నేర్పరి యగుమంత్రిగల రాజు రిపులం జయించి యక్షీణ రాజ్యసుఖంబు లనుభవించుం గావున సప్తాంగ బలంబులకన్నఁ బెద్దయగు మంత్రాంగబలంబు పరిగ్రహించితివే యని మఱియు భవదాగమన ప్రయోజనంబును సవిస్తరంబుగాఁ దెల్పుమనిన నద్ధరావల్లభుం డిట్లనియె.

క॥ జనసుత! మీరాజ్ఞ యొసం । గినరీతి నొనర్చినాఁడఁ గృతపుణ్య! భవ
ద్ఘనకరుణను నేనిచటకిఁ । జనుదెంచుట మీపదాంబుజంబులఁ గొల్వన్.

సీ॥ గురునాథ! జంగంబు గోరిన వస్తువు లెద్దియైన ముదంబు నివ్వటిల్ల
నొసఁగి జగంబులం దసమాన కీర్తులఁ జెంది గిరీశుఁ డానందమొంద
నట్టుగావించెదనని తగనూహించి వ్రతము నైకొనఁగోరివచ్చినాఁడ
మీర లిందులకిచ్చ మెచ్చి యాదరమున నీక్షింప నిప్పుడే దీక్షయొసఁగి
భూతినొక్కింత నొసటిపైబొట్టుబెట్టి । పాదతీర్థంబు మూర్ధంబు పైని జల్లి
యాజ్ఞదయసేయుమనుటయు నతనిఁ జూచి యమృతంబొందియాచార్యుఁ డనియె నపుడు

ఉ॥ ఓనరనాథ! భూరిసుగుణోన్నత! నీవిపు డాత్మలోపలం
బూనిన కార్యమూపవన భుగ్వరకంకణుఁడైన నిష్ఠతోఁ
దానొనరింపఁజాలఁడట ధారుణిలో జను లెట్టు నేర్తుర
ట్లైన ప్రయోజనంబునకు నర్హమె నీకిటులూహసేయుటల్.

ఉ॥ ఇప్పటిభక్తిమార్గమున రేశ్వర! చిత్తమునందు నెప్పుడుం
దప్పక నిల్పఁజాలుదువె? తద్విధమెంతయు దుర్లభంబు నీ
కెప్పగిదిం బొసంగు? వసుధేశ్వరులెక్కడ! చెప్పఁ జోద్యమై
యొప్పు వ్రతంబులెక్కడ? మనోభవరూప! యొఱుంగఁ బల్కుమా.

క॥ ఇచ్చెదరనుచో టికిఁగడు । వచ్చెదరార్యులు చెలంగి వారికిఁ గృపతో
నిచ్చల్ గలుగు పదార్థము । లిచ్చెం బించుకయు లేకయొసఁగన్ వలయున్.

ఉ॥ అరయఁ బుత్రిసైన సతిసైనఁ దమాభవునైనఁ గాంచనా
గారములైనఁ జెల్వమగు కాయమొకించుకఁ గోరికైనయా
ధారుణినైననిట్టి శపథంబొనరించినచోట వేటుగాఁ
గోరికమెంత చేవనకు గొబ్బున నీవలయున్ ముఖాలికిన్.

చ॥ ఘనులగుదెంచి యీఁదరము గాని పదార్థములానతోడఁ గో
రిరఁ గొడనీయఁజాలక భరిత్రిప్ఫయున్నగు ఘాటుఁ జెందుకం

కను వినుభూవరా ! యుసపటింబలెక్కూరక మరతోవకిం
చినదియె మేలుసుమ్ము శశిశేఖరు నెమ్మదిఁ బూజఁ జేయుచున్.

క॥ అదియును గాక యొడగుఱి ! వదలి వెనక్ శిష్యవరుఁడు వ్రతభంగము చేఁ
బాదవినయప్పుడో ళించుకఁ ! గొదవఁ గంటుఁ జూమీ ! తలంపగురు నాథునకున్.

ఉ॥ నావుడు రాజశేఖరుఁడు నవ్వులరన్ గురుఁ జూచి పల్కెనో
దేవ ! భవత్ప్రసాదమున ధీరత మీఱఁగ దద్వ్రతంబు పృ
థ్వీవరులెల్ల నెన్నఁగను వేడ్కనొనర్చెద నంశయంబు మీ
భావమునందు నిల్పకకృపామతి నానతియో వెస్ర్కుతన్.

మ॥ అరవిందోదర తుల్యపుణ్య యుత కార్యారంభ నంరంభవి
స్ఫురితాకీర్ణ దృఢాంతరంగమితరంబుల్ గోరుటల్ సేర్చునే?
చిరగీర్వాణతరంగిణీ విమలవీచీజాలలీలానిరం
తరసంతోషిత రాజహంసమిరవాందం జేరునే కాగులన్ ?

వ॥ అదియునుం గాక.

సీ॥ నతిసమ్మతము మహాశ్చంద్రభూనాథుండు నత్యంబు నిలుపఁ డేజగతియందుఁ
దనతండ్రియానతిఁ దప్పక మహిం బించి రాజ్యంబు వదలఁ డే రాఘవుండు ?
శిబిచక్రవర్తి తా సిగ్గఁదొల్లడే కతుఁగొనకొని దేహంబుఁ గోసియీఁడె?
ఘనతమీఱం బరోపకారార్థము దధీచి తా నస్థులొసఁగఁడే తను విడిచి ?
వారలెల్లను బృథ్వి నున్నారె యిప్పుడు ? ! నలితంబగు ప్రఖ్యాతి వెలసెఁ గాక
వినుము గురునాథ! యింకఁ జెక్కులనెఁగనెందు ! కథలు పక్కిర్తి నిలిపెద నవనియందు.

చ॥ జలనిధులింకినన్ ధరణిఁ జంద్రుఁడు క్రుంకిన వేధ జంకినన్
జలజలమంచుఁ జుక్కలు కృశంబయి రాలిన భూమి గ్రుంగినం
గులగిరులెల్లఁ దెల్లగిలి కూలిన దిక్కరులో విఱిగినం
బాలుపుగ నీ వ్రతంబు నవిశ్రాంతి సేయక యుండ నిచ్చఁగన్.

వ॥ మహాత్మా! మీయనుగ్రహంబువలన మస్వామినంబు సంతోషించుచున్నయది మీరిందుల కునంశయంబవలసి క్రమంబు నాకు నియమించుమని ప్రార్థించిన.

గీ॥ ఇన్నివిధముల నీమది నెన్నుచూచి ! నట్టిగాఢ గరిమ గలట్టి బైన
భూమిపాలక ! మాచేతి భావితముది ! భూతనాథుని మెప్పించు ప్రఖ్యాతి యిది.

క॥ కరుణారస పూరితహృ ! త్సరసిజుఁడై యపుడు గురుఁడు జనపతి నాటన్
దరియున మాతి నుంచుక ! తిరముగ నిడియాజ్ఞ నొసఁగ దివసకరములుఁ దున్.

క॥ శరణార్థియగుచు శిరమున। గురుపదతీర్థంబుఁ జల్లుకొని సద్భక్తిం
బరివర్ణించుచు నొయ్యన। మరలెం బురికధికసంభ్రమంబలరారన్.

ఉ॥ అంతఁగొలంతలేకబలమంతయుఁ జెంతననంతవాజులన్
దంతులనెక్కి యొంతయునిశాంతజవంబుననంతకంతకుం
బంతముమీఱవింతలుగబంతులుసాగి మొకంతరాఁగభూ
కాంతుఁడుసొచ్చెనప్పురముకాంతలుసేసలఁజల్లుచుండఁగన్.

చ॥ అలికులవేణులెల్లమణిహర్మ్యతలంబులనిల్చిచెల్వుగాఁ
గలువలునాణిముత్తెములుగాధముగాఁబయిఁజల్లనప్పుడ
జ్జలజహితాన్వయుండలరెఁజారుతరంబుగఁదారకాగణం
బులుబలుదిక్కులంగొలువఁబొల్పగుచల్లనిచంద్రుఁడోయనన్.

గీ॥ రమణిఁదళుకొత్తుమేదినీరమణునకును। బసిఁడిపళ్లెరములనుదీపములునుంచి
రమణులతనునికంతపారమణులనఁగ। నివ్వాళులరుచునారతులిచ్చిరపుడు.

గీ॥ ఇందుకాంతావళులభావమెల్లఁగలఁగ। రాజుదయఁబర్వతమునుఁజేరంగఁజెలఁగి
యిందుఁగాంతావళులభావమెల్లఁగరఁగ।రాజుదయఁబర్వతమునుఁజేరంగఁజెలఁగి.

వ॥ ఈచందంబునఁ బౌరసుందరీ సందోహం బందంబగు నానందంబు నొందంబులం గ్రందుకొన నందందపయిం దొలంగించెదు కుందాది సుమబృందంబుల గంధంబుపొందుగా హృదయారవిందంబులకు విందొనర్ప వందిమాగధులు సుందర నందతిఁగొనివినుతింప దివ్యదుందుభి నాదంబులు చెలంగఁ గందర్ప సుందరుండును వసుంధరాపురందరుండు మందహాసం బొదవ నిజమందిరంబు బ్రవేశించి తనయిందుముఖులుం దాను సుఖంబున వసించెనంత.

మ॥ సరసీజోద్భవరుక్మకారకుఁడుసుస్త్రీమణిం జేతులోఁ
గరమింపొందనలంకరించుటకుఁజేకంగాఁచితాపీఠిలోఁ
బరగన్ముంచినయట్టిమల్లియగుబల్బంగారపుంబావెయ
స్ఫురణిన్భానుఁడువచ్చిమాంబునిధిజక్రుంగ్రుంకెనాతుక్కుమ్మన్.

గీ॥ రాజకువలయమలరింపరాఁదలంచు। టంచినయాథకారిస్ఫుటించిసత్త్వ
తవ్యకల్హారతోరణవంత్రియనఁగ। సాంధ్యరాగమువిలసిల్లెసాంద్రమగుచు.

మ॥ గురుపత్నీవిరియించుద్రోహితసుఁగల్గ్రోరాదములయన్మహా
కరురాకలేమదినెంచివహ్నినిసుచక్రంబుంగనుష్యంచెన
ట్లురయంబున్యవధూమనుల్ ధరణినత్యంతోగ్రతోపొమ్మనన్

సరవిసన్నాననోళ్లకుందురుగఁదాచర్చింపనెంతేనియున్.

సీ॥ విటులపైమదనుండువెడలుచోఁదిక్కులఁగ్రమ్ముపికాళిసంఘమ్మనంగ
మిగులనిశాకాంతమేల్మునుంగుముకొన్నలాలితనీలచేలంబనంగఁ
బద్మబాంధవునితోఁబాసివర్తించువాసరలక్ష్మిఘనదుర్యశంబనంగ
నజుఁడువిష్ణుపదంబునమరఁబూజించినఁబరగునిందీవరప్రతతియనఁగ
నవనిఁదమునెందుఁజూరనీకదవిలెనంచుఁ। దపనుఁడపరాబ్ధిఁబడెనింకఁదాగనేల
ననుచుగిరిగుహలందుండియునరవెడలు। కలుషతతియనఁబర్వెదిక్కులఁదమంబు.

గీ॥ పేర్మిరేయోఁడుకుముదినిఁబెండ్లియాఁడ। రమణఁబఱతెంచునవిమిరమణిచదలు
మంగలంబునవేచినమంగళార్థ। లాజలవరుసఁదారకల్లనఁజెలంగె.

గీ॥ దృఢతమోభూతబాధితదిగ్వధూటిఁ। బ్రోవఁదతాఁకులఘనయోగిపూనికఁదెచ్చి
పట్టిబట్టివ్విటీయనఁబ్జవైరి। యురుతరశ్రీలఁదానంతనుదయమయ్యె.

సీ॥ అజుఁడుచకోరామరావనార్థమునిల్పఁగొమరారునమృతంపుఁగుండయనఁగఁ
బతిరాకకునునిశాసతిహారతింబట్టుబాగైనరజతంపుఁబాత్రయనఁగ
ఘనపాంథహృత్పద్మవనములుగలఁచంగఁదవిలియేతెంచుచౌదంతియనఁగఁ
దాఁగకన్నెముదమందినగుగాకయనుచుఁబ్రాజ్ఞగముచూపెడుదర్పణంబనంగ
విశదకాంతులనంతంతవృద్ధిపొంది। శీతకరబింబమింపొందఁజెలఁగెదిశల
సాంద్రతరముగఁజంద్రికాసమితిదనరెఁ। గోరికలమీఱెకేరంజకోరకములు

వ॥ అయ్యెడ.

సీ॥ పట్టైనసికలపైఁబట్టుబొందులుజుట్టివలిపెగుడ్డలఁబొంకమలరఁగట్టి
సొగసుగానుదుటఁగస్తూరిరేఖలుదీర్చికడఁగిముత్యాలచౌకట్లుగట్టి
కరములఁబచ్చలకడియంబులొగిఁదాల్చికంఠమాలికలుచొక్కమునసించి
చలువదుప్పటులుపైవలెవాటుఁగావించికరమొప్పుజందనగంధమలఁది
మల్లెపూదండలింపుశోభిల్లఁబూని। పంచుటాకులుకపురంపుబాగలూని
పరగఁజేపట్టియొయ్యారిభామలెనఁగ। విటులువిహరింపసాగిరవ్వేళయందు.

చ॥ చెలువగుపెన్నెరుల్ దళుకుఁజెక్కులునిద్దపుముద్దుమోములుం
గులుకుమిటారిచన్గవలుగొప్పపిరుందులువాలుఁజూపులు
న్గిలకిలనవ్వులున్ మిగులనేటగుగాటపుసూటిమాటలుం
గలిగివిటావళిందిరముగావలపింతురువేడ్కలర్తలిన్.

చ॥ చిలుకలతేజునుస్జైలుతుసింగిణివిల్లునుదేఁటినారియున్

బలుజిగురాకుబాలుసువసంతప్రియసైన్యముపుష్పదూతులున్
వెలుఁగెడుమీనుటెక్కెమునుఁజెన్నొదవన్వెడలెన్విటాళిపై
బలయుమరుద్వసంతఘనమంత్రులఁగూడిరతీశుఁడయ్యెడన్.

కం॥ పుండ్రేక్షుచాపమునఁగడు । వేండ్రపుపూటమ్ములఁదొడిగి విరహిజనులఁజె
క్కుండ్రనపుడేసెమన్మథుఁ । డెండ్రాయనికొరుఁడుదన్నుసెదురుటలేమిన్.

ఉ॥ బలములబాణఁదీర్చి నిజబాణపరంపరలెల్ల నేర్చి, దో
ర్బలమరుదారఁబేర్చి, కమ్మబాగుగసింగిణిఁజేర్చి, లీలతోఁ
బలుమఱునేసియార్చి, పరబంథరవేణులఁదార్చి, నాథులం
గలయఁగఁగూర్చి నోర్చియలకాయజువైఖరిసేతు[illegible]రే! కొలుగుల్.

ఉ॥ కొమ్మలసంగనాప్తపుఁగొమ్మలఁజేరివిమాత్రదివ్యగం
ధమ్ములఁగేరిపూవిసమితమ్మగుతేనియఁగ్రోలిసోలితా
ముస్మరసైనికోడిచనుమొగ్గలమీఁదనవ్రాలిపాలపా
ళ్యమ్ములఁదేలిలీలఁబురుషావళియున్మధుపంబులయ్యెడన్.

గీ॥ అంతఁగడఁకనంతకాంతకుఁడంగజుఁ । డరయఁదనకుభక్తవగునిష్ఠనము
జనులసేఁచుకొంటెఁ పరగవేగముచుక్కె । వడినివేగుచుక్క [illegible].

లయగ్రాహి॥
కుక్కుటములెంతయునుఁ [illegible] దిక్కులను [illegible] క్రొన్నెసెక్
జుక్కలును సోముఁడునుఁ [illegible] లంగిరలజక్కవలు గేరమరు [illegible]
జక్కఁగవిహంగములు [illegible] యున్నతమ [illegible] చుకొని [illegible]
[illegible] తేటినులక్కమల రాజపయిఁబొ [illegible] నింగిన్

చ॥ అతులతరాప్పు లెల్లనలరారఁగనెంతయుఁగ్రోధవిస్ఫుర
[illegible] ఘోరకిల్బిషవనంబులఁ గాల్పఁగనాత్మనెంవిశి
[illegible] యస్వథంబునన్
[illegible] జంభరిపుదిక్కు [illegible] డెంతటన్.

కం॥ [illegible] । [illegible] లనంతిపురములలోఁగ
[illegible] । పురము [illegible] కుంభములు [illegible].

సీ॥ [illegible]
[illegible]

బింతగా నలరించి వృషభకేతనములఁ గీములయందెల్లఁ బ్రేమ నునిచి
శీధులు జక్కఁగా వించి చందనమును గస్తూరియును గూడఁ గలిపి చల్లి
యఖిలజనములు పురినెల్ల నమరఁ జేసి । రప్పటికి మున్నె యొప్పల మప్పలయిన
తనవఘూరత్నములుఁ దాను ధరణివిభుఁడు । వేగమేలాఁ గాంచితతాఁ గలవిధులఁ దీర్చి.

ఉ॥ తానములాఁచి నీమమున ధౌతపటంబులు గట్టి యంతసం
స్థానమునందు ధర్మపణిసంఘటితంబగు వేఁడిమీఁద టక్
[illegible]గ్రగణ్యుఁడగు పార్థివశేఖరుఁ డాత్మలోన సం
ధ్యాసన వేడ్కఁ తోడ శివపూజనొనర్పఁ [illegible] సాగెను [illegible]చుక్.

[illegible] [illegible]వాహనంబు [illegible]పాదజలాహుని [illegible]సనంబ[illegible] నను
[illegible] [illegible]నేకి [illegible] [illegible]కాధారము [illegible] పాద్యంబు [illegible] గుణ[illegible]పాద్యనను
[illegible] [illegible] నాకపుఁనీయమీశ్వరున స్నానంబు వేడ్కఁ తోఁ [illegible] నకును
[illegible] [illegible] [illegible]ర్యాణ[illegible]ను నకుఁ [illegible]సూత్రముపరబ్రహ్మమునను
[illegible] [illegible]దానస[illegible]ఘునకును । [illegible] ప్రశాంతము [illegible] జనపోషణునకు
[illegible] [illegible] [illegible]మునను । దీపము [illegible] [illegible] విప్రపుననును.

[illegible] [illegible] [illegible]బాలమే పారఁడ
[illegible] [illegible] ధీ యుక్తి సీరాజనం
[illegible] [illegible] [illegible]రతేంద్రారాతికిక్ విస్ఫుర
[illegible] [illegible] [illegible]సమస్కారంబులర్పించుచుక్.

[illegible] [illegible] [illegible]సిల్పలజంబూకవనక సౌగంధికముఁ
[illegible] [illegible] [illegible]దిమ్మదుఁ తరోల్లసన్నహువిధపల్లవముల
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]గుగ్గులుకస్తూరికాదిక [illegible]పులు
[illegible] [illegible] [illegible] నారికేళాంబుఫల సెదుపంచామృతములఁ
[illegible] [illegible] [illegible] పనపుష్పములను । [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]ఫలతతులను । ననవరుఁ డొనర్చెను శివ్వాశంభుపూజ.

వ॥ [illegible] [illegible] వాద్య స్తోత్రాది బహువిధానందంబుల నంబికారమణు నారాధించి
యు[illegible] [illegible] [illegible]డఁగె.

[illegible] [illegible]! [illegible]వాస! శరదిందునిభహాస! శరణుశరణు!
[illegible]! [illegible]! సనకాదిసుతరూప! శరణుశరణు!

వరయోగిజనలోల! దురితాభ్రవాతూల! సురరాజవరపాల! శరణుశరణు!
రణరంగరిపుభంగ! రమణీయధవళాంగ! చతురాగమతురంగ! శరణుశరణు!
నలలితాంభోధితూణీర! శరణుశరణు! శాశ్వతైశ్వర్యసంయుక్త! శరణుశరణు!
సాధులోకసురోర్వీజ! శరణుశరణు! శరణు! విశ్వేశ! భూతేశ! శరణుశరణు!.

సీ॥ పొంకంబుగలమంచిజింకనంకంబుగాఁగొంకక ప్రేమతోఁజంకసిడికి
దిట్టతనంబుతో గట్టిగా సామునగట్టులదొరముద్దుపట్టి నునిచి
వింతఁగాఁ జిక్కనుఁబూబంతిగా జాబిల్లి నెంతయునంతసంబెనఁగ నిలిపి
మేలైనయేసికతోఁ బుశాలుగఁ బూసలీలతో ముమ్మొనవాలుఁ దాల్చి
పొసఁగభసితంబుఁ బూసియాఁబోతు నెక్కి। గాలిమేతరిసొమ్ములఁగమ్మనిల్పి
లచ్చిమగఁడునునలువయు మెచ్చిపొగడ। జగములేలెడు నిన్నుఁగొల్తు నీశమవిభుత.

శా॥ నీరేజోద్భవముఖ్యులౌ సురమునుల్ నిన్ స్తోత్రముల్ సేయఁగాఁ
దారొక్కింతయు నేరరంచును బుధుల్ తథ్యంబుగాఁ బల్కఁ జో
నో రాజార్ధకిరీట! మర్త్యుఁ డిఁక నెట్లో పున్ ప్రశంసింపఁగా
గౌరీమానసపద్మపుష్కరిణ! శ్రీకంఠా! జగద్రక్షకా.

గీ॥ శివశివాయనినస్మరింపనేర। వినయముప్పారఁ బూజఁగావింపనేర
మూఢుఁడను నన్నుఁ గృపఁ జూడుముదముతోడఁ। బార్వతీలోలసంతతభక్తపాల.

క॥ జయజయపురదైత్యాంతక। జయజయశృంగారలీలనవనలశీలా
జయజయనాకాధిపనుత। జయజయలోకాధినాథ జయపరమేశా.

వ॥ ఇట్లనేకప్రకారంబులఁ బ్రస్తుతించి తదనంతరంబ.

క॥ తరుణారుణాంశునిభగా। సురనవరత్నచయఖచితశోభితదివ్యా
భరణోజ్జ్వలాంగుఁడయిన। త్వరతరవిచిత్రాంబరములుధరియించె వెనకా.

గీ॥ అరయరుద్రాక్షమాలికలఱుతమెఱయ। ఫాలమున భూతిరేఖయుఁ బాలఁదనరఁ
బసిఁడిపావలు దొడిగి నైభవము చెలఁగఁ। గ్రప్పువిడెంబుసేయుచుఁ గౌతుకమున.

సీ॥ దివిపిక్కటిలఁజెక్కుటెలుఁగుల నెడలేక భేరీమృదంగముల్ ఘోరుచెలఁగ
గంతునిచేతిచేమంతిబంతులనంగవంతు లెక్కినకాంతులు వాంతులాఁడఁ
తుంబురునారదాదులఁ దిరస్కృతి సేయు గాయకుల్ గీతముల్ కడఁగిపాడ
వందిమాగధులు చెల్వొందిప్రస్తుతిసేయఁ జేరి భూదేవులాశీర్వదింప
కమానకాంశి పాలికలముందఱనుబిరుదుల। బసిఁడిబెత్తులవేత్రహస్తులు గద్య

రాజితంబునసంతఃపురంబు వెడలి । ఘనతనుర్వీశుఁడాస్థానమునకుఁజనియె.

సీ॥ చాలుచాలునఁజాలునీలంపుఁబగడంపుఁగంబముల్మితిలేనికాంతిఁదనర
గారుత్మతపుమణుల్పదియించినట్టిమీల్కొడగోడలుసొంపుమీఱియలర
నిందుకాంతములఁబొల్పొందనొనర్చినసోపానములువింతశోభలెసఁగ
వెలలేనివజ్రంపువేదికల్చెలువారఁగోమేధికపుగవాక్షులుచెలంగ
నతులవైడూర్యపద్మరాగాదినీల । రత్నవస్తువులెంతయురమణమెఱయఁ
గ్రొత్తముత్తెంపుజెత్తులుగొమరుమిగుల । కొలువుకూటంబునందునఁగూర్మితోడ.

క॥ కురుమగధచోళమాళవ । కరహాటమరాటలాటకర్ణాటకఘూ
ర్జరయవనముఖ్యధరణీ । వరులెల్లఁగొలువఘూరివైభవలీలన్.

సీ॥ వేదశాస్త్రపురాణవివిధరహస్యముల్వరుసతోఁగవిబుధావళులు దెలుప
సంగీతనృత్తాదిసరసవిద్యాప్రౌఢికడువేడ్కనర్తసంఘములునెఱప
శైవవైష్ణవజైనచార్వాకబౌద్ధశాక్తేయులుతన్మతక్రియలు సెప్ప
కరవాలశూలతోమరభిండివాలాదిశస్త్రసాధకులుప్రసిద్ధిఁజూప
రమణులిరుగడలింజామరములువీవఁ । గడఁగిడెబ్బదిరెండగుఘననియోగ
ములఁబనిలిరక్షితాధికారముననెలువుగఁ । గొలువుఁగూర్చుండె మేదినీతలవిభుండు

ఆ॥ అలకాపురివిభవంబున । మించఁగొల్వునసుండియచటఁగలజనములనుం
గుణులఁగాంచెధరణి । పతిదానపుఁడిట్టులనుచుఁబలికెంబ్రేమన్.

ఉ॥ విసుఁడిచెయ్యాదిగాఁబుధులఁగలజంగముకోట్లకెల్లనుం
గొనకొనసప్తదార్థములఁగోరినయంతకెపూన్కితోడఁబెం
పునకరయంబుమీఱనియుఁబుసనిత్యనృపాధిరాజవా
హనసత్క్రియంతగాఁగజగమంతయుమెచ్చఁగనుత్సవంబునన్.

క॥ ప్రజలెల్లఁదెలియఁజాటినగావించెద । నడుగకున్నవారికరయనొట్టు
జేయరాఁడతోడఁగోరినవారల । కీయలేనివానికిదియెనొట్టు.

క॥ అనిపలికినఁగలదిశలం । జనిపడిచాటింపఁబనిచిబాగుగమొగసా
లఁదగఁగటక్రాలఁగట్టిం । చెనుజనములెల్లఁగడువిచిత్రముమీఱన్.

వ॥ ఇట్లు శపథంబుగావించి డిండిమం బాటించిన దన్వృత్తాంతం బంతయు విని త్రపసుం
బున

సీ॥ కష్టపాలురైతికట్లవెత్తంబులు శంకనఁక్షోభించుసకలవిధములును

చిఱుగంటలును గేకిపింఛంపుఁగుంచెలు ఛత్రముల్ బులితోళ్ళచామరములు
యోగదండంబులు యోగపట్టెడలును గండపెండేరములు కుండలములు
తనువులభూతిపూతలు కావివస్త్రములల్లనై నరుద్రాక్షమాలికలును
శ్వేతకేతనములు రుద్రవీణియలును । పాత్రమగునట్టి రజతంపుఁ బాత్రికలును
గేలుదామరఁ బలుపైన శూలములును । మొలకబంగరుగిలుకుపావలును గలిగి.

సీ॥ అతులితవిమలపంచాక్షరీమంత్రంబు మించికోరికఁ దియించువారు
తరుచుగా శైవకథారహస్యార్థముల్ శిష్యవరులకేర్పఱచువారు
సారెసారెకు "నమశ్శర్వాయరుద్రాయపశుపతయే" యనిపల్కువారు
నతుగద్దునకుఁ గాహళాదిరవంబులు చెలఁగించుచును వేడ్కనలరువారు
చిత్రగతులను గానంబుఁ జేయువారు । సరవితో గద్యపద్యముల్ జదువువారు
నగుచుఁ గోటానకోట్లొక మొగినినడువ । సాగిరానేలయీనినచందమునను.

సీ॥ మల్లయ్య వీరయ్య మఱి విరూపాక్షయ్య జడముడిబసవయ్య శంకరయ్య
పిడిఘంటచిక్కయ్య భీమయ్య సోమయ్య శివ్వయ్య హరిణాంకశేఖరయ్య
మరులయ్య సంగయ్య మారొండలింగయ్య పర్వతనాథయ్య పశుపతయ్య
శరభయ్య రుద్రయ్య కరపాత్రసిద్ధయ్య శితికంఠయోగయ్య శ్రీగిరయ్య

గీ॥ విశ్వనాథయ్య వీరమాహేశ్వరయ్య । యాదిగాఁ బేరుగల్గి మహాత్ములయిన
జంగమస్వాములారాజనముఖమునకు । నరగఁ జనుదెంచిరత్యంతసంభ్రమమున.

వ॥ ఇవ్విధంబునఁ బఱతెంచిన నృపాలుం గాంచి.

శా॥ ఏరా! భూవర! మాకుఁ గాంచనతురంగేభాంబరాందోళికా
భూరిస్యందనమందిరోపవనసమ్యాభామణిశ్రేణులున్
జేరంగా వునఁ బల్లెలున్ బశువులున్ లెక్కింపకర్థంబు మా
కేరా! కోరికఁ దీఱ మీఱకిఁక నీవెంతేనియున్ ధీరతన్.

క॥ పాలుపెరుగుక్షురనమునఁ । జాలఘరనములు దేనె శర్కర ఘృతమున్
మేలగు కజ్జంబులు నీ । వేళకుఁ దెప్పించరోరి వేగమె మాకున్.

మ॥ అనుచుం గోఁనజంగమయ్యలకు నత్యానందచేతస్కుఁడై
మనుజాధీశ్వరుఁ డర్ఘ్యపాద్యవిధులన్ మన్నించుచుం గాంచనా
సనముల్వెట్టి బహుప్రకారములఁ బూజల్సేసి యశ్రాంతమున్
ఘనధాన్యాంబరముల్ సువస్తువులచేఁ దృప్తిం గావించుచున్.

క॥ అడిగిన వస్తువె యొకింతయుఁ । దడయక యాక్షణమునంద తాత్పర్యముతోఁ
గడువడి నొసఁగుచు భూపతి । పుడమిన్ బ్రతివాసరంబు బ్రోదిసెయు నర్పన్.

క॥ జంగంబులెల్ల నవటభు । జంగమరాజాంగదుని వెనంగొల్చుచునో
జంగములై వసియించిరి । బంగరవుమఠంబులందు భాసురలీలన్.

వ॥ ఈక్రమంబున నద్ధరాధీశుం డతులితధర్మమార్గ ప్రచారుండై ప్రతిదినజంగమారాధ
నచేయుచుండె నని సూతుం డెఱింగించిన నైమిశారణ్య మహామునులంట మీఁదికథా
వృత్తాంతం బెట్లని యడుగుటయును.

ఉ॥ హారతుషారహీరశరదభ్రనిశాకరతారకాబ్జడిం
డీరమరాళపారదపటీరవియత్తటినీసితాభ్రమం
దారసురేంద్రనాగకలధౌతసుధారసనన్నిభోజ్జ్వలా
కారలసద్విహారసుమకాండవిదారయుదారశంకరా.

స్రగ్విణి॥
చారుకారుణ్యవిస్తారతారేశకో । టీరసైత్యైభకంఠీరవేంద్రాదిబృం
దారకానీకమందారసత్యవ్రతా । చారగోరాజసంచారగౌరీశ్వరా.

తురగవల్గనము॥
ధరణిధరవరశరణచిరశుభదాయకాహరిసాయకా
తరణిశశిశుచినయనదురితవిదారణాలయకారణా
పరమపురుషహరిహయవినుతపురభంజనాముసిరంజనా
హరగరళగళమదదనుజభయంకరాజయశంకరా.

గద్య॥ ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వర వరప్రసాదలబ్ధ కవితా సామ్రాజ్యధురంధరఘన
యశోబంధుర కౌండిన్యసగోత్ర పవిత్ర కూచిమంచి గంగనామాత్యపుత్ర
బుధజనవిధేయ తిమ్మయనామధేయ ప్రణీతంబైన రాజశేఖరవిలా
సంబను కావ్యంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

క॥ శ్రీరాజితాఖిలాగమ! పారగ! సురరాజమౌళి భాసురతరకో
టీరా! మణిరుచిరచరణ! క్రూరాహిత మదవిభంగ! కుక్కుటలింగా!

వ॥ అవధరింపుము నైమిశారణ్య మహర్షులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యాన విఖ్యాతుండగు సూతుండిట్లనియె. అట్లు నిరంతరజంగమారాధన దీక్షితుండై యాక్షమావల్లభుండు వర్తించుచున్న సమయమున నొక్కనాఁడు.

సీ॥ ఘనమైనతనుకాంతిఁ గనుఁగొన్నచో శరద్ఘనమైనతాళకేకదలిపాఱఁ
బొడవైనజడలదీప్తులుసాంద్రతర బాలజలజాప్త రుచులతోఁ జెలిమిసేయ
నిండుచందురుఁబోలు నిటలభాగంబున రమ్యభస్మత్రిపుండ్రంబు మెఱయఁ
జపమానవశమునఁ బల్కుచేతివిపంచి గళరవంబునకు రాగంబుగూర్ప

గీ॥ మండితంబైనదండకమండలువులు! నలరుపటికంపుసరులుమృగాజినంబు
గల్గియరుదెంచెనమ్మహీకాంతుకడకు! భూరిలీలాప్రచారుండు నారదుండు,

ఉ॥ వచ్చుటెఱింగి యానిజనవర్యునెదుర్కొని సాగ్రమొక్కితో
డెచ్చియనర్ఘ్యరత్నరుచిదీపితపీఠమునందునుంచి తా
హెచ్చుగనర్ఘ్యపాద్యవిధులిచ్చి కడున్వినుతించి భక్తితో
నచ్చతురాస్యసూలికిధరాధిపుఁ డిట్లని పల్కె నేర్పునన్.

చ॥ మునివర! సర్వలోకములముఖ్యుఁడ వీశ్వరభక్తిమార్గనం
జనితయశఃప్రకాశుఁడవు నంతతపుణ్యుఁడవీశుమద్గృహం
బునకిపుడిట్లు రాఁగనుట భూరిశుభంబులకెల్లఁ దానకం
బనుదినభోగభాగ్యవిభవాతిశయంబులకెల్లఁ మూలమున్.

క॥ అనఘ! మిముఁబోటిపుణ్యులఁ! గనుఁగొను భాగ్యంబు మాకుఁ గల్గుట యెల్లన్.
ఘనమగునిధిఁగాంచినపేదనుఁబోలుట గాదె తలఁపఁ దాపసముఖ్యా!

సీ॥ అనవుఁడుఁ గలహభోజనుఁడు సర్వంసహావరునికిట్లనిపల్కె వలనుమీఱ
రాజాధిరాజ! యూరమణీయరతిరాజ! రాజశేఖర పదాంభోజమధుప!
యాచకామరభూజ! హరిదశ్వనిభతేజ! కాంచనాచలధైర్యకలితకార్య

పండితజనగేయభల్లాణరాయ! నీసరివారులేరుమూఁడుజగములందు
నసుగుసయ్యలకెల్లలేదనకయీయఁ, జాలినాపెద్దయైనసీచరితమునకు
నంతనంబయ్యెనీపుణ్యమింతయంత । యనుచువర్ణింపఁదరమయ్యె జనవరేణ్య.
క॥ కొట్టితివిరిపులఁజోరులఁ, బట్టితివిమహేశ్వరాంఘ్రిపంకేరుహముల్
పుట్టితివివంశమణివై । కట్టితివర్థులకునొసఁగుఘనమగుబిరుదున్.
క॥ వచ్చితివినుఁగనుఁగొంటిని, మెచ్చితినీసుగుణములకుమేల్పళి! యిటులీ
విచ్చినయర్థపలుకుఁగదు, హెచ్చుగఁబరితోషమయ్యెనిచ్చోమదికిన్.
గీ॥ పార్థివోత్తమ! నిశ్చలభక్తితోడ, నిందురేఖావతంసుగిరీశునీశుఁ
గొరినతెంబుఁబూజించుధీరమతుల, కనఁగనిహపరసౌఖ్యంబులందఁగలుఁగు
సీ॥ ఫణిహారునకుఁబ్రదక్షిణముగావించుట దేవాదిదేవునిఁదెలిసికొనుట
చంద్రశేఖరుపదాబ్జంబులర్చించుట తవిలిశంభునిచరిత్రములువినుట
పురదైత్యహారునిసేర్పునఁ బ్రస్తుతించుట భర్గునిదివ్యరూపంబుఁగనుట
ధరఁజొగిపార్వతీధవునకుమ్రొక్కుట నెఱిఁనీశుఁదనయందునిల్పికొనుట.
గీ॥ వలయుఁజూవెనృపాల! పావనతమములు, సరవుగానీశ్వరునినాశ్రయించువారి
కంఘ్రిధీహస్తకర్ణజిహ్వాగ్రనేత్ర, శీర్షహృదయంబులలరు విశేషముగను.
సీ॥ వినవయ్య! శితికంఠుఁడనెడు నిక్షేపంబుగురుకృపాంజనముచేఁగోరి కాంచి
హృదయపీఠికయందుఁబదిలంబుఁగావించియదెజగత్కారణుఁబనితలంచి
గరిమమీఱఁగఁదదేకధ్యానమునసుండి కడఁగిషడ్వర్గతస్కరులఁదరిమి
చారుశంభుకథాసుధారసంబానుచునవిరళభక్తివైభవముఁజెంది.
గీ॥ వామదేవార్చనంబెజీవనముగాఁగ, నొసరముక్తిపద్మూటికెనుంకువొసఁగి
యలరనిహపరసౌఖ్యంబులందవలయు, మహితసుజ్ఞానమతియైనమానవుండు.
మ॥ పురవిధ్వంసపదారవిందయుగళీపూజావిధానోల్లస
ద్వరమార్తాండమహోగ్రతారుకిరణవ్రాతంబుచేఁగాక యో
నరనాథోత్తమ! రొంచిమూడభువినన్యాయక్రియాయుక్తదు
స్తరవిస్తారనితాంతఘోరకలుషధ్వాంతౌఘముల్వాయునే.
గీ॥ వినుమిలాధిప! నరుసవివేకులయిన । నరులెఱుంగరుగాక శంకరునిదంటి
శాస్త్రలోకాభిరక్షణప్రౌఢిపలరు । దైవమింకైనఁగలఁడెచిత్తమునసరయ.
క॥ దినములుపెక్కులుసెప్పియు । మదిమర్మముఁజెట్టలభక్తుపహిమమొఱుంగు

స్వదలకవిద్యలు నేర్చియుఁ । బదపడి కానరముముక్తిపద్ధతిఁ గనునే ?

మ॥ బలభిన్మౌళిమణిప్రభావిసరశుంభద్దివ్యపాదద్వయు
న్బలవద్వైరినిశాచరాంబుదజగత్ప్రాణుం ఫణీంద్రాంగదు
న్నలినాప్తేందుకృశానులోచను సువర్ణగ్రావకోదండునిం
గలుషారిన్ ఘనునిం గడుం దెలియ శక్యంబా నెవ్వారికిన్ ?

మ॥ సురదైతేయులు వారిధిం దఱచుచోఁ జోద్యంబుగా నత్యుగ్రం
గరళం బుద్భవమై జగంబుల వడిం గాల్పంగ దా నవ్విసం
బరయం గుత్తుకయందుఁ బూని దయతో నంతర్బహిర్లోకముల్
పరిరక్షించినయట్టి శంభుని ప్రతాపం బెన్న సామాన్యమే ?

క॥ సిరి ద్వాదశవర్షాయుః । పరిమాణు మృకండుతనయుఁ బ్రతికించి యముం
గరువఁబఱచిన శంభుని । చరితం బహివరున కైనఁ జను నే పొగడన్ ?

క॥ సర్వేశుఁడు దానని కడు । గర్వంబునఁ బలుకుచున్న కమలజుశిరముం
గీర్వాణు లెన్నఁ దుంచిన । శర్వుని విక్రమ మెఱుంగ శక్యమె చెపుమా ?

మ॥ హరిజంభారివిరించిముఖ్యులగు దేవానీకముం గూర్చి శం
కరునిం బిల్వక దక్షుఁ డధ్వరముఁ దాఁ గావించుచున్నంతన
గ్గరళగ్రీవుఁడు వానిఁ బట్టి శిరమున్ ఖండించి గీర్వాణులం
దఱిని న్గొట్టినయట్టి తద్విజయమే తన్మాత్రమే భూవరా !

తరళ॥ సురల కేరికిఁ గెల్వరాక తిచోద్యలీలఁ జెలంగు న
ప్పురము లొక్కటశరముఖంబునఁ బూని యేసి జగంబులా
దరము మీరఁగఁ బ్రోచినట్టి సుధామయూఖకిరీటునిం
దరమె సన్నుతి సేయ నింతయు ధాతకైన నరేశ్వరా ?

సీ॥ మహిమ మీరఁగ సర్వమంత్రరాట్టనఁ బొల్చు గాయత్రి కెవ్వాఁడు నాయకుండు
కనుదమ్మిఁ బూజింపఁ గైటభారాతికిఁ దిరముఁగా జక్రమే దేవుఁ డిచ్చె
బ్రహ్మాద్యఖిలజంతుపరిపాలుఁ డౌటఁ జేఁ బశుపతినామ మే ప్రభునకలరు
శ్రుతి యేక ఏవరుద్రో న ద్వితీయ యంచ నిశంబు నే వాని నభినుతించు
నట్టి గిరిజేశుఁ డఖిలేశుఁ డఘవినాశుఁ । డాత్మరక్షాధురీణుఁ డనాథమూర్తి
గరళగళుఁ డొక్కరుఁడె కాక కలఁడె మఱియు । దైవ మెందైనఁ బరికింపఁ ధరణినాథ !

ఉ॥ చీమ మహీరుహాగ్రములఁ జేరి ఫలంబుల సారమెంతయుం

ప్రేమ భుజించు రీతిఁ గడుఁ బెద్దయు మొదల్ కల యుష్ట్రమే క్రియం
దా మెసఁగంగ నేర్చు? విదితంబుగ నిశ్చలుఁడైన భక్తున
ట్లామిను వాఁకఁ దాల్పు విభ మబ్జభవుండు నెఱుంగ నేర్చునే?
ఉ॥ తొల్లి గుణాఢ్యుఁడైన చిరితొండఁడు వేడ్కనుశైలరాట్సుతా
వల్లభుఁ గొల్చి యాత్మజుని వంచన లేక వధించి భక్తి రం
జిల్లఁగఁ బాకమర్పణము చేసి నిరంతర కీర్తిమంతుఁడై
యెల్ల జగజ్జనంబెఱుఁగ నీశ్వరు సత్కృపఁ జెందఁ డే తగన్?
క॥ కావున నీవత్తెఱఁగున । భావజమదహరుని చరణపద్మంబులు స
ద్భావమునఁ గొల్వుమిఁక నా । దేవుఁడు గరుణించి యొసఁగు దివ్యపదంబున్.
వ॥ అనుటయు మునీంద్రునకు నరేంద్రుండిట్లనియె.
సీ॥ తాపసోత్తమ! ధరాధరకన్యకాధీశుఁడనిశంబు చాంచల్యకు నివిధమున
జగదుద్భవస్థితిసంహారకరుఁడును సకలభూతాంతరస్థాయి యగుచుఁ
గర్తయు భోక్తయు గణుతింపఁ దానయ్యు వర్తించుఁగా కెట్లు నేర్తురౌరులు?
కావున నద్దేవుకరుణాకటాక్షవీక్షణము చే వ్రత మెట్లు జరుగఁగలదొ?
కాళమును బోంట్లకిది పూనఁగాఁ దరంబె? యనుచు వినయంబు మీర మేలైన యట్టి
కట్టములొనంగుట యు మౌని కౌతుకంబు । మదినిదైవారవికసితవదనుఁ డగుచు.
క॥ వీణయసుతిఁ గూర్చి జగ । త్ప్రాణాశనధరుని మహిమఁ బాడఁగ విని భ
ల్లాణుఁడు మదిఁ జొక్కుచుఁ గీ । ర్వాణ మునీంద్రుని నుతించె రభసముతోడన్.
వ॥ ఇవ్విధంబున నారదుండవ్వసుంధరావల్లభుండొనంగు పూజలఁ గైకొని యసేకాశీర్వ
చనంబులొసంగి యతని చేత నాజ్ఞవడసి తద్వృత్తాంతంబీశ్వరుని కెఱింగించువాఁడై
చనుచుఁ దనమనంబున.
సీ॥ చిలువలదొరమంచి విలువమించిన సొమ్మ సొగసైన సగ పువ్వుతో గలఁ దూఁదు
పాలుపు గులుకు నయాలజోతుచొక్కపు జక్కి పరగు నేనిగతోలు పట్టుశాలు
తెలిపక్కి బలురాతు తలపువక్కపక్కెంబు బాగైన యవ్విసంబో గిరంబు
వగతు గుబ్బలిపట్టి వలపులయిల్లాలు మొగములారిటి మేటి ముద్దుకొదుకు
పరఁగఁ జక్కుల దొకిమీఁదు వంగ డీఁదు । పసిఁడి మలవిల్లు వెన్నుండు పొసఁగు నమ్మ
కడలి తొవపాము హారియుఁ బుడమి తేరు । గాఁగఁ జెలువొందు ముక్కంటిఁ గొలుతు మదిని.
వ॥ అని మహేశ్వర ధ్యానంబు సేయుచు.

చ॥ చనికనియెన్నిలింపమునినంతతభవ్యయశోవిశాలమున్
సనకసనందనప్రముఖసాధుగణస్తుతిమూలమున్సపా
వనతరసానుదేశవరివర్తితకిన్నరకంబుకంధరీ
జనమృదుగానమోదితభుజంగమజాలము శ్వేతశైలమున్.

సీ॥ ప్రకటితసహకారపల్లవోద్యత్ఖాదనామోదపరభృతోద్దామరవము
ఘననితంబస్థలోద్గాఢలీలాలోల గీర్వాణకామినీగీతరవము
చారుమారుతపూరితోరుతరాశేష కీచకానీకప్రకీర్ణరవము
నదమలవరఝరీసందోహసంరూఢ మానితఘూర్ణాయమానరవము
సతతగంగాతరంగసంగతబలాక। చక్రసారసహంసాదిశకునిరవము
నొక్కటఁజెలంగుమిగులఁగర్ణోత్సవముగఁ। సురుచిరంబైనయమ్మహీధరమునందు.

చ॥ గుఱుతుగపద్మరాగమయకూటతటంబులఁగ్రీడసేయున
త్కరినికరంబులాప్రకటకాంతులఁజెందివసింపఁదుమ్మెద
ల్సరగునవానినూత్నమదసౌరభలీలలఁజేరినిర్ణయం
బెఱుఁగకయుండుఁద్రిమ్మరుచు సెంతయునబ్బురపాటుతోడుతన్.

ఉ॥ చందురుఱాలచప్పరపుఁజాయలఁగిన్నరదంపతుల్కడుం
బొందుగనాశ్రమంబులనుబుష్పశిలీముఖకేళిఁదేలితా
రుందురురేలునుంబవలునుక్షతురంగశిరస్సుధాంశురు
గ్బృందములన్గణుల్గలఁగిపెంపలరంబయిఁజిల్కునగ్గిరిన్.

సీ॥ కొదమసింగములతోఁగదిసిమేలములాడుఁగేరుచునున్మత్తవారణములు
వాడిమెకంబులఁగూడివేడుకతోడఁగ్రీడించుఁబ్రోడలైలేడిగములు
పేర్మితోబావురుబిల్లులమొల్లన నయ్యాటలాడుమూషకచయంబు
గారవంబలరారఁగానెనుబోతులఁ జేరిలీలలనుండువారువములు
చిలువలునుముంగిసలుచాలఁజెలిమిసేయుఁ। దగరులెప్పుడుతోడేళ్ళఁదగిలియుండుఁ
బగలొకింతయునెఱుఁగకప్పర్వతమునఁ। దుహినకరశేఖరునిమహామహిమఁజేసి.

మ॥ కమనీయామలతోయసంయుతమహాకాసారభాజంబులం
దమమీఱన్విలసిల్లుచుండుఁబాగడొందందత్ప్రదేశంబులం
గుముదేందీవరపద్మహల్లకలసత్కూరాండజవ్రాతహా
క్రమహావ్యాళకులీరహంసబకకోకస్తోమధామంబులై.

చ॥ ఘనమగుపోఁకమ్రాఁకులును గాంతినిఁజెన్నగుపొన్నగున్నలుం
బనసలు నారికేళములు పాటలముల్వకుళామ్రసాల చం
దనములు పారిజాతములు దాడిమముల్సురపొన్నలాదిగాఁ
దనరు ననేకభూజములు తచ్ఛిఖరీశసమీపభూములన్.

వ॥ మఱియును.

చ॥ సకలితపత్రముల్ప్రకటజాలకచంచువులున్వసింప నిం
చుకశుకనామమబ్బుటనెసొంపునమాకునమంబె? తాళకిం
శుకములటంచు నెంతయును జూడఁగనోర్వకతమ్ముఁబల్కరుక్
శుకములు పల్కనందకులశోభలఁగేరుపలాశజాలముల్.

చ॥ సకలసుమంబులందురుముశంఖునకెగ్గానరించివానిపూ
జకువెలియైన గేదఁగినిసమ్మతినుండు నటంచు ఫుల్లచం
పకములు పూన్కితోడమధుపమ్ములఁ బాఱఁగఁ దోలుఁ జేరనీ
యకయటుగానిచో మధుకరావళిసేసినదేమివానికిన్ ?

గీ॥ పొందుకొనిగండుతుమ్మెదపిండునిండి। యుండఁగన్నులపండువై బొండుమల్లె
పొదలలరు నందు హారిరత్నములుఘటించి। నెరినిడినముత్తైఁ దుంపుపఁదిరులనంగ.

చ॥ సురుచిరపల్లవప్రకటచూతలతాస్థితకోకిలావళు
ల్వరుసఁ జెలంగు మాధవుఁడు వాలిరినవ్వనలక్ష్మి కెంతయున్
గురుతుగఁ బ్రేమతోడుతను గూర్చియొసంగినశోణనీరజ
స్ఫురదసితోత్పలౌఘములఁ బొల్పగుమాలికలోయనంగఁడుక్ . [వులను

రగడ॥ మఱియుఁ జివురించు నెలమావులను రావులను। జారిపోదినిబిలసిల్లుపూవులను దా
పొలయుచును జారుతరసూనములలీనములఁ। దలరునిందిందిరవితానముల గానముల
నారూఢఫలరసాహారములఁ గీరములఁ। గేరిపొలుపారు మదకీరములవారములఁ
బగలు రేయిలతాగ్రభాగములభోగములఁ। బొగరెక్కి కూయు పికపూగముల రాగముల
మాటికిని బాదరిశ్ఫమాటులమనీటులను। గూటములఁ జెనగుసురకోటులను బోటులను
తానకములై నమందారముల తీరముల। మానైనపుప్పొడిదుమారముల పూరముల
మరిగివిద్యాధరకుమారికల చేరికల। నరనగతికలరారుశారికల కోరికల
బాలిమీరఁగ నెపుడు వేదముల నాదముల। మొరయు మునిజనులనామోదముల వాదముల
నదుముప్పునంతతానందములడెందములఁ బ్రియలీలఁదగువధూబృందముల దందమ-

బలమయినపూఁదేనెవానలనుగోనలను । జెలఁగి తడియునిలింపసేనలనుజాళలను
దరుచైనఘనసారతరువులనుబొరువులను । దిరమైనవలచదురుతెరువులనువిరువులను
సొరిఁబూచునంపెంగనీడలనువాడలను। సరవిఁదిరిగెడుచెలులజాడలనుగ్రీడలను
దొలఁగకతిమందవాతూలములలోలముల । నలరియాడెడుమహావ్యాళములజాలములఁ
దొడరిమార్గములెల్లఁదుండములకాండములఁ। దడిపివిలసిల్లువేదండములతండముల
బరగుగిరిచెంగటనుపాత్రమునగోత్రమున । మరలకవనంతమతిమాత్రమునసూత్రమున

క॥ వెండియుఁబ్రచండమండల । మండితమార్తాండకరసమంచితమై యు
ద్దండజగదండభయదా । ఖండగతిన్గ్రీష్మఋతువుకడునొప్పారెన్.

వ॥ మఱియుమింటనంటిన యమ్మహీధరంబు జంటన శక్రచాపంబులంబన్ని చెన్నుగఁ గారుగ్రమ్ముచున్న పెనుమబ్బులును, మబ్బుల నిబ్బరంబుగాక యబ్బురంబుగా గొబ్బున మెఱసి మఱలి చనుక్రొక్కారుమెఱుంగులును, మెఱుంగులరంగు గుబ్బునగనుంగొని యంతరంగంబునఁ బ్రియాంగనల మేనుల మెఱుంగులఁ దలంచి యల్లన నల్లంబులు ఝల్లన నొల్లంబోయి మల్లడిగొని తల్లడిల్లెడు పాంథవ్యూహంబుల గేహినులకు మోహంబలరఁ బ్రియులరాక యెఱింగించు తెఱంగున ఘోషించు ఘనతర స్తనితంబులును, స్తనిత శ్రుతిజనిత కుతూహలాహీనంబులగు బర్హిణంబులు విప్పి తప్పక నర్తనంబులుసేయు నీలకంఠంబులును, నీలకంఠధ్వానంబులు హీనంబులుగాక సోకిన లీనంబులైయుండు భీకర దర్వీకరానీకంబులును, దర్వీకరానీకంబుల నొక్కొక్కతఱి నాలోకించి మూకలై పారుభేకంబులును, భేకంబుల శోకంబులఁబాపి లోకంబు లేకంబుసేయుకరణి నదీహ్రదంబులునిండి యఖండంబులై పారునట్లుగా గురియునవారిత వారిధారాపరంపరలును, వారిధారాపరంపరల వలననుండి మెండుగఁదండంబులై పుడమి ముద్దియకు సమయనాయకుండొసంగిన నూత్నహారరత్నంబులనంబడు కరకలును, కరకల నరకుగొనక యురికి జలబిందువు లందంబుగాఁ గ్రోలి. సోలిన చాతకవ్రాతంబులును, చాతకవ్రాతంబుల కౌతుకంబలరె ననిదిశల నెఱింగించువిధంబునం బఱచు కేతకీ గంధ బంధుర గంధవాహంబులును, గంధవాహంబులకుఁ జలింపక పెంపున గుంపులై మృగయా విహారలంపటంబునఁ గ్రుమ్మరు కిరాతులును, కిరాత యువతీ చరణ పంకజ సంకలిత కుంకుమాంకిత పంకంబులగు తెరువులును, తెరువులంబరువులై విరువులుగఁబూసి మురువులలరు కదంబతరువులును, తరువుల నిరవులుచేసి మొల్లంబుగఁ బిల్లల నిడి యుల్లసిల్లు ఖగం

బులును, ఖగపోతంబులకు మేతలిడు దాతలనంబగి నానాకీటక కోటులం బాటిల్లు పచ్చిక పట్టులును, పచ్చికపట్టుల దట్టంబులై మరకత ప్రదేశంబుల భాసిల్లు పద్మరాగంబుల చెలువున నలరు నింద్ర గోపంబులును, గలిగి వితరణ హస్తంబునుంబోలె నిరంతర వారిధారాకరంబై, మహాశైలగేహంబునుంబోలె సముచిత నీలకంఠశబ్దంబై, దివ్యజ్ఞానమూర్తియుంబోలె వికసిత సుమనోక్తంబై, యుత్కర్షంబునఁ గర్షక హర్షదంబగు వర్షాగమంబు నొప్పునొక్క భాగంబున.

చ॥ కొలకులఁబద్మముల్ తొలఁగి కోమలకాంతిఁజెలంగసస్య ము
ల్ఫలపరితంబులై పొదలభవ్యవిపాండురలీలమీరు చు
క్కలదొర యెలువెన్నెలలు గాయఁగ వేల్పులత్రోవ చాల ని
ర్మలతవహింపనందులశరత్సమయంబల రారునొక్కెడన్.

సీ॥ ఉత్తరానిలములయుత్తంబులలరారె సాంద్రతుషారవర్షంబు గురియ
లీలమీరరసాలసాలముల్ననలెత్తె నదులెల్ల నింకి కాల్వడలు గాఁగఁ
జలికినోడినభంగిశాంతరూపముదాల్చె చండభానుఁడు వేగజరుగుచుండఁ
గొమ్మలగుబ్బచన్గొండలదండల నెల్లవారును మనిరుల్లసిల్లఁ
దెలివలపునంగజుని కేళిఁద్రృప్తియలరఁ। జేయవలెనని తలఁచినిల్చెడువిధమున
యామినులుదీర్ఘములమీరనన్నగమున। నలరు హేమంత ఋతువొక్కతలమునందు.

వ॥ మఱియు నమంద సుందర కుంద బృంద నిష్యందన్మరంద పానానందిత షట్పదర విందేందిందిర సందోహంబగు శిశిరసమయంబును నొక్కభాగంబునఁ గలిగి, యిట్లు షడృతువులుం దప్పక యెప్పుడును వర్తింపనలవిగాక మనోహరంబై చెలంగున మ్మహీధరాగ్ర భాగంబున.

సీ॥ మరకతహరినీలముక్తికాంబుజరాగ వజ్రవైడూర్యప్రవాళపుష్య
రాగగోమేధికరత్నసంస్థాపిత మహితకాంచనదివ్యమందిరముల
శక్రాదిదిక్పతుల్పరవితో సేవింప ప్రమథగణంబులుబలిసికొలువ
వీరభద్రకుమారవిఘ్నరాజవిరించి జలజనేత్రాదులు చనువు నెఱపఁ
గశ్యపాగస్త్యమాండవ్యగౌతమాత్రి। వాలఖిల్యభరద్వాజవామదేవ
గాలవవశిష్ఠమైత్రేయకణ్వముఖ్య। లైనమునిసంఘములుభక్తినభినుతింప.

వ॥ మఱియును.

సీ॥ గానకోవిదశివపికో దేవయంచును పరవితోఁబల్కెడు శారికలును

దశ్వర్గీతినిశివాత్పరతరంనాస్తియం చాడెఁడుమదమదాళావళియును
హరవామదేవమహాదేవయనిభక్తిఁ గీర్తించుఘనరాజకీరములును
భర్గశంకరపరబ్రహ్మత్రినేత్రయం చారయఁగేరుమయూరతతులు
నభవభూతేశహరివిరించ్యర్చితాంఘ్రి। పంకరుహాయుగ్మయని కేరుపరభృతములు
గలిగియభినవశృంగారగరిమఁదనరి। మహితగతినొప్పుశశిమౌళిమందిరంబు.

క॥ అద్దివ్యధామమెంతయు। సుద్ధామతఁజొచ్చియందునొకచెంగటఁ దా
నుద్దీపితమణిమయమగు। గద్దియపైసౌఖ్యలీలఁగదిసినవానిన్.

సీ॥ ఘనరత్నరజితకాంచనభూషణవ్రాత సతతవిశాలయశస్సమేత
నిజభక్తలోకమానితకల్పభూజాత భూరికారుణ్యవిస్ఫురితచరిత
మహిషదానవగర్వమర్దనవిఖ్యాత ముదితాప్సరీజనముదితగీత
కమనీయతరదివ్యకరధృతశుకపోత వితతకటాక్షపోషితవిధాత
బుధజనవ్రాతకేవలభువనమాత। యగుమహాసితనగజాతనమితవ్రాత
నభినవానందబంధురస్వాంతుఁడగుచుఁ। గనియెసురమానికన్నులకరువుదీర.

సీ॥ సర్వగీర్వాణప్రచయసమర్చితదివ్యచరణారవిందయేహరిణనేత్ర
హారహీరపటీరతారకాహిమచారుకీర్తివిస్తారయేకీరవాణి
సతతమానితదానజనగృహాంగణదివ్యకల్పభూజాతయేకంబుకంఠి
సమరారిసందోహసంహారకరలసద్విక్రమోల్లాసయేవిధునిభాస్య
చిరతరైశ్వర్యయుక్తయేచిగురుబోణి। విమలసౌందర్యమూర్తియేద్విరదయాన
భూరికారుణ్యచిత్తయేపుష్పగంధి। యట్టిశర్వాణినతిభక్తినభినుతింతు.

మ॥ సురరాజార్చితపాదపద్మయుగళీ! సూరిస్తవానందినీ!
శరదిందుప్రతిమాననసుందరముఖీ! చంచత్కురంగేక్షణీ!
పరదైతేయభయంకరీ! శివకరీ! బ్రహ్మాండభాండోదరీ!
దురితవ్రాతలసన్మతంగజహరీ! దుర్గా! జగత్పావనీ!

తోటకవృత్తం॥ జయశాంకరిభూరియశస్స్ఫురితా। జయసర్వవరప్రదసాధునుతా
జయసంతతపావనిశర్వరతా। జయచంద్రధరప్రియశైలసుతా.

చ॥ అనివినుతించుచున్నఁగనియంబికయిట్లనునోమునీంద్ర! నీ
వెనయగనెందునుండియిటకిప్పుడురాకజగంబులందు స
జ్జనులగువారివార్తలునిజంబుగవేగనెఱుంగఁజల్కవే

యనవుఁడు నారదుండు వినయంబునఁ జెప్పఁ దొణంగెఁ బొంగుచున్.

మ॥ వినుశర్వాణి! యశేషలోకములు నేవీక్షించితింగాని ధా
త్రినిమర్త్యుల్కడు శంభుభక్తినియతిం దీపించుచున్నిత్య సం
జనితానందము నొందిరందు నొకయాశ్చర్యంబుఁ గన్గొంటి నో
జననీ! సత్కృపఁ జిత్తగింపుమది విస్పష్టంబుఁగాఁ దెల్పెదన్.

సీ॥ ఘనతమీరఁగ సింధుకటకంబనఁగ నొప్పు పురవరముకోటిధరణియందు
నప్పట్టణంబేలు నమితకృపాస్వాంతుఁ డర్కవంశజాఁడు ధర్మాద్రిధీరుఁ
డనుదినశైవవ్రతాచారశీలుండు భల్లాణుఁ డనురాజు భక్తిమిగుల
నడుగనిజంగానకలరగా నొట్టగు నడిగినలేదన్న నదియొతనకు
ననిదిశలనెల్లఁ జాటించి యద్భుతముగఁ। దనదు మొగసాలనందంబుఁ దనరగంట
వ్రేలఁగట్టించె నెంతయు వేడ్కతోడ। నెద్దివేడిన నర్థులకిచ్చుచుండు.

గీ॥ మఱువఁడెపుడైన శివనామమంత్రజపము। వెఱవఁడెందైన నర్థులు వేఁడుటకును
బఱవఁడరిసంఘములకు సంగరమునందు। గిరిశపదభక్తినిరతుండు నరవరుండు.

క॥ కోపమనిన్నైన లేద। రోకపమనిరతప్రతాపుఁ డొగినీతనికిం
గోపమనితలఁచి శాత్రవ। భూపతులరుగుదురుతమదు పురవరములకున్.

గీ॥ అర్థరాత్రిరాశునగరిసమృద్ధియతని। భక్తిమార్గంబు భాసురయుక్తిఁ దెలిసి
మీకు నెఱిఁగింపవచ్చితిఁ బ్రాకటముగ। సమదపికవాణి! శర్వాణి! జలజపాణి!

ఉ॥ నావుఁడు శైలపుత్రియును నాధునిపల్కులకాత్మలోన నెం
తో వెఱఁగందినంతనము తోనపుడాతని వీడుకొల్పి భ
క్తావళిఁ బ్రోచుతత్పరతనందము మీరఁబరోరుహాక్షి యా
భావజగర్వభంజనునిపాలికి శీఘ్రమయేగి యిట్లనున్.

సీ॥ జయజయఫణిహార! సర్వలోకాధార! జయజయనగచాప! శశికలాప!
జయభక్తసురభూజ! సంతతోజ్జ్వలతేజ! జయమహోన్నతవేష। సాధుపోష!
జయమానిజనపాల! సామగానవిలోల! జయచక్రధరబాణ! శరధితూణ!
జయచారుదరహాస! సామజాజినవాస! జయవిధుస్తుతిపాత్ర! సత్పవిత్ర!
జయజయసురవముఖ్యనిర్జరకదంబ। భర్మమకుటాగ్రసుఘటితప్రకటహూత్న
చిత్రరత్నప్రభావిభాసితసుదివ్య। చరణపద్మద్వయోల్లాస! జయమహేశ।

వనమయూరవృత్తం॥ సామజహాభాహారతుషారకరభూషా

కామితఫలప్రదజగద్విదితవేషా
తామరసనంభవనుతాగగనకేశా
నీమహిమలేఁబొగడనేర్తుఁనెగిరీశా.

క॥ జగములువడిఁబుట్టింపను । దగనంరక్షింపఁబఱపఁదైవమవని ని
న్నొగడునగాదెముదంబున । నిగమంబులుదేవదేవ ! నీలగ్రీవా !

క॥ అరయనొకవార్తఁవినిమీ । కెఱిఁగింపఁగవచ్చితినిపుడెంతయువేడ్కం
బరిపాటిఁజిత్తగింపుము । పరమేశా ! నగనివేశ ! భవ్యవిలాసా !

క॥ హెచ్చుగఁగొల్చినవారికి । మెచ్చుగనర్థాంగమయినమిగులంగృపతో
నిచ్చుఘనమైనదేవుఁడ । వచ్చుగనినుఁబొగడఁదరమెయవ్విధికైనన్.

సీ॥ దంటయైయొకఁడునేత్రమునఁనిన్పూజించె వింటనొక్కఁడుగొట్టెవెఱపులేక
యింటగావలియుంచెనిరవుగానిన్నొక్కఁడొంటిగాదండెత్తెనొకఁడుగినిసి
కంటకంబలరజోకటగుమ్మెనొక్కఁడుకుంటెననిన్నంపెఁగోర్కినొకఁడు
గొంటితనమునఁబాల్గానిఁజొప్పెనొకఁడు నిన్నొంటిగవెలిఁజేసెనొకఁడుపూని
మఱియునిటమీఁదనద్భుతకరముగాఁగ । నొక్కభక్తుండుధాత్రిపైనిక్కముగను
నిన్నుఁగొల్చుచునున్నాఁడుచెన్నుమీర । నతనిమహిమమునెఱిఁగింతునభవ ! వినుము.

క॥ నెరిసింధుకటకమనియెడు । పురియేలున్నపాలుఁడమితపుణ్యుఁడుతగ నీ
శ్వరభక్తుఁడుభల్లాణుం । డరయగసతతంబుజంగమార్చనపరుఁడై.

చ॥ అడుగకయున్నజంగమునకారయనొట్టగుఁగోర్కిమీరఁగా
నడిగిననియ్యకున్నయెడనెల్లియగుం దనకంచుఁబల్కుచా
నెడతెగకెద్దియైనవడినిచ్చుచుగర్వముతోడనున్నవాఁ
డుడుపతిసత్కిరీట ! కమలోదరపూజిత ! భక్తవత్సలా !

గీ॥ అతనిపట్టణమునకునీవరుగుదెంచి । నరవిఁదద్భక్తిమార్గంబులరసిచూచి,
రమ్మనవేవేగననిగిరిరాజపుత్రి । పలుకుటయుమోదముననంతెభర్గుఁడపుడు.

క॥ అద్భుతమునొందనేటికి । మద్భక్తులజాడలెఱుఁగమదవతి ! నరసీ
జోద్భవహరిజంభాసుర । జిద్యోగీంద్రులకుఁదరమె ? చిరతరయుక్తిన్.

క॥ నాకన్ననధికులెన్నఁగ । లోకానీకంబులెల్లలోఁగానఁగలరో
శోకస్తని ! మద్దాసులు । చేకొనియిటులాడుచున్నఁజెల్లుంజామీ !

ఉ॥ నిక్కముఁదెల్పెదన్వినుమునీరజనేత్ర ! విధాతకేనియుం

జిక్కనొకింతభక్తునికిఁ జిక్కనపద్ధతినట్టులౌటచే
మిక్కిలిభక్తిసన్గొలిచిమీరినరుండువిధూతపాపుఁడై
యెక్కువిధంబులన్సుఖానిఁ బేర్మివహించుసదగ్రలీలలన్.

గీ॥ అశ్వమేధాదియాగంబులైనధేను । భూహిరణ్యహయతులాపురుషశకట
ముఖ్యదానంబులైననో మహానాంగి । నరవిమద్భక్తికింతైననరియె చెపుము ।

క॥ అలిగినచో విధినైనం । దలఁద్రుంతునిజంబుమీరదయచేసినచోఁ
దలఁదాల్తునెపుడువేడుక । లలరగురుద్రోహినైననంబుజనేత్రా !

క॥ కంటికిరెప్పవలెనా । ల్గంటిరో ! మద్భక్తవరునిఁ గాఁచుకొలుదు వె
న్వెంటందిరుగుదునెప్పుడు । వింటే ! చర్చింపనికను వేయేమిటికిన్.

ఉ॥ కావ్యననీదువాక్యమునుగాదనకిప్పుడయేగుదెంచి త
త్పావరుభక్తిచూచుటకుఁ దోడ్కొనిశీఘ్రముగాఁగవత్తు ని
చ్చోఁ తరవర్ణినుల్గొలువశోభనలీలవసింపుమింపుతో
నీవనిపల్కియద్రిసుతనెమ్మదినమ్మతిచేసియంతటన్.

గీ॥ హరిసురేశాబ్జసంభవాద్యమరవరుల । వేడ్కమీఱంగనప్పుడేవీడుకొలిపి
కొలువుచాలించివేవేగనిలకుడిగ్గి । తనరథమ్లాణువీటికిఁ జనుచునుండె.

క॥ చనిచనికనెశివుఁడొకచో । ఘనతరకల్లోలమాలికాపరిభాసి
స్వనుతయశోరాశిం ద్రిభు । వనదురితవినాశిఁ బృథులవణవారాశిన్.

సీ॥ వేలాతలోదంచదేలాలతాగ్రాళి హేలావిలోలాళిజాలకంబు
కుంభశిక్తియారంభకుంభీనసగ్రాహ కుంభీరసంరంభజృంభితంబు
రంగన్మహోత్తుంగభంగావళీతట శృంగారితాంభోమతంగకులము
భూరిప్రకారసంచారధారాధర హారచారుతరప్రతీరభూమి
కలితబలయుతఘనతిమింగిలవిలాస । చలనసతతస్ఫుటీకృతరుషజలౌక
శేకకర్కటకమతనీహారశుక్తి । శంఖవరరత్నసంఘమాసాగరంబు.

చ॥ సకలజగంబులన్మనుచుసామికినీకువిసంబానంగ నే
ప్రకటితలీలనంచునలహాల్కడలిన్నొసంచితాఁబురాం
తకునకుఁగానుకియ్యగఁ ముదంబునఁబట్టుసుధానముత్కరం
బకొయనవాభ్రఫేనతతిబాగుగనజ్జలరాశిసెంతయున్. [రుతముగ

లయగ్రాహి॥ ఇమ్ములగుఘూర్ణితరవమ్ములు మృదంగనినదమ్ములుగనండజచయమ్ముల

లక్ష్మిముఁగొనిగీతపురవముఁగసారెకుఁబ్లవమ్ములధ్వనుల్ ఘనరవమ్ములుగమ్రోయ
స్నిమ్మిఁయలరారనటనముఁలొనరించునలకొమ్మలోయనంగఁజెలువముఁగనకూపా
రముఁనఁజెలంగునిరతముఁనువిలాసగతిఁద్రిమ్మరుచువీచికలొకుమ్మడినిఁజూడ౯.

చ॥ సలలితమూత్నరత్నమయసైకతముల్విలసిల్లునచ్చటం
గలితబలాకజాలములఖండగతిన్వసియింపఁజాలని
మ్ముఁలమణిమేఖలాఘటితముంబరిశుద్ధనవీనచేలముం
గలజలజాక్షిచొక్కపునిగారపుగొప్పపిఱుందులోయన౯.

ఉ॥ జాలరుపుష్పబోణులువెసందమబిత్తరివాలుగన్నులం
బోలికచేసియోయనఁగఁబూనికెవాలికెగండుమీల బ
ల్గాలమునందుఁగ్రుత్తురధికంబగుకోరికమీరఁబట్టి దా
రేలలువాడుకొంచుమదికింపుగనవ్వనరాశిచెంతల౯.

శా॥ ఆరత్నాకరతీరభూములునముద్యల్లాంగలీతాళ జం
బీరామ్రక్రముకప్రవాళకదళీబిల్వామ్లకాకేతకీ
సారంగప్రముఖాఖిలాగమవితానచ్ఛాయలందెల్లఁబ
ల్లారుంగొర్కులవిశ్రమింపుచునులీలన్ శూలిదానంతట౯.

సీ॥ రమణీయమౌక్తికరచితసౌధంబులు మేలైనహరినీలజాలకములు
విమలచంద్రోపలవేదికాస్థలములు గురుతరాంబుజరాగకుడ్యములును
సురుచిరవైడూర్యసోపానవితతులు పాటింపవజ్రకవాటములును
బటుపుష్యరాగసంఘటితార్గళంబులు భూరిగారుత్మతద్వారములును
శుంభదున్నతవిద్రుమస్తంభములును । గలితసంతతశృంగారగరిమతోడఁ
బొలుపుమీఱెడుభల్లాణపురవరంబుఁ । దగఁబ్రవేశించెనగ్గజదైత్యహరుఁడు.

క॥ అప్పురవీధింజనుచోఁ । గప్పురముజవాదియగరుకస్తురియును తే౯
గుప్పలుగనుంచియమ్మెడు । గొప్పసారములుగాంచెగురుఁడొకచోట౯.

చ॥ నిరుపమరత్నపుంజరమణీయతలేందుశిలావితర్దిపై
నరయనమస్తవస్తువులునమ్మెడువైశ్యనిఁజూచిశూలి తా
నురుమణిశృంగసంగరజితోర్వ్విధరాంచితమధ్యసీమయం
దిరువుగనుండునట్టియలకేశ్వరుఁబోలినవానినొక్కెడ౯.

క॥ హాటకమయచిత్రాంబర । కోటులుమేటులుగనుంచిగుఱుతుగనెవుడు

ప్రాపించియున్నచుండెడు । చోటులు గానెన్నొకటనందు జూడుఁడు వీటన్.

క॥ శృంగారువేద్కృతోదళు । జంగమరాజాంగడుంతు వెడఁగనుఁగొనియెన్
రంగత్తురంగఘనమా । తంగశతాంగములగములఁదగనొకచోటన్.

ఉ॥ కనుఁగొనెనొక్కచోటనవకాంచనరత్నసమందదూర్మిగా
ఘనతరమేఘులాకటకకంకణకంఠవిభూషణాది మం
డననిచయంబునెంతయుదృఢంబుగనిల్పిక్రయించుచోటులం
దనఁదుదిలేనివేడుకలతోనలశారిపురారిసారెకున్.

ఉ॥ ఒనరఁగవిప్రకాంతలసమున్నతదేహరుచుల్ తటిద్రుచుల్
ఘనతరవేదనాదములుగర్జితముల్పటుహోమధూమముల్
తనరఁగనీలనీరదకదంబములంచుగృహాహిభుక్తతు
ల్పనివడివేనటింపఁగనెబ్రాహ్మణవీథిఁగవర్ధియిుక్కెడన్.

వ॥ మఱియునగరితురగరథారోహణాస్త్రశస్త్రవిద్యాభ్యాసపరాయణజన భాసురంబుల
గు క్షత్రియనివాసంబులును, ధనకనకాంబర ప్రముఖ సమస్త వస్తుసుందరంబుల
గు వైశ్య మందిరంబులును, గోమహిషోష్ట్రఛాగాద్యఖిల పశు సమూహంబులగు
శూద్రగేహంబులును, గంధ పుష్పాక్షత ధూపదీప ఫలరసాపూపోప హారసమేతంబుల
గు దేవతా నికేతనంబులును, కలిత మణిగణకిరణ విస్ఫారంబులగు కాంచన ప్రా
కారంబులును, ఝషకమఠ కర్కట గ్రాహమహోరగ భీకర ఫేనానీక కుముద
కల్హార సారసప్రచయ విశాలంబులగు పరిఖా జాలంబులును, సముచితనూత్న నవర
త్న మాలికలగు కపోతపాలికలును, ముక్తాఫల చూర్ణరంగద్రంగ వల్లికాసంగతంబు
లగు వితర్దికాప్రాంగణంబులును, లీలావిలాస సంచార సుందరీ సందోహ సౌధశిఖ
రంబులును, నిరంతర పల్లవిత కోరకిత పుష్పిత ఫలిత లలిత క్రియాప్రమోదిత శుక
పిక మధుకర నికర ప్రకటారవ భావమూతంబులగు సుద్యానవనంబులును, గ్రమక్ర
మంబునఁ జూచుచుఁ బ్రచ్ఛన్న వేషంబునంజని మఱియు.

ఉ॥ తలిపలిపుల్వదోటయువరంగభుజంగులకొద్ధమీట సం
తతమదనజ్వరంబునకుపట్టుపుమంతులమాటశాఖ్యసం
హాతులమబల్కరాటమిరవై తగుసత్పురినొక్కచోట శో
భితగతిఁజెందివేశ్యతతిపేటబుధుల్నుతిసేయశోటగున్.

సీ॥ చిత్తజాతుఁడునిటల్రేతిశానలుగొల్చఁబూనినిల్చినపైడిబొమ్మలనఁగఁ

చెలువొప్పరతికాంతచేవిలాస ప్రౌఢఁబరగుచేమంతిపూబంతులనఁగఁ
బొలుపుఁగాఁబరిపూర్ణపూర్ణిమారాత్రుల నలరారుశీతాంశుకళలనంగ
జగములామోదింపఁజతురాస్యుఁడొనరింపఁ దనరారుమించుటద్దములనంగ
బాగుమీరినపగడంపుఁదీఁగెలనఁగ । నొఱపుగలిగినతొలుకరిమెఱుపులనఁగ
రూపలావణ్యయౌవనరూఢినలరి । యందముగవారభామినులుందురందు.

సీ॥ అళులుతామరలుచెల్వారుమారునివిండ్లు కలువరేకులుమంచిగంధఫలులు
కుందముల్మొంపునింపొందునద్దంబులు శ్రీలుశిరీషముల్చిగురుటాకు
లలశంఖములుజక్కవలునీలసర్పము ల్వీచులుసింగముల్వ్రేలయుగోలఁకు
లిసుకదిన్నియలుబాగెనఁగుదింటెనవిరుల్కరికరాలుకలమగర్భములును
గచ్ఛపంబులునొనఁగూర్చికమలభవుఁడు । మిగులనేరుపుదనరనిర్మింపఁబోలు
భూరిశృంగారగరిమచేఁ బేరుగలిగి । యలరునమ్మించుబోణులయవయవములు.

గీ॥ అతులగతులఁబతులనత్యుపరతులనం । గతులచేఁబ్రమోదయుతులఁజేసి
మతులఁదనరురూపవతులగునవ్వార । సతులప్రతులుగలరెక్షితులయందు ?

ఉ॥ ఆసవపానరూషితదధరామృతపాననశోపసూహాసో
ల్లాసములన్నమంచితవిలాసములన్మృదుగంధసారపు
న్వాసనలన్ప్రహాసములవావిరినగ్గజరాజయానల
న్భాసురలీలఁగూడుకొనిపల్లవసంఘములుందురందఱుఁ.

క॥ ద్యూతంబులమృదుతరసం । గీతంబులచేతమఱియఁగేరుచువిటసం
ఘాతంబులువసియింతురు । శీతంబులు లేకకొల్చుచెల్వాననెపుడుఁ.

చ॥ మదనకిరాతతీవ్రతరమార్గణపంక్తులకాత్మనెంతయుం
గదిసినఖిలఁబల్లవమృగంబులువారవధూప్రదేశము
లుక్కడరుఁగఁజేరిగుబ్బచనుఁగొండలచాటునదాఁగరాఁగఁద
త్పదనములందుబెబ్బులులచాడ్పునవేశ్యలతల్లులుండ్రొగిన్.

వ॥ అనివేశ్యవాట్యంబు వాటంబుగాఁ బ్రవేశించి శశిజూటుండందుల బోటులనెల్ల నొ
క్కచోటికి రావించి,

సీ॥ బన్నసరంబులుపచ్చలకడియంబు లాణిముత్తెపుఁబేరులందియలును
గమ్మలుబవిరెలుగంటలమొలనూళ్ళు రంగైనభుజకీర్తులుంగరములు
ముగపులతీగెలుబొగడలుశావిలీ ల్మేలంపుముంగరల్నేవళములు

చెవులపువ్వులుమంచిచేర్చుక్కబొట్టులు సొగసొప్పుబంగారుముంగఱరేకు
లాదిగాఁగల్గుదివ్యభూషావళియును । వన్నెచీరెలుఱవికెలువలసినంత
విత్తమును వేగనొసఁగెనవ్వేలుఁదులకును । గట్టుగమికోఁడెనిగారాపుపట్టిమగఁడు.

ఉ॥ అటులనొసంగియొక్కకనకాంబుజపత్రవిశాలనేత్రకుం
బటుతరకామశాస్త్రచయపారగుఁడైవిలసిలునట్టి స
ద్విటునొకనొక్కనిన్నిగులవేడుకతోనొసఁగూర్చివారిఁ బ్ర
స్ఫుటరతికేళిసౌఖ్యములఁబూనివసింపఁగఁజేసెవాసిగన్.

గీ॥ కూర్చెఁబల్లవకోటినకొమ్మలకును । దనరనొసఁగూర్చినట్టిమాధవునిలీలఁ
గూర్చెఁబల్లవకోటినకొమ్మలకును । దనరనొసఁగూర్చెనయ్యుమాధవుఁడు వెసను.

మత్తకోకిల॥ మానితంబుగలోకములన్నిజమాయచేఁబలుమారును
న్మానిమోహమునొందఁజేసివినోదవైఖరిఁగేరు త
ద్భానుకోటిసమానతేజుఁడుబాగుమీరఁగనయ్యెడం
దానునవ్విటజంగమాకృతిఁదాల్చెనెంతయువేడుకన్.

చ॥ నెఱవులతేటిగుంపులగణింపఁగజాల్నునసోగవెండ్రుక
ల్నెఱిఁగొనగొళ్ళెదువ్వికొనినేర్పలరన్నిగవైచియాపయిం
దఱుచుగమేల్మిబంగరపుతాయెతులున్విరిదండలుంగరం
బఱుదుగఁజుట్టిపూనెఁజెలువారశిరోంశుకమింపుమీరఁగన్.

చ॥ ననుపగునిల్వుటద్దముఁగనుంగొనిసన్నపుభూతిరేఖ యొ
య్యనసొగసొప్పనెన్నుదుటియందునఁదీరిచిచూచునప్పురీ
జనులకుసొంపుగాబొమలసందునజంత్రపుచుక్కబొట్టు నే
ర్పునవిడెనమ్మహేశ్వరుఁడుపొల్పగుమిక్కిలికంటివైఖరిన్.

క॥ గండస్థలదీధితులకు । మెండుగవిందొసఁగుగతినమితతరశో భా
మండితవరకాంచనమణి । కుండలయుగళంబుఁదాల్చెఁగొమరుదలిర్పన్.

గీ॥ కనకభూషణహారినీలకాంతితతుల । తోడజోడుగఁగూడుకొక్రీడసేయు
కరణిఁదనరెడురుచులఁజొక్కముగమెఱయు । బవిరిగడ్డంబుసొగసులేర్పడఁగదువ్వె

వ॥ మఱియును.

సీ॥ మణిమయోజ్జ్వలవిభూషణములొప్పఁదాల్చిగట్టిగాఁగటిబట్టదట్టిఁజుట్టి
జిలుగుబంగరుశాలు వలెవాటుఁగావించి యుదరంబుగభూతిమెఱసనలఁది

నజ్జలింగముసూత్రజన్నిదంబులుబూని రుద్రాక్షమాలికలూఁదినించి
గండపెండెరమునుగంటలుజంగులు గిలుకుపావలునుజెల్వడరఁదొడిగి
చెలఁగినెలవంకకత్తియుఁజేకటారి । గుఱుతుఁగనఁబత్రఁగడుమొల్లవిరినరులును
వెలయఁగెంజేతశూలంబుఁగల్గిగరళ । కంఠుఁడలరొందెమోహనాకారలీల.

గీ॥ మొదలపారదమొనరించిపిదపఁదన్నుఁ । దవిలిప్రార్థింపనయ్యవతారమునను
దాల్చునలకేతకీగర్భదళములనఁగ । మారవైరికివాలారుగోరులలరె.

ఉ॥ చెక్కులదక్కులంమిగులఁజెల్వగుమోవినిఁబంటినొక్కులం
జొక్కులటెక్కులంబెళుకుచూపులఁజెన్నగుచిన్నినవ్వులం
జక్కఁగవిక్కుమక్కువలఁజక్కెరలొక్కటఁజిల్కుపల్కులం
గ్రక్కననెల్లవారలకుఁగామవికారవిహారమేర్పడెన్.

సీ॥ ఒకభృత్యుఁడురుయుక్తిజికిలినిద్దపుటద్దమొగిఁబూసనీడచూగొనరఁజూప
నొకసేవకుఁడుకేవనకలంకమతిఁజెల్వమెఱయనేరుపునఁజామరమువీవ
నొకదాసుఁడఖిలాషమొదవంగఁగపురంపుతమలంబువేమారుతవిలియొసఁగ
నొకకింకరుఁడుపొంకమొప్పఁజెంతలనుండిభూషణానీకముల్పొందుపఱుప
మఱియునొకభక్తుఁడత్యంతమధురగీత । రవముఁగావింపనెంతయురభసమునను
జారుసౌందర్యరేఖాప్రశస్తుఁడగుచుఁ । దనరిజంగంబుబురవీథిఁజనుచునుండె.

వ॥ అట్టియెడ.

ఉ॥ నీరజగంధులిందుమణినిర్మితనిర్మలభర్మహర్మ్య వి
స్తారతరాగ్రభాగములఁదారలరంజరియింపుచుండి సిం
గారముమీఱనవ్విటశిఖామణిచెల్వముఁగాంచి యెంతయు
న్మారవికారసంచలితమానసలై తమకించిరందఱున్.

క॥ మఱియునబౌరవధూమణు । లఱుదుగనమ్మిండజంగమయ్యయొయ్యారం
బిఱువుఁగగనుఁగొనుటకుఁద । త్తరమునఁబఱతెంచిరధికతత్పరమతులై.

ఉ॥ ప్రేమఁబడంతియోతుఁమకరీమయపత్రమునందమొప్ప ను
ద్దామగతింగుచాగ్రములఁదానిడికొంచువసించియవ్విట
గ్రామణిఁజూడఁబయ్యెదఁదిరంబుగఁజేర్పకవచ్చెఁగానక్కా
స్వామికిరత్నకీలితసువర్ణపుబంతులుదెచ్చెనోయనన్.

ఉ॥ ఒల్లెచెఱంగుపైనడలియుఃవ్వపయున్నటియింపలీలధ

మ్రిల్లము జారిమల్లికలు మొల్లనయెల్లెడలం దలిర్పఁగా
బల్లవపాణి యా తుఱకబద్ధరసల్లలితావలగ్నయై
యుల్లసితమ్ము గాఁగ సుమాయుధసన్నిభుఁ జూడ వేడుకన్.

క॥ సెరిసొద్దాణము గట్టుచుఁ । జిరముగ ధరియించి మొలుఁగుఁదీఁగెఁ గదుం భా
సురగతి నదుము సడి దొరుక । హరిమధ్యమ హారుఁ జూడ నరుదెంచె వడిన్.

క॥ బాలునిఁ బాలకుఁ బిలుచుచు । లీలం గతయుగము సాచి లేమ యొకతె య
ట్లాలింగనఁ గన వేగం । బాలింగనముఁ గవచ్చు నటు లరుదెంచెన్.

సీ॥ కమనీయ సౌవర్ణ కర్ణపత్రద్యుతు ల్తళుకులేఁ జెక్కుటద్దములమీఁదఁ
జారుముక్తాహారభూరిశోభావళుల్ ప్రకటవక్షోజకుంభములమీఁదఁ
బటువైన మేఖలాఘటితరత్నప్రభల్ ఘనతరజఘనభాగంబుమీఁద
సురపనీలాభవిస్ఫురితవేణీరుచుల్ సలలితపృథుకటిస్థలముమీఁద
జిలుగుచెంగావి పావడసిరులు మిగుల । జెల్వుగల చల్వవలువపైఁ బలువిధములఁ
గలిసి వఱలంపనొకశీతకరనిభాస్య । సరవి నరుదెంచె నమ్మహేశ్వరునిఁ జూడ.

మ॥ ప్రమథాధీశునిఁ జూడ నొక్క చెలి కుంభత్ప్రక్రియన్వచ్చు చో
నమరన్నవ్యముగంబు పైఁ గురులు చెల్వారంగ దుస్స్వాది న
త్కమలేందీవరవజ్రపుష్పనవమూఖ్యప్రోల్లసద్భూషితా
సుమమధ్యంబుల సంచరించు మధుపస్తోమంబులో యన్గతిన్.

ఉ॥ గొబ్బున గిబ్బ గబ్బిచను గుబ్బలు జొబ్బిల నబ్బురంబుగా
నిబ్బరమొప్ప చందనము నేర్పునఁ బూసి వెలంది యొర్తు తే
నుబ్బగ దివ్యసౌరభములొక్కటఁ దిక్కులఁ జిక్కు యెల్లెడం
బ్రబ్బ బొజుంగు జంగముఁ దిరంబుగఁ గన్గొనఁ జేరఁ గేరుచున్.

సీ॥ ఘనలీలఁ దనరారు మహోగ్రవెంద్రుకత్నైశైలైనసురరాజనీలములుగ
నదమలతర విరాజన్నఖాంకురములు ప్రకటితమౌక్తికప్రకరములుగ
నతతశోభానమంచితదంతపంక్తులు వజ్రకెక్కనమంచి వజ్రములుగ
భూరిప్రభాపరిస్ఫురదధరోష్ఠంబు రమణీయతరపద్మరాగముగను
రతివధూమణిచేనూత్నరత్నఖచిత । మగుచుఁ జెలువొందుచొక్కఁ బువ్వగిపసిండి
బొమ్మయనవొక్కముద్దులగుమ్మ వేడ్క । నవ్విరూపాక్షుఁ గన్గొనరుగుదెంచె.

శా॥ చంచల్లీలనొకర్తు నీలజలదచ్ఛన్నేందు రాడ్బింబమౌ

ముంచన్మించినచంచరీకతతిచేనింపొందురాజీవమా
యంచున్స్వల్పఁగఁజాలిమోముపయిఁజెల్వొందుంతలశ్రేణి న
తిఁగాంచన్నీలగళుంగనుంగొనుటకేతెంచెన్విరుల్మించఁగన్.

చ॥ సకియమొకర్ణనూపురలసన్మణికంకణకింకిణీధ్వను
ల్ప్రకటగతిం జెలంగఁబరిభాసితనవ్యసువర్ణభూషణ
ప్రకరములుల్లసిల్లనలవల్లవశేఖరుఁజూడవచ్చె ద
ర్పకశరముక్తమైనరవిఁబర్వెడుచొక్కపుఁదేగమోయనన్.

సుగంధి॥ ఈగతిద్విరేఫవేణులెల్లనంతవంబుతో
వేగనేగుదెంచియంతవింతకాంతినెంతయు
న్బాగుమీరినట్టిమేటిపైఁడిగట్టువిల్తునిన్
యోగినాథుఁజూచిరాగమూగమెప్పనొక్కటన్.

ఉ॥ అంగనలెల్లవేడుకననంగశతప్రతిమానభంగ ది
వ్యాంగునినభ్భుజంగునిఁబ్రియంబుననీక్రియఁజూచిజాళువా
బంగరుపళ్ళెరంబులనుబాగుగరత్నములుంచి హారతు
ల్పొంగతితోనొసంగిసరసంబుగసేసలుచల్లిరంతటన్.

ఉ॥ అద్దిరవీనిచెల్వము! జయంతధనేశకుమారమారుల
స్పద్ధయఁగెల్వఁజాలుధరణిన్వెలసిల్లెడుమౌనితేజ మా
ప్రొద్దునకుంనమంబెనఁగఁబోలునయారెవిలాసలీలనో
ముద్దియలారరండుకడుముద్దులుగుల్కెడునమ్మసామికిన్ !

సీ॥ పొదలెడుకొందమతుమ్మెదగుంపు నదలించుఁబరికింపవీనిపెన్నెరులకాంతి
తొగలరాయనితోడఁదులయానఁగవచ్చు మొనసివేడ్కనువీనిముద్దుమోము
వెలిదమ్మిరేకులఁబలుమారునిరసించు రమణిరో! వీనినేత్రములచెల్వు
తళతళమెఱయునిద్దపుటద్దములనేలు లీలతోవీనికపోలయుగము
వెలయుతిలపుష్పమునుగేరువీనినాన । వింతయగుసింగిణీవిండ్లువీనిబొమలు
కొల్లలుగమొల్లమొగ్గలఁగోడగించు । నెంతయునుబంతమునవీనిదంతపంక్తి.

క॥ నెలఁతా! పున్నమతోవె । న్నెలతానరియగునెపోల్పనెటిసీతని చె
ల్వలరెడునగవునకున్నను । బలుకులకున్సరియౌచిలుకపలుకులుధాత్రిన్ ?

గీ॥ కంబునన్నిభమైనగళంబువాఁడు । ఇమ్ముమీరువిశాలవక్షమ్మువాఁడు

రమణఁబొడవగుబాహుదండములవాఁడు । తొడరిసింగంబుఁ గెల్చునెన్నడుమువాఁ [డు.

ఉ॥ తమ్ములఁ గేరుపాదలసితమ్ములవాఁడు నవీనబంధుజీ
వమ్మునదల్పు మోవిచెలువమ్మునుగల్గినవాఁడు పేర్మిఁ జూ
క్కమ్మునఁ గమ్మవిల్తుతమకమ్మునణంచెడువాఁడు లీలతో
నమ్మకచెల్ల ! వీఁడుమదినమ్మకపోవఁడిదేమిచోద్యమో ?

సీ॥ ఎమ్మెమీఱఁగవీని కెమ్మోవియానుట భావింపనమృతంబు సేవగాదె ?
పొలుపొందవీనితోఁ బొందొనర్చుటవేడ్క నలకల్పభూజాశ్రయంబుగాదె ?
లీలవీనినిగౌఁగిలించుటనిర్జర గవియిచ్చునిష్టానుభవముగాదె ?
వలనైనచెల్వముఁ బనిపూనికన్గొంటఁ దలఁపఁగననిమిషత్వంబుగాదె?
కుసుమశరకేళివీనితోఁ గూడియుంటఁ । బ్రకటితంబగుసామ్రాజ్యపదవిగాదె ?
యిమ్ముగా స్వర్గలోకసౌఖ్యమ్ములవేరె। కోరవలయునె వీఁడుచేకొనియె నేని?

ఉ॥ కొమ్మరో ! మోముముద్దుగొని కోరికఁ జెక్కులుగోటమీటి చె
ల్వమ్ముగనెంతయుం గళరవమ్ములుమీఱఁగఁ బూని తేనియల్
గ్రమ్మెడుమోవియానియధికంబుగవీనియురమ్ముసారెకుం
గ్రుమ్మఁగరాదె గబ్బిచనుగుబ్బలనుబ్బుచుగొబ్బుగొబ్బునన్ ?

క॥ కుతుకమునఁ బ్రతిదినమునీ । చతురునిమెయిజంటనుండునతిభాగ్యము సం
స్తుతిసేయఁదరమెతిరముగఁ । జతురాస్యునకైనవాణిచానకునైనన్ ?

ఉ॥ ఈనెఱజాణఁడీ చెలువుఁడీ దరహాసవిభాసితాననుం
డీనళినీకళత్రనిభుఁడీ ప్రభుఁడీ నవయావనాంగుఁడే
మానినినైననెంతయునుమన్మథబాణవికంపితాత్మఁగాఁ
డానొనరింపకున్నె? వనితామణులార విలాససంపదన్ !

శా॥ వీనింజూచినపూవుఁబోఁడిమదనావిర్భావలోలాత్మయై
మేనంబుల్కలుగ్రమ్మమేటిజిగిచన్నెట్టల్ గగుర్పట్టఁగా
సూనాస్త్రాలయమెల్లఁ జెమ్మగిలఁ దాఁ జొక్కుంగదే కొమ్మ ! యిం
పూనంజంద్రునిఁగన్న చంద్రశిలయుంబోలెం బ్రమోదంబునన్.

ఉ॥ కంజదళాక్షి ! యీనవపుశాలిఁ గనుంగొనినంతనుండియుం
రంజిలిమానసంబుపరిరంభణలాలసమయ్యెఁ జయ్యనన్
మంజులపుష్పబాణములుమన్మథుఁ డేయఁదొణంగెఁ బైపయిం

బింజియుఁ బింజియుం దవులఁ జేర్చి కడుం దృఢలీల నొక్కటన్.

క॥ అరిరా! శతధృతి యీతనిఁ । బఱిఁగా నూహింపకున్న పాపమున నెకా
మఱిఁ దలకోఁతలఁ బడియెన్ । సతతము భువనంబులెల్లఁ జర్చింపంగన్.

వ॥ అని మఱియు నిట్లని వితర్కించిరి.

సీ॥ పణఁతి యీతండు వాక్పతియొ! యిట్లనఁగ నల్వొగములుఁ బుక్కిటముగ్ధయేది ?
తరుణి యితండు మాధవుఁడొ! యిట్లన శంఖచక్రముల్ ఊమ్ములనఁ జానయేది ?
ధవళాక్షి యితఁడు వాసవుఁడొ! యిట్లన వేయుగన్నులుఁ గులిశంబుఁ గలుగుటేది ?
శుకవాణి యితఁడు దర్పకుఁడొ! యిట్లనఁగఁ గ్రొవ్విరితూపులు నదియ్య విల్లునేది ?
యితఁడు భల్లాణు నిజభక్తిమతినిఁ దెలియఁ । జల్లమాంబ నిజంబెల్ల సరవి నరయఁ
బూనిచనుచున్న శివుఁడుగాఁ బోలు నిదియె! తథ్యమగు నిందుముఖులార తలఁచి చూడ.!

క॥ తొలినోముల ఫలమిపుడీ । చెలువునిఁ గనుగొంట యిందుచే భాగ్యంబో
చెలువారఁ గల్గె నిట్టులఁ । దలఁపఁగ నద్భుతము గాదె తారుణియందున్ ?

క॥ అని యివ్విధమునఁ బురసతు । లెనలేని ముదంబుతోడ నీక్షించుచుఁ దన్
గొనియాడ ననంతశివుఁడా । జనపతి మొగసాల దరికిఁ జనియెన్ లీలన్.

వ॥ అని సూతుండెఱింగించిన విని నైమిశారణ్య మహామునులట మీఁది వృత్తాంతం బె
ట్లని యడుగుటయు.

శా॥ గౌరీచారుపయోధరద్వయమిళత్కస్తూరికాకర్దమ
స్ఫారోదగ్రభుజాంతరాళ విధిజంభద్విణ్ముఖామర్త్యకో
టీరస్థాపితనూత్నరత్నరుచిధాటీప్రోల్లసత్పాద మం
దారక్షీరపటీరహారహిమరుక్తారాభమందస్మితా.

క॥ తరుణారుణాబ్జసుందర । చరణా దురితాబ్ధితరణ సంతతకరుణా
ధరణీధరశరణా శశి । భరణా కరిహరణ నిఖిలభయసంహరణా.

తరల॥ భువనపోషణ సత్యభాషణ భోగిరాజవిభూషణా
దివిజపాలన ద్విడ్విఘాలన దివ్యతాండవఖేలనా
పవిధరార్చిత మానిపూజిత భామకోటివిరాజితా
శివగిరీశ్వర భూతిదాయక సింధుజాధిపసాయకా.

మాలిని॥ మనసిజశతరూపా మర్దితాశేషపాపా
దనుజరిపుకలాపా దర్పితోద్యత్ప్రతాపా

ధనపతివరమిత్రా దానసంస్తోత్రపాత్రా
ఘనతరనిజకార్యా కాంచనాహార్యధైర్యా.

గద్య॥ ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వర వర ప్రసాద లబ్ధ కవితా సామ్రాజ్య ధురంధర కౌండిన్య సగోత్ర పవిత్ర కూచిమంచి గంగనామాత్య పుత్ర బుధ జన విధేయ తిమ్మయ నామ ధేయ ప్రణీతంబైన రాజశేఖర విలాసంబను కావ్యంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

రాజశేఖరవిలాసము.

తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీమత్క్రమిత జన సుర। భూమీరుహ భుజగవర విభూషణ సుగుణ
స్తోమహిమాచలకన్యా। కోమలముఖ పద్మ భృంగ కుక్కుట లింగా.

వ॥ అవధరింపుము నైమిశారణ్య మహామునులకు నిఖిలపురాణ వ్యాఖ్యాన విఖ్యాతుండగు సూతుండిట్లనియె నట్లు జగన్మోహనాకారుండగు నవ్విట జంగమేశ్వరుండు తన మందిర ద్వారంబునకువచ్చు టెఱింగి భల్లాణుండు.

చ॥ ఎదురుగనేగియాగురుజనేశ్వరుఁగాంచినమస్కరించి న
మ్మదమునఁదోడితెచ్చిసుఖముంబగుపీఠికమంచిశోభన
ప్రదముగనర్ఘ్యపాద్యములుభాసురలీలనొసంగివేగఁద
త్పదసలిలంబుమూర్ధ్నమునభక్తినిఁజల్లుకనిల్చియుండినన్.

క॥ తెలిఁగన్నపాలయుంద। వ్వరుకాంతులఁదనరుభూతియుక్కింతకరాం
బురుహమునఁబట్టిజోగీ। శ్వరుఁడానృపుమూటనిడినవరవితండున్.

ఉ॥ పావనమయ్యె మద్గృహము పక్వములయ్యెఁ దపోవిశేషము
ల్లావిరివృద్ధిఁ బొందెఁ జెలువంబగు కీర్తియుఁ బూనియర్థివై
నీవు మహానుభావుఁడవు నేఁడరుదెంచుటఁ జేసి వేడ్కనో
భావజరూప! పూర్వకృతభాగ్యవశంబున మాకు నియ్యెడన్.

క॥ గురులింగ మిమ్ముఁ గన్గొని। పరితోషము నొంది మది శుభస్థితిఁ దనరం
బరమేశ్వరుఁ డిప్పుడున। కరుణం బ్రత్యక్షమైనకైవడి మీరన్.

సీ॥ ఎండమండియుఁ జటకు నేగుదెంచితిరిట్లు మునిచంద్ర! సౌందర్యమూర్తి దనర
నీమోవి పలుగంటు లీచెక్కుఁ గవ చీరు లీచిన్నివెన్నెల నెన్నునగవు
లీముద్దు ననుబల్కు లీచిత్తరపుఁ జూపు లీవలిపపుఁ జెక్కు లీమొయార
మరయంగ మీ శెభాసురలీలఁ దగునయ్య మఱియొందునైన నీమహిమ గలదె?
నాఁగ నాశంభుఁ డప్పుడానంద మొదవ। చేతులార జేసినవ్వియుఁ జెలువు మెఱయ
నట్టివిటచిహ్నలేర్పడ నఖిలజనులు। వినఁగ నెఱజాణ యగుచు నిట్లనియెఁ బ్రీతి

సీ॥ జననిగర్భంబున జనియించినట్టి తత్ఫలమొల్లఁ దెల్పెద నలరవినుఁడు
జారుఁడైనతతంబు వా౽ కాంతలతోడఁ గామకేళులయందుఁ బ్రేమఁ గూడి
కొమరొప్ప నింతుల గుబ్బచన్నుల మీఁద గరిమఁ జేయిడుకొని విరులశయ్యఁ
బవళించి సుఖలీలఁ దవిలియుండినఁ గాక కోరిక [illegible]గుదియఁ బట్టి
కలలఁ దరుణులఁ గామించి కలితుఁ డగుచుఁ। బెరిగిపంచేంద్రియంబులు బిగ్గఁబట్టి
తియ్యవిల్కానిశారికి నొయ్యనోరిగి। తిరుగుచుండిన ఫలమేమి సిరులకరయ?

క॥ మానినులఁ దవిలియున్నను। మానుగ నిహపరములొదవు మనుజుల కెల్లన్
గానల భూములఁ దిరుగుచుఁ। దానములు జపంబులేల తగ నొనరింపన్?

సీ॥ సరవిముత్త్రిపద్రిమ్మరిఁ దలనిడుకొన్న కరిదైత్యమథనుండు కామిగాఁడె?
కొమరొప్ప మోహించి కూఁతు నిల్లాలిఁగఁ జైకొన్న పరమేష్ఠి కామిగాఁడె?
మురిసెఁ బదార్వేల గొల్లపూఁబోణులఁ గలసిన వెన్నుండు కామిగాఁడె?
గౌతమునిపత్నిఁ గడఁగి వరించిన గట్టులపగవాఁడు కామిగాఁడె?
కోరి యాచార్యభామినిఁ గూడినట్టి। చైరవాప్తుండు మిక్కిలి కామిగాఁడె?
కామిగాకున్నయట్టియష్టలితుఁ డెవఁడు। కామిగాఁడేని నిర్వాణకామియగునె?

గీ॥ అదియునుంగాక కామశాస్త్రియందుఁ। గామిగావచ్చునని పల్కు కతన నిట్లు
తనరవిటజంగమాకృతిఁ దాల్చియేను। నలరవెలయాండ్ర భక్తులనడిగికొమచు.

క॥ భోగింతు నెల్ల వేళల । బాగొప్పెడు కామశాస్త్రపద్ధతి వెలయన్
శ్రీ గల్గుట కరయఁగ ఫల । మీగతి సుఖియింపవలదె యింపలరారన్ ?

చ॥ రమణికుచద్వయంబు గనుఱమ్మున నానుక మోము మోముపైఁ
బ్రమదము మీరఁ జేర్చుకొని పల్కరు కోర్కులఁ బుష్పశయ్యపై
నమరఁగఁ బవ్వళించి యనయంబును మన్మథసౌఖ్యలీలలన్
గ్రమమున నోలలాడుటయొ గాదె సుజన్మఫలంబు ధారుణిన్.

క॥ అని పెలపులఁ బాలుఁగఁ జ । య్యన నవ్వుచుఁ బల్కు జంగమాధిపు నారయం
జనదనుచు న్నృపుఁడు లింగా । ర్చన సేయఁగఁ బిలువ నతఁడు క్రమ్మఱఁ బలికెన్.

సీ॥ జగన్నాథ ! మా రాకచందమంతయు నీకు విను మెఱిఁగింతు సవిస్తరముగ
నన్నంబు పైనించుకైనఁ గోరిక లేదు వలనైన వెలఁది గావలయుఁ జుమ్మ
వేశ్య లేనిదినాలు వేయైనఁ గాని భోజనమొనరింపను సైపకుండుఁ
గావున వేవేగఁ గన్నులపండువయగు దానినొక్కతెఁ దగినభక్తి
తోడఁ దెప్పింపు వేడుకతోడ నిపుడు । గౌరవంబుగ నీవిచ్చు కట్నమిదియె
యనుఁడు నృపశేఖరుఁడు నేర్పు దనర నతనిఁ । గాంచి యిట్లను సద్వచోగరిమ మీర.

చ॥ వినుగురునాథ ! నిక్కమగు విన్నపమొక్కటి చిత్తగించి యి
ట్లనుచితముల్ వచింపఁగ మహాత్ము[illegible] దగదయ్య మిమ్ము ని
ప్పని విని యెవ్వరైన నగుబాటొనరించెదరయ్య మీ రెఱుం
గనిదిపు డెద్ది యిమ్మహిని గార్యము లేదుగదయ్య తెల్పఁగన్.

చ॥ అడుగుమ యెద్దియేని యురయంబ యొనంగెదఁ గాక మీకు ని
ప్పుడు నొకకన్నియం దెలిసి పొందుగఁ బెండ్లియొనర్చి రత్నపుం
దొడవులు జీరలుం బసులతో ధనధాన్యములన్ గృహంబులన్
గడువడి భృత్యవర్గము మహైకొను మిచ్చెదఁ గోర్కె మీరఁగన్.

క॥ ఊరూరుఁ దప్పకుండఁగ । మేరలు పేయింతు నిపుడు మీశిష్యులకు
న్వారంబులొనఁగునట్లను । దారత వర్షాశనములు తగ నొనరింతున్.

గీ॥ పెండ్లికట్నంబులును గడుఁ జేర్మితోడ । రాగిశ్వేరలును మీకుఁ బ్రాకటముగ
నియ్యఁజేసెదఁ బ్రజలచే నెల్లకలని । సూనశరరూప ! యట్లుగాదే నివినుము.

శా॥ గ్రామంబుల్ కరులందలంబులు శతాంగంబుల్ తురంగంబులు
న్స్వామిం బేరగు వస్తుసంఘములు సంపూర్ణంబుగా నిప్పుడే

ప్రేమలీల్మెరఁగనిత్తుఁ జేకొనుమిటులొప్పెక్కలనీరాజ్యముం
దోమాత్రాండనిభప్రకాశకొనుమీయుర్వ్యథరాభాగంబొగిన్ !

క॥ ఈరీతి సౌఖ్యలీలల । చేరూఢిగనుండుటొప్పు చిరతరమహిమం
గోరికమీరఁగఁ గైకొను । మారాధ్యజనావతంస! యనిబల్కుటయున్.

క॥ ఆపలుకులువినిగుఱుఁడతి । కోపోద్రేకమున నృపతికుంజరుఁగని యో
భూపాలక ! నీ తేగం । బీపట్టునఁ దెలిసెఁ దరుచులింకేమిటికిన్.

గీ॥ ధరణిభల్లాణుఁ డెంతయుదాతయనుచుఁ । జెప్పఁగా విని యేతెంచునప్పుడొక్క
కాసాసంగినవెలయాలుగలుగు నిటుల । లోభమేటికిఁ గుసుమశరాభనీకు. !

సీ॥ ఛేకంబుఁగని చాలభీతిఁ బర్వెడుబంటు దురమునరిపులఁ బోఁదరుమఁగలఁడె ?
మడిగట్టువడి దాటఁదడఁబడుతెట్టువ మించివారాశిలంఘించగలఁడె ?
యిసుమంతపనపుకొమ్మొనఁగఁ జాలని వైశ్యుఁ డెనసియంగడిఁ జూరలిడఁగఁగలఁడె?
యిలువాసి వెడలంగనలయుసోమరి వేగమున వారణాసికిఁ జనఁగఁగలఁడె ?
నరవిమావంతుఁ డెక్కనఁ దరలలేని । వారణంబు భారంబు నోవంగఁగలదె?
కావున నొకింతసూక్ష్మతూకామితంబె । యీయఁగానోపవిఁక నిచ్చ లేదిచెపుమ. !

గీ॥ ఎండకన్నును నీడకన్నెఱుఁగకుండి । తనరనరచేతియర్థంబుఁ గనఁగలేని
యలఘుతరరాజ్యగర్వాంధులైనయట్టి । నరవరుల కేలవ్రతములు ధరణియందు.

చ॥ గడియకుఁ బెక్కుమార్గములఁ గల్లలు పల్కెడు సాధుకోటి త
న్నాడయుఁడటంచు మ్రొక్కునపుడూరక యుండుచు వింతచేష్టలన్
గడువడిఁ దానొకొక్కయెడఁ గళ్ళెలఁ జేయుచు రాజ్యసౌఖ్యముల్
గడుకొనులాహిరీమనకఁ గ్రమ్మినమత్తులు గారె భూపతుల్ ?

ఉ॥ బొంకులకెల్లఁ దానకము పుట్టినయిల్లగుఁ గల్మషాళికిం
గొంకొకసర్వదుర్గతులకుందగు మూలము రాజసంబు నీ
వింకనతిప్రయాసమున నిట్లగు రాజసవృత్తి నుండియు
న్బింకము తోవ్రతంబురకపేక్షమొనర్తురె పార్థివోత్తమా ?

గీ॥ నీకు నీవేళనొక కాసు లేకయున్న । నిదుగొ మా చేతికాసైన నిచ్చి వేగ
వెలపొలంతినిఁ దెప్పింపు మలరనిదియు । వినఁగఁ గాదేని శపథంబు విడువుమిపుడు.

ఉ॥ వాహనముల్రథంబులును వారణముల్మదపుల్లనంబులున్
గేహములుస్పురంబులును గేవలరత్నవిభూషణంబులు

స్వాహానవృత్తితో నొనఁగి చాలఁ బ్రియంబునఁ బూర్చి యొప్పుడు
ద్వాహము సేయుకంటె నొకవారవధూటి నొసంగరాదొకో?

చ॥ అనుడు దినేశవంశకలశాంబుధిచంద్రుఁడు నూగి చంద్రునిం
గనుఁగొని రాజుమహాత్మ! తగుకార్యమెలింగినరీతి విన్నవిం
చినపని గానిలోభమునుఁ జెందివచించుట గాదు మీరలిం
దునకలుగంగఁ బాడియె? బుధుల్ క్షమ సేయరె తప్పుగల్గినన్?

క॥ కావున మీమదికింపుగ। వేవేగ వలంతియైన వేడుకకత్తెన్
రావించెదఁ గైకొనుమా। భావజనిభ! యనిన నతఁడు ప్రమదముతోడన్.

క॥ అటులేని తెలియవినుమీ। కుటిభూతలనాథ! వారకాంతవిధము ప్ర
స్ఫుటగతిఁ జెప్పెదఁ జంగమ। విటుఁడని యొన్నకకడు వివేకము మెఱయన్.

సీ॥ సంపూర్ణపూర్ణిమాచంద్రబింబద్యుతిఁ బెద్దయు నిరసించు ముద్దుమోము
విరిదమ్మిరేకుల సిరిఁ బరిహాసంబుఁ గావించు నిడువాలుఁ గన్నుదోయి
బింబికాఫలకాంతిఁ బెక్కుమీఱ జయింపఁ దివిరెడు సొబగైన తియ్యమోవి
మెలిబంగరుబొంగరాలలీలల నేలఁ జాలినకతి నంపుఁ జన్నుఁగవయుఁ
గొదమతుమ్మెదకదుపుల గదుము కురులు। కరికరంబుల కెనయనఁ బరగు తొడలు
గొప్పపిఱుఁదులు నల్పమై యొప్పు కౌను। పృథ్వినాథ! గణికనాభియును గల్గి.

తరల॥ మొలకనవ్వులు వాలుఁజూపులు ముద్దుగుల్కెడు పల్కులుం
దళుకుఁ జెక్కులు హంసయానము తమ్మితూండ్లజయింపఁగాఁ
గలభుజంబులు కంబుసన్నిభకంధరంబును గల్గి తా
వలచియున్న లపింప నేర్చిన వామలోచన గావలెన్.

క॥ పురుషుం డలసిన మీఁదట। పురుషాయితబంధగతులఁ బొందుపుచు వరుస
న్సురతంబు సేయ నేర్చిన। గురుకుచ గావలయు నలరఁ గువలయనాథా!

క॥ నఖదంతక్షతచుంబన। ముఖనిఖిలరతిప్రకారములఁ దానెకడు
న్సుఖలీలఁ గలయు నీరజ। ముఖి యేకావలయుఁ జుమ్ము భూపతితిలకా!

చ॥ కలకలనవ్వు కొంచుఁ దమకంబునఁ గంచెల పిక్కటిల్లఁగాఁ
గులుకుమిటారి గబ్బిచనుగుబ్బలు పైఁబయి నుబ్బఁ దేనియ
ల్చిలికెడు ముద్దుపల్కులను జెన్నగు హాహుము మీరఁ గేరుచ
చ్చిలుకలకొల్కి గావలయుఁ జిత్తజకేళికి భూభుజోత్తమా!

సీ॥ నిక్కుజక్కవదోయి నెక్కసక్కెములాడు చనుగుబ్బలురమున నానవరనాని
భుజయుగంబలరమూఁపునలీలఁ గీలించి చెలువొప్పఁ జెక్కునఁ జెక్కుఁ జేర్చి
పలుమాఱుగళరవంబులు మీఱిచెలఁగంగ నిమ్ముగా మరునిల్లు చెమ్మగిలఁగ
గొనగోటిపోటులొయ్యనమర్మముల్నాటవగలచే బెదరుమైవడకు దోఁపఁ
జొక్కిబిగికౌఁగిలింతలఁ జెక్కుక్రియలఁ । బ్రేమదళుకొత్త వసియించిపిదపనుపరి
సురతము ప్రౌఢయై సేయుసుందరాంగి। కావలయుఁ జుమ్ము ధారుణీకాంతయిపుడు.

వ॥ మఱియును.

సీ॥ ధనగర్వమునఁ బల్లవునిఁ దృణీకృతలీలగణన సేయని పెల్లుకత్తె గాక
కలహించి వేఁడుక కాని నెంతయు నెగ్గులాడుచునుండు గయ్యాళి గాక
నెమ్మది మొఱుని పైనిలిపి మాఱుని కేళి నలరఁ దేలింపనితులువ గాక
ప్రేమ చేఁ బిలిచిన బేలయట్టులఁ బల్కనొల్లని మాయల బెల్లి గాక
యొకని చేవిత్తమందివే ఱొకనితోడఁ । గలిసి వర్తించు బద్దోసకారి గాక
పూనియే ప్రొద్దు నిద్దురపోతు గాక । మదటయును గాక పరికింప మలిన గాక.

గీ॥ విటునితోఁ గూడియున్నట్టి వెలఁది గాక । జాని సెయు రోగియును గాక పాపి గాక
బేలయును గాక తగమగ నాలు గాక । యున్నవాల్గంటిఁ దెప్పింపు ముర్వీనాథ !

క॥ వినుచిత్తినిశంఖినిహ । స్తినిపద్మినియ నెడు నాల్గు తెఱఁగుల సతులం
దునఁ బేరెన్నికయగు ప । ద్మిని గావలెఁ జుమ్ము మాకు మిహిరకులేశా !

క॥ శివపాదభక్తినిరతయు । నవిరళసౌందర్యవతియు నతిపుణ్యగుణ
ప్రవిమలతరహృత్కమలయు । నవనీశ్వర మాకు నిచ్చునది యిపుడెలమిన్ !

సీ॥ ఘనసారమృగమదగంధసారానేకసంతతనవ్యవాసనలచేత
మౌక్తికాంబుజరాగమరకతనీలాదిదివ్యమాణిక్యదీధితులచేతఁ
దరుణేందుబింబసుందరదర్పణావళీతరళితఘనధగద్ధగలచేత
సౌవర్ణపర్యంకసంవ్యాప్తమల్లికాద్యతులితకుసుమసంహతులచేత
సరవిఁ దెలియిడ్డచందువాసిరులచేతఁ । బ్రకటితములగు జాలవల్లికలచేత
సొరిదిఁ బేర్చైననిఖిలవస్తువులచేత । నలరు కేళీగృహంబు గావలయుఁ జుమ్ము.

వ॥ అనినన్నృపాలుండిట్లనియె.

గీ॥ అట్టికానిమ్ము దేవ మీరానతిచ్చు । క్రమము మీఱంగ నిప్పుడే గడన సతిని
నలరఁ దెప్పింతు నని పల్కి యాక్షణంబ । కౌతుకంబాత్మ నెంతయుఁ గడలుకొనఁగ.

క॥ తలవరులఁ బిలిచి ధరణీ । తలవరుఁడు ద్విధముఁ జెప్పి తగిన ధనంబు
ల్వలనొప్పఁగ నిచ్చి ముదం । బలరఁగ వెలపొలఁతిఁ దెండటంచుం బలికెన్.

వ॥ అంత.

ఉ॥ పద్మము లెంతయున్ బిగుఁబాసి వెసన్ముకుళింపవిస్ఫుర
త్పద్మములందు భూసురులు తత్సమయక్రియ లాచరింపఁగా
పద్మము మీరువార లగు సామజయానల కెల్లఁ జాలహృ
త్పద్మము లుల్లసిల్ల రవి పశ్చిమవారిధిఁ గ్రుంకె నత్తఱిన్.

సీ॥ కరము మెప్ప సాంధ్యరాగము మీఱెఁ జెల్వారు నంధకారము పర్వె నఖిలదిశలఁ
జుక్క లాకసమునఁ జక్క నొక్కట నుండె ముదముతోఁ దొగలకోఁ దుదయమయ్యె
జనుల కెల్లను బ్రీతియొనర వెన్నెల యొప్పె లలిఁ జకోరములు కోర్కులఁ జెలంగె
నలిని తాఁ దలవంచె నగియెను గుముదిని కోకంబు లెడబాసి కుందె మదిని
మరుఁడు వెడవింటి విరితూఁపు లురయఁ బూని । యేపు దనరార విరహుల నేయఁ దొడఁగె
సతులకుఁ బురుషులకుఁ బరస్పరవిలాస । రసము చిలికెడు పలుకు లింపెసఁగ నపుడు.

సీ॥ ముత్యాలతాటంకములు గొమ్మ పూఁబోఁడి బన్నసరంబిదే నన్నుతాంగి
భుజకీర్తు లివె చూడు గజరాజగామిని యొడ్డాణమిదె గొమ్మ యుత్పలాక్షి
కరకంకణంబులు గైకొమ్ము హరిమధ్య చేర్చుక్క బొట్టిదె చిన్నిలాఁడి
మొగపులతీఁగ చెల్వుగఁ బూను శుకవాణి సేవశంబిదె రమ్ము నీలవేణి
రత్నహారంబు లివె యుదు రాజవదన । వన్నెచీరలు గొనుము సౌవర్ణవర్ణ
గంధసారంబుఁ బూయు మోకంబుకంఠి । యనుచుఁ దుదలేని కోరిక నాత్మ నలర.

ఉ॥ పల్లవు లెల్ల మొల్లముగ బల్లిదులై కడు మంచివస్తువు
లొల్లలు మీఱఁ బట్టుకొని యూరిమితోఁ బఱతెంచి వారనం
ఫుల్లసరోజనేత్రలకుఁ బొందల రార నొసంగి వేడ్కరం
జిల్లఁగఁ జొక్కు మక్కువలఁ జెంది సుఖింతు రనేకలీలలన్.

క॥ తలవరు లడ్యొడ నర్థము । లలఘుగతిం గొనుచు నరగ నంచిత కౌతూ
హలమానసు లగుచు న్వే । శ్యలగృహముల కరిగి పిలువ సాగిరి వరుసన్.

సీ॥ రమ్మ పద్మావతీ రావె చింతామణీ రాజగన్మోహిని రాజరేఖ
రమ్మ చకోరాక్షి రా పుష్పమంజరీ రావె లీలావతీ రత్నపుత్రి
రా సుందరాకార రమ్మ కైరవగంధి రావె బింబాధరి రమ్యభూష

రావె కోకిలవాణి రా సరోరుహపాణి రా మధువ్రతవేణి రమ్మ తరుణి
రావె నారీశిరోమణి రమ్మ రమణి । రమ్మ నవచంద్రికాహాసరాజహంస
యనుచు వేవేగ నింటింటి కరిగి యిట్టులఁ । దలవరులు వారకాంతల నలరఁ బిలిచి,

క॥ ధనములు మణిభూషణములు । ఘనతరచిత్రాంబరములుఁ గలవంబులు నం
గొనుఁడి విటజంగమునకుఁ । బనివడి నిద్దురకు నిపుడు ప్రమదము మీఱన్.

గీ॥ వనజముఖులార! ధారుణీవరుని యాజ్ఞ । యిట్లు కావున మనలకయీ క్షణంబ
వలసినంత ధనంబును వరుసఁ గొనుచు । వేగముగ రండు జంగమవిటుని కడకు.

వ॥ అని పల్కుటయును.

సీ॥ నెఱజాణఁ డొకఁ డింట నిద్దురకున్నాఁడు రాఁగూడదనె నొక్క రాజవదన
కోడెకాఁ డొకఁడు డాఁ గోరిన ధనమిచ్చి వదలనీఁడనె నొక్క వాలుగంటి
మిగులఁ గూరిమి చేయు వగకాని నెడఁబాయఁ దగదు రానని నొక్క చిగురుఁబోఁడి
వల్లభుఁ డొకఁడు దర్పకకేళికి వేళఁ గాఁచినాఁడనె నొక్క కంబుకంఠి
నమ్ముకాఁ డొకఁ డాసించి వినయలీలఁ । దవిలియున్నాఁడనియె నొక్క ధవళనేత్ర
విటశిరోమణి యొకఁ డిలు వెడలనీక । దంటయై యున్నవాఁడనె దంట యొకతె.

ఉ॥ మిండనిఁ బాసి రాఁదగదు మిన్నక పొండనె నొక్క లేమ చె
ల్వొండిదె చూడుఁ డల్లగదిలో నియతం డనె నొక్క రామ భూ
మండలిఁ బేరుగల్గు సుషమంబగు మేలిపసిండి సొమ్ములీ
తం డొనఁగం గడించి చనధర్మము గాదనె నొక్క భామయున్.

గీ॥ ఇట్లు చెలులెల్లఁ దమవిధం బెఱుఁగఁ జెప్పి । రందుఁ గొందఱు ప్రౌఢశ్యానిందుముఖులు
మందమధురోక్తు లలరారమాన వేళ । కింకరుల కిట్లు పలికిరి శంకలేక.

క॥ వినుఁ డెఱిఁగించెద మింతయుఁ । బనివడి గణికాజనంబు పద్ధతులెల్ల
న్వినయంబలరారఁగ నో । ఘనులార సవిస్తరంబుగా నిఁక మీకున్ ।

గీ॥ విటుఁడు లేని రేయి వేదనఁ జెందుచు । నిదుర కంటి కెఱుఁగనేరకుండి
కాసాసంగునట్టి కడజాతివాఁడైనఁ । గల్గఁ గోరు వారకాంత మదిని.

సీ॥ కఱుఁగు రూపిని యైనఁ గందర్పనిభుఁ డంచు నఖినుతి యొనరింతు రలఘులీల
నంత్యజన్ముని నైన నమలవంశజుఁ డంచుఁ బల్కుదు రెంతయుఁ బ్రౌఢివదర
నతిమూఢమానసుండగు మానవుని నైన నరసుఁ డటందురు సరభసమున
బ్రహ్మహంతకునైనఁ బరమధార్మికుఁ డంచు గణుతింతు రెవుడు నుగ్రముతోడ

నెన్నఁగల్గిననీతివిహీనునైనఁ । దవిలి[illegible]వ్వర్తనుండంద్రుతమకునొక్క
హీనమైనను గాసైననీ డైనఁ । జేతికొనఁగినచో వెలచిగురుఁబోండ్లు.

ఉ॥ చిన్నెలవన్నెలన్వగలఁజిత్రవిథంబులముద్దుమాటలన్
వెన్నెలనెన్నునవ్వులనువేమఱుబిత్తరిచాలుఁజూపులన్
సన్నలపైగలన్నిగులజాణతనంబునవారకామినుల్
చెన్నుగఁబల్లవప్రతతిచేతధనంబులుదోతు రెప్పుడున్.

సీ॥ ఒకమాఱుపయ్యెదనోరగాఁదొలఁగించినవరించుజిగిగుబ్బచన్నులలర
నొకమాఱుసోగవెంద్రుకలబల్మునకొప్పునడలజల్లునవిప్పిముడుచుమఱల
నొకమాఱుమణిమయప్రకటభూషణములువదలించితెరుగంగఁగుదురుపఱచు
నొకమాఱునవ్యమౌక్తికమణీహారములొక్కనగోటఁజిక్కులగుచ్చితివియఁ
జెలఁగిమఱియునుశృంగారచేష్టలలరఁ । గేరుచుండునుబెక్కువిహారములను
సొబగుమీఱెడువగకానిఁజూచినపుడు । మరుబుకొల్పును వెలయింతిమహితగతిని.

చ॥ పొలుపుగనిన్నుఁబాసియొకపూటమహాయుగమంచునెంచుచో
వలమగనీవునన్నిటులవంచనసేయఁగఁబాడియే? యిటుల్
దలఁపఁగనీతియే? యనుచుఁదక్కుచుఁజొక్కుచునిక్కువంబుగా
వలచినయట్లుమాయలనువారవధూటిభ్రమించుఁబల్లవున్.

చ॥ ధనములవేలబో యిపుడుదాసియునైనగడించునీక్రియం
ఘనముగమాకునీచెలిమిగల్గుటయేపదివేలటంచుఁబె
న్వినయపుమాటలాడుచునువేఁడుకకానిఁగఱంగఁజేసియు
య్యనవిభవంబుఁగొంద్రుగణికాంగనలెంతయునేర్పుమీఱఁగన్.

క॥ వలచినవానికిఁబడఁతియు । వలచినచందమునఁదోఁచివదలదుగాకెం
దులనైనవెలపొలంతికి । వలపుమగనకంబునకునువలపునుగలదే?

వ॥ అదియునుంగాక.

సీ॥ పల్లవవ్రాతంబుపాలిబల్లాకాసిప్రకటితోద్యన్మద్యపాననిరత
గురుతరానేకదుర్గుణగణాలంకారనకలమాయావాదజననసీమ
భూరికోపవికారపూరితనిజచిత్తకఠినవాక్యక్రియాగ్రథితరసన
ధరనసీతులకెల్లగురుతుమీరినతావుదానధర్మదయావిధానహీన
శాకినీభూతభేతాళనమదదైత్య । భీకరాకారవిజయగంభీరనినద

సుమశరారామమార్గభాసురసమగ్ర । లగ్నకలకంఠయుతవల్లి లంజతల్లి.

సీ॥ కుఱుచలై తఱుచుగా నెఱిసిన వెండ్రుకలొప్పమీఱంగ దువ్వి కొప్పముడిచి
యులఁబ్రాఁతచెప్పటట్టలఁబోలి వ్రేలాడు కుచముల నఱవికచేఁ గుదియఁబట్టి
తొడిగిన కుబుసంబువడువున మడతలేర్పడియెడు నొడలి పైఁబసపు రాచి
మెఱుఁగుతోలును మీఱియెంతయు మాసిన పెద్దపుట్టము చాలఁ బ్రీతిఁ గట్టి
బొరుసునొసటను జంద్రఁపుబొట్టుఁ బెట్టి । యడుసుకన్నులఁ గజ్జలంబడరదిద్ది
బోసినోటను దమలంబుఁ బూని యిటుల । విటులఁ బిలుమాఱు నగఁ జేయు వృద్ధవేశ్య.

గీ॥ పద్మమయిననుదగు మహాపద్మమయిన । శంఖమయిననొసంగినఁ జాలకుండి
ధనదు మెచ్చదొకింతైనఁ దనకుఁ గల్గు । విత్తమంతయు నీకున్న వేశ్యజనని.

క॥ వనఁద్రాగిన పులుగు క్రియ । న్వసువకతఁ గ్రేలుకొంచు వేశ్యాంబకదుం
బిన రేఁగి బూతులాడు । న్వనఁ గల్గని యీగియడఁగఁ బల్లవతతులన్.

ఉ॥ ఆకులు పోఁకలున్మణులు హారములున్బహుగంధసారము
లోఁకలు రూకలున్మదిని గోరినయట్టి సమస్తవస్తువు
ల్బ్రికట ముప్పమాయలొగిఁ బన్ని భ్రమించుచు నేర్పుమీఱఁగాఁ
జేకొనుఁ బో విటావళులచేఁ గణికారిబవిచిత్రవైఖరిన్.

గీ॥ మిండఁ డొకనాటి రేయి రాకుండెనేని । గాసువీసంబు చేతికిఁ గల్గనందు
కించుకేనియు నిదురఁ బోనీదు కూఁతు । గడన పూఁబోఁడియవ్వ పెన్కఱంచుమువ్వ.

వ॥ ఇట్లగుటం జేసి పల్లవవిరహితమైన వేశ్య మీఱిచ్చు ధనంబుఁ గొని జంగమవిటునికడను
రాకుండు నేయని యథార్థంబుగఁ బలికెనవిని.

క॥ సమ్మకనృపభటులలితి । గ్రుమ్మనఁ గ్రమ్మకొనినకలగణికాజనగే
హమ్ములు నిమ్ముగ దూరితు । దమ్మునఁ బరికించుకొనుచుఁ దగనచ్చోట్లన్.

క॥ ద్యూతమధుపానమృదుసం । గీతసుసాహిత్యనృత్యకేళులచేతం
బ్రీతిఁ జెలంగు భుజంగ । వ్రాతంబులఁ గనిరిచిత్రవైఖరి మెఱయన్.

ఉ॥ ఈగతినుండఁ జూచి ధరణీశ్వరు పాలికిఁ జారులెంతయు
న్వేగమ చేరి తద్విధము విస్మయలీల నెఱింగఁ జెప్పిన
న్వేగము చానఁ దేకిటుల బొంకులు పల్కుటమీకొకింతయు
న్బాగగు సేయటంచు నరపాలుఁడు కోపము మీఱఁ జూచుచున్.

క॥ ఉన్నంత పారుగుపల్లెల । కున్నేగిన దూతలెల్ల గొబ్బున నపుడే

భిన్నతమీటుఁగనటువలె । విన్నపమునరింపధరణివిభుఁడవ్వేళన్.

ఉ॥ ఎక్కడఁజూచినంబరినొకించుకయున్నెడలేకయొప్పఁదు
న్నెక్కడకెక్కడై గడనలేములుగాచుకయుండరిప్పుడే
దిక్కునకొక్కవారసుదతీమణిగల్గకయుండుటెంతయు
న్నెక్కలిచోద్యమంచుమదినివ్వెఱదిగ్గునలేచియత్తఱిన్.

క॥ నల్లనిశాలుఁడుసుంగిడి । యొల్లజనంబులనుడించియింపొందమహీ
వల్లభుఁడుతానెచనియెను । హెుల్లానఁపువేశ్యవాటికున్నతలీలన్.

ఉ॥ ధీరుఁడుభూవరుండిటులఁదీవ్రగతింజనితద్గృహంబుల
న్నోరణగండ్లపద్ధతులఁజూడఁదొడంగెవిచిత్రలీలల
న్గేరుచుఁగోరికన్మదనకేళులఁదేలుచునుండువారలం
భూరిసుగంధపుష్పమణిభూషణధారులనిర్విచారులన్.

* * * *

వ॥ ఇట్లు చతురశీతిబంధ నఖదంతక్షతపరిరంభణాద్యనేక కామశాస్త్ర ప్రకారంబు లందవిలి క్రీడించుచున్నంగనుంగొని శివశివేతి మంత్రంబును జపించుచు విఫలప్రియ త్నుండై ధాత్రీవల్లభుండు తనమనంబున వితర్కించె.

క॥ వారలుచెప్పినవిధమిపు । డారయఁదథ్యంబయయ్యెనద్విటునకునిం
కేరితినావఁగఁగల్గుడు । వారవధూమణినిత్రతమువదినిల్పుటకున్.

క॥ వెలపొలఁతిగల్గనందున । నిలయేలెదురాజనంచునెవ్వతెనైనం
బలిమిందెప్పించితనిది । కలుషంబులకెల్లమొదలుగాదెతలంపన్ ?

చ॥ కడునడురేయియయ్యెనవికల్లరిజంగముక్రోధచిత్తుఁడై
పడినదలించివల్కెనొకొ? వంచనమీఅత్రతంబుమీఁదట
న్విడువఁగఁబోలునో! భువినివిశ్రుతమానపకీర్తినొందఁగాఁ
బడునొకొ! నీలకంధరునిభాస్వదనుగ్రహమెట్టులున్నదో!

సీ॥ వేశ్యనావఁగెదననిమున్నువిశ్వసింపఁ । బలికియుప్పుడెట్లుపొందుడుఁబాటిఁదప్పి
మహానవత్యమునన్నఁగల్మషముగలదె । నేటు సేయంగమానవకోటులకును ?

గీ॥ మునుహరిశ్చంద్రముఖ్యులౌమనుజపతులు । నిత్యసత్యవ్రతాచారనిపుణులగుటఁ
గాదెచిరకీర్తిసకలజగంబులందుఁ । జెందినిర్వాణరాజ్యాభిషిక్తులైరి.

క॥ కరిహయభటరథశిబికాం । బరభూషణమణిభూషణాదిబహువస్తువులి

ద్ధరఁ జెన్నఁగ సతతంబులె । తిరముగ సత్కీర్తి దక్క ధీరాత్ములకున్ ?

క॥ మునుదీక్ష యొసఁగువేళల । ఘనుఁడగు గురునాథుఁ డెంత గాదని యనినన్
వినవొల్లక వ్రతభంగం । బొనరింపఁ దలంచు టిప్పు డుచితంబగునే ?

క॥ అదిగాకున నవ్విటునకు । నొడఁగక పట్టంపుదేవి నొసఁగి ధరిత్రిన్
విదితంబగు శపథము కో । విదులెన్నఁగ నిల్పుకొనుట విహితంబనుచున్.

చ॥ అవనితలేంద్రుఁ డెంతయు రయంబ గృహంబున కేగి సంతత
ప్రవిమలశీలయైన తన భామిని నొయ్యనఁ జేరఁ బిల్చి హా
ధవళసరోజనేత్ర ! విను ధర్మయుతంబగు నొక్క వాక్యమున్
దవిలిన భక్తితోడ విదితంబుగ నీ కెఱుఁగంగఁ జెప్పెదన్.

చ॥ సరసము మీఱ నొక్క విటజంగము ధూర్జటిఁ బోలి నేఁడు దా
సురతరలీల నెయ్యెడల నుండియొ వేగమె చేరి నన్ను భాం
తరమునఁ జూచి యెంతయు ముదంబున దీవెనలిచ్చి కేరుచున్
గురుతుగ నొక్క వారసతిఁ గోర్కె నొసంగుమటంచుఁ బల్కినన్.

క॥ ఇయ్యకొని భటులచేతికి । నెయ్యంబున ధనమొసంగి నెలఁతనొక పడుపుం
దొయ్యలిఁ దెమ్మని పనిచియు । నయ్యెడవారలను నమ్మకతిశీఘ్రమునన్.

సీ॥ చనివేశ్యవాటి యెల్లను గ్రమక్రమమున వెదకంగ నందునవ్వేలఁదులెల్లఁ
బల్లవసహితలై పరిపరివిధములగు ఋతుగామరు కేళిఁ గూడుచున్నఁ
గనఁగొని వ్రతభంగమునకు నెమ్మదిఁ జాల వెఱచి యెంతయు మదివేకి నివని
నీకు నిర్వ్యథ మెల్లఁ బ్రకటంబలరారఁ దెలుపవచ్చితి నతితీవ్రఫణితి
నిందుముఖి యెన్నఁడు నెఱుంగనిట్టిచోద్య । ముభళు బలుమాయగాఁ బోలు ! నైన నీదు
బుద్ధితో డుతనూహించి పొసఁగ నొక్క । వాక్యమిట్లని పల్కు మావలమమీఱ.

క॥ అనుమనుజాధీశ్వరునిం । గని మృదుమధురోక్తులలరఁ గాంతామణి యి
ట్లను హృదయాధీశ్వరమును । వినవే కతిగలుని కథలు విబుధులవలనన్ ।

చ॥ చిరతరలీల భక్తతతిచిత్తము లారయఁ గోరి యీశ్వరుం
డరుదుగఁ బెక్కురూపులను హార్నిశము న్జరియించుఁ దొల్లి యుం
దురితవిదూరుఁడైన చిరితొండని నిశ్చలభక్తిఁ జూడఁ ద
ద్వరసుతుఁ గూరఁ గానడిగి వానికి నీఁడె మనోరథార్థముల్ !

సీ॥ అవ్విభుఁ డెమ్ముస్సు పొదిఁ జెనిమ్మహవ్వసుతునిఁ । బూని చంపించుకొఱకున్నై పోయి దాని

నధికతరహర్షముప్పొరసన్నమునర । వేఁడుకొన్నట్టిబలాన్మయలాఁడుగాఁడె !
క॥ అట్టిశివదేవునకునీ । పట్టుననిన్నడుగుటెంతపనిసుగుణుఁడవై
యొట్టెట్టి నసెనఁగిశపథము । గట్టిగనిల్పుకొనవలయుఘనతరలీలన్.
మ॥ ననునెంతేనియుఁబెద్దఁజేసినలినీనాథాన్వయోత్తంస! యి
ట్లనఁగాధర్మమె? నీవునాపలివితథ్యంబేమనీదాసినిం
దనుమానింపకమీమదింగలుగునట్లత్యంతమోదంబుతో
నొనరింపందగుఁగాకపల్మఱునుమీరూహింపనింకేటికిన్.
క॥ పురుషుఁడుదైవంబతఁడే । కరణినియోగించునదియెకావించుటగా
కరయఁగమతియెంతైనం । దరుణులకొక్కింతయునుస్వతంత్రముగలదే !
క॥ నలలితముగనిహపరసుఖ । ములురూఢినొసంగిసకలపుణ్యఫలంబు
ల్గలిగించువిభునికంటెను । దలిరుంబోఁడులకువేఱెదైవముగలదే !
సీ॥ కాంతామణులకుఁజూక్కపుఁబెన్నిధానంబుప్రాకటంబలరారఁబ్రాణవిభుఁడు
కుసుమగంధులకునుగొంగుబంగారంబుప్రాకటంబలరారఁబ్రాణవిభుఁడు
కమలాక్షులకునభీష్టములిచ్చుదైవంబుప్రాకటంబలరారఁబ్రాణవిభుఁడు
చిగురుబోఁడులకుఁజెల్వగుకల్పభూజంబుప్రాకటంబలరారఁబ్రాణవిభుఁడు
చంద్రముఖులకుబహుజన్మజనితదురిత । పటలతిమిరార్కబింబంబుప్రాణవిభుఁడు
పొలఁతులకుఁజాలవెలలేనిభూషణంబు । రాజశేఖర! పరికింపఁబ్రాణవిభుఁడు.
క॥ వ్రతములుమదానధర్మము । లతులితగురుదేవతార్చనాదులువినుమో
క్షితినాథ! యించుకేనియుఁ । బతిభక్తికిసాటియగునెభామామణికిన్ !
ఉ॥ కావుననెల్లరీతులనుగర్తవునీవెటులానతిచ్చినం
బావనలీలఁజేకొనకపల్కుటయెట్లదిగాదటంచుధా
త్రీవరముఖ్యనిక్కముగఁదెల్పుముచింతలవేటికిక్రియన్ ?
భావభవారిభక్తతతిపాలిటనెప్పుడుఁగల్గియుండఁగన్.
క॥ అనవినిజననాథుఁడువే । దననొందుచునవ్విశాలధవళేక్షణవ
క్కువఁజేర్చివదలిక్రమ్మఱ । ననియెన్మదిదొట్రుపడఁగనఖిలనవలీలన్.
ఉ॥ ఓసరసీరుహాక్షివినుమోకులపావనియోవధూమణీ !
నీవరియేరిమానినులునేటొనరింపఁగముజ్జగంబుల
న్వాసిగనేఁడునావలుకువాక్యముమీఱఁగవేశ్యకాంతవై

భాసిలిజంగమేశ్వరునిభావజకేళిఁగలంగఁజేయుమా.

ఉ॥ వారకయీపురిన్నిచటవారవధూమణిగల్గనందునన్
వారిజనేత్ర! నిన్నిటులవంచనసేయకవేఁడ్కఁగత్తెగాఁ
గోరినవారజంగమునకుండగనీవలపెంగడామది
స్నేరములెన్నికెయ్యెడలనిల్పుముమద్వచనప్రకారముల్.

ఉ॥ నీవుపతివ్రతామణివినీవలనందగమెచ్చిమెచక
గ్రీవుఁడభీప్సితార్థములుబ్రేమనొసంగెడునంతయంబిఁకన్
భావమునందునిల్పకకృపామతిఁజూడుమునన్నునెయ్యెడ
న్నావుఁడుఁబుష్పఁబోఁడితననాథునకిమ్ముగఁగ్రమ్మఱయిట్లనున్.

క॥ వలనొప్పనింతవనితై । పలుమఱుఁబ్రార్థింపనేల పావనమతితో
నలబాహుఁగుజంగమునకుం । జెలువుగవన్నెఁగవలయునిఁక్రమమునన్నృపా !

క॥ ధరమెల్లగుత్తఁగొనియొక । దరినించుకతావుదీనతస్వేదుక్రియ
న్పరికింపఁగనిటులవ్యాధి । శ్వరకాంచెపుఁబల్కుపల్కవచ్చునెనీకున్ ?

ఉ॥ భూసుతలీలముద్వ్రతముఁబూనితిరెడ్డియునిత్తుమంచుజం
గానకువారకాంతనిడఁగానొనగూడనియంతమాత్రనే
దీనతఁబల్కఁబాడియెసుధీజనులెల్లహసింపవే? నెందునే
నేఁగనెక్కడెక్కడనవనీశ్వరశక్యమెదిద్దిదూరఁగన్ ?

చ॥ అమవిమతాంగిపల్కులదినాధివవంశవరాబ్ధిపూర్ణిమా
వనజవిరోధియొంతయునవారితమోహనిబద్ధచిత్తుఁడై
వినియొకయింతసామ్మసిలివేఁగమెతెప్పరియోపెలంత యి
ట్లనఁగలిగంటిఁగాకతగవామదినీక్రియనూహసేయుటల్ ?

క॥ అడిసమాటతగన్నద । నాడకనైకొన్నమాత్రవకటామద్దిలో
నోడకవిటవరునకునీఁ । వాడియెసువివేకముడిగివంకజగంధీ !

గీ॥ పద్మదళనేత్రనిన్నెడబాసియొక్క । నిమిషమునియునోర్వఁగనేర్చునెట్లు?
పరమసాధ్వివినిన్నిట్లుపల్కవచ్చి । తప్పుక్షమసేయుమామదిదయదలిర్ప.

క॥ ఈపాడనింతయునానతిఁ । ద్రోయకనైకొంటివెమ్మతోఁముటియుందున్
నీయట్టవరులుగలరే । పేయాలులలోననైనవిమలేందుముఖీ !

ఉ॥ చంచలనేత్ర! నామదికినమ్మతిగానిపుడొక్కమాటయా

హించిదయన్వచింపుముమహింజిరకీర్తులనేకభంగులన్
నించుమటంచుఁబల్కుటయునీలకుధృత్తవేత్రినేయుచు
విన్నంచఁగనన్నరేకునిలలింగనిటుల్లమెఁబ్రోడజాడలన్.

గీ॥ క్షితిప! యిటులవిచారంబుసేయుచుండి । చిన్నమాటలుపలుకంగఁజెల్లతిదియుఁ
గాకమత్స్వాంతవృత్తియుఁగనుఁగొనంగఁ । దలఁచితేనియువినుముడెందమునసలర.

సీ॥ జననాథవినుహరిశ్చంద్రావనీంద్రుండుగాధేయుకొలకులోకంబులెఱుఁగ
ధారుణీభారమంతయువేఁగఁబోనాడితనపాలంతిని బుత్రునానరసమ్మ
మునుకొనియంత్యజునకునివెంటవధుమాంవములుమోచుచువానిగొలుచుచున్న
వంతనవ్విభునిసత్యవ్రతంబునకాత్మఁగరుణించినిజభక్తవరదుఁడైన
కాశికావల్లభుఁడుజగత్కారణుండు । విశ్వనాథుండుచండికాధీశ్వరుండు
ప్రేమసాక్షాత్కరించియభీష్టమొసఁగి । కావఁడేవారినత్యంతకౌతుకమున!

క॥ నీవాడినవాక్యంబవు । దేవిధమునసైననిర్వహించినదానన్
భావజహరణుఁడుకరుణం । బ్రోవఁగలండాత్మనలరిభూవరతిలకా!

గీ॥ భక్తివిడకయుండుభక్తాణయివ్వేళ । మదిదృఢంబుమీఱమట్టువఱచి
సేయుకార్యమింకనుజింతింపవలవదు । నాకుసైనఁగదువిశ్రమగతిని.

సీ॥ అనఘనజఘునఁగన్గొనియనుజనపతివినుమివుతాంగిశోభనతదనర
నీచిత్తమరయంగనీచందమునవొత్తిచూచితినిజమదిచోద్యమలర
నిరువురహృదయంబులేకమైయుండినఁగోర్కెలన్నియునొనఁగూడఁగలవు
మొనసినిన్నీవేషమునవొనంగినయప్పుడవ్విటవరుఁడుక్రోధాత్ముఁడగుచు
వారకామినిదేకిటులూరిలోన । వరునిపెడబాసిమొంటిమైనరవినున్న
యట్టిమగనాలిఁదెచ్చితివనుచునొల్ల । కాజ్ఞయొనరింపఁగలఁడమితాగ్రహమున.

క॥ కావుననిన్నీరూపము । తోవిటశేఖరునికడకుఁదోడ్కొనిచనఁగా
దీవేళవేశ్యకామిని । వైవేఁగమొరవున్నటంచుననిచినయంతన్.

క॥ అంతిపురికరిగియవ్వలి । కుంతలివెలయింతియగుటకుంజనుచున్న
న్నంతంగనిమొంతేనియు । వంతనముననుల్లికాంబనవతికనిమున్.

మ॥ కల్లగ్లావునిరాఁగొన్నవిటజంగంబంగనంగోరుచో
మల్లంబెల్లను బల్లవింపకనునీవొప్పింపకోభల్లమా
భల్లాణక్షితిపాలశేఖరునకుంబట్టంపుఁబూఁబోఁడిపై

చెల్లంబోయిటువంటిచుల్కనిపనుల్సేయంగనీకహాణమే ?
క॥ ఓయప్పవారకామిని । గాయిప్పుడలంకరించికరమొప్పమనో
నాయకునికడకుఁదోడ్కొని । వేయరుగఁగదమ్మసన్నవికచాబ్జముఖీ.
గీ॥ అనెదుకూరిమిసవతిసెంతైనఁగరుణ । మీరనవ్వారిజాక్షితాగారవించి
పలుకునిట్లనియోముద్దుకలికిచెలులు। చెలఁగనీబుద్ధివేవేలుసేయఁజాలు !
ఉ॥ నీరజగంధినీవనుచునేననుచున్నదిభేదమెద్ది? యొ
వ్వారికతంబునన్వ్రతమువంచననొందకయుండిభక్తియొ
ప్పారినఁజాలునీవచనమాత్రఁగ్రహించిపుడట్టులుండఁగా
నేరవుకామశాస్త్రగతినిక్కమయింగవుగోలవారయన్.
క॥ ఇభరాజయానముననీ । విభుకౌఁగిటఁబెలఁగుచుండువిధమంతయుఁగా
దభినవవిలాసమునశర । నిభుఁడయ్యతిరతిరహస్యనిపుణుఁడుసుమ్మీ.
ఉ॥ చొక్కులఁదక్కులన్నగులసొంపగుతేటమిటారిచూపులన్
జక్కనిమందహాసములఁజారువిలాసములన్సలీలఁబెం
పెక్కుడుదివ్యవాసనలనింపగుతియ్యనిముద్దుపల్కుల
న్నిక్కపువారకాంతకరణిన్వలపింపవలెన్భుజంగునిన్.
గీ॥ మఱియునసమాస్త్రశాస్త్రప్రమాణసరణిఁ। దవిలిబురుషాయితాదిబంధములయందుఁ
బ్రోడమైమూడవలయునేర్పునఁజెలంగి। పల్లవునియుల్లమల్లనఁబల్లవింప.
క॥ అటుగాకవ్వాదీశ్వరుచెం । గటనేనియ్యకొనివచ్చిక్రమ్మఱనిపుడో
కుటిలాలకనిన్నంపినఁ । బటువైఖరినలుగఁడేనృపాలుఁడుచెపుమా ?
గీ॥ అనుసవతినూరడిలఁబల్కయాక్షణంబ । చల్లమూదేవితుదిలేనినంతసంబు
దనరఁబతిహితమునకునైతానెవేగ । మునసలంకృతియొనరించుకొనఁదొడంగె.
గీ॥ సుందరులుగొందఱప్పడయ్యిందుముఖికిఁ। గుందనపుబిందియలయందుఁబొందుమిగుల
నెంచఁగలిగినపన్నీరునించిచాల । నంపమొప్పారజలకంబులార్చిరొగిని.
క॥ ఉడురాజవదనయొక్కతె । తడియొత్తెన్రాజవతికిధౌతాంబరముల్
వడిఁదాల్పనొసఁగెసొగసుగ । గడువేడుకతోనొకర్తెకాంతామణికిన్.
ఉ॥ సొంపుగనింద్రనీలమణిశోభలనేలఁగఁజాలిపోగలై
పెంపెనలాదుముంగురులఁబెద్దయుఁగ్రొమ్ముడిదిద్దిచిక్కలం
ముంపుచుఁబెంపుమీఱెడునమున్నతదివ్యసుగంధయుక్తరా

పంపెఁగదండఁజుట్టెనొకసారసనేత్రసృగాలవర్తికన్.

ఉ॥ ముద్దులగుమ్మరూర్తుచెలిముందఱగొప్పకొప్పుంగుట్టద్దముం
దద్దయునిల్పెనొక్క-తెనిటాలమునకస్తురిబొట్టుమోమునం
దిద్దెఁబడంతియోర్తుపాలిఁదిస్మకరీమయరేఖలెంతయు
వృద్ధియతక్కఁజెక్కు-లను మోహనలీలలిఖించెనేర్పునన్.

చ॥ కలువలఁగేరుచంద్రముఖికన్గవనొక్క-వధూలలామచె
ల్వాలరఁగఁగజ్జలంబిడియెనబ్జనిభాననయోర్తువేడ్క-రం
జిలఁగమనీలవేణిజిగిబిబ్బపృగుబ్బలపైనిఁజొబ్బిలం
గలపములందెనంచితసుగంధయుతంబుగఁజిత్రనైఖరికన్.

సీ॥ చారుముక్తాహారవారముల్గళముననించెవేడుకనొక్క-మించుబోఁడి
సౌవర్ణకర్ణభూషణములందముమీఱఁదగిలించెనొకశీతధామవదన
ఘనమైనపచ్చలకడియంబులిరవుగాఁబెట్టెఁజేతులనొక్క-బిసరుహాక్షి
కమనీయరత్నసంఘటితమైచెలువొందుమొలనూలిడియెనొక్క-మోహనాంగి
పాదములనందియలుబెట్టెధామయొకతె । మురుటఁజేర్చెక్కనిడెనొక్కసుదతిమణియుఁ
జేరుగలభూషణములెల్లఁబ్రేమనిడిరి । రమణులింపారనప్పుడారాజసుతకు.

వ॥ ఇట్లుగన్య శృంగారధారిణియై యనంతరంబ.

సీ॥ ఘనసారచందనకస్తూరికాముఖ్యదివ్యగంధంబులుదొలఁబర్వఁ
గింకిణీనూపురశ్రేంకారనాదములుదునింపుమీఱనొక్క-టఁజెలంగ
ఘనరత్ననికరసంఘటితమైతనరారునవ్యకాంచనభూషణములమెఱయ
భూరికుంతలబంధభారంబుశోభించుమందమైనడకలునందగింపఁ
దినకుచకుంభయుగళంబుపేర్మిఁబాదల । లలితశృంగారలీలావిలాసములను
వాసిమీఱంగనమ్మహీవరునికడకు । నింతియరుదెంచెముదమునిదంతియనఁగ.

క॥ సురతిపతులతరశృం । గారముదనరారవారకాంతయుఁబోలెం
జేరితనమునటునిలిచిన । నారీమణిఁజూచిధరణినాథుఁడువేడ్కన్.

క॥ ఈలలనారత్నంబీ । నీలాలకయీవిమ్రదనిరతాముఖియీ
లీలావతితగుసాఁదన । పాలిఁటిజంగమునకంతుఁబ్రతిమించెవెనన్.

గీ॥ భూమివిభుఁడంతఁదనయంతిపురమువెడలి । చెలతఁదోడ్కొ-నియరుగుచోనంగియుండి
చూచిసురకాంతలెంతయుఁజోక్కయుండి । రల్లవారుసదములోసనట్టులనిరి.

సీ॥ ధారుణీశ్వరుబుద్ధిఁ బూరితాంతరంగ! చోనరఁగఁ జెందుండి తాజంగమునకుఁ దు
చేరివారాంగనఁ గోరి తనసొమ్ము లియ్యఁగోరి కాదెయొచ్చటఁ గోమునమైనఁ
దనభక్తి చెడకుండఁ బనిపడి వేశ్యవాకిల్లాలినినానంగెనిట్టిచిత్ర
మెప్పెడునసువారలొకకొండయునుభక్తి చాతమునక్క తెమైనమూకచేంద్రుఁ
డెటికినానంగుముద్దయదిద్దుఁ గుటఁ । జేసివారిఁ బతిమలోనఁ జెలఁగిపోరు
చున్నఁ గన్గానియుపుడిచ్చుచున్నవాఁడు । గానినిక్కంపుభక్తి గాఁగలదె యిటుల ?
క॥ ఇచ్చిననిరువురనొక్కట । నచ్చంబగుభక్తి తోడనర్పింపక యీ
కుచ్చితములు దగవనుచుఁ । జెచ్చెరయొకకొండ టేమి చేలమువారున్.
చ॥ పురములు వాహనంబులును భూషణముల్ధనధాన్యముల్మహాం
బరములుఁ బాఁడిధేనువులుఁ బ్రార్థన సేయక జంగమయ్యలే
తెలిఁగు నవేశ్యఁగోరి! నతిధీరతనట్లతఁడింతిఁగోరిన
న్ధరణిపుఁ డెట్లు లియ్యకొనెఁ! దానని పల్కుచు వారుకొండయున్.
క॥ ఇయ్యకొని వారసుందరి । యెయ్యెడలంగల్గుకున్న యిల్లాలినిటు
ల్సెయ్యననొసఁగుటఘనతమా! యియ్యెలపతికనుచుఁ గొండ యిట్లని వారున్,
సీ॥ ఆవరోధుహానేత్రమైనఁ గాదనకిట్లుపతి వెంట వేశ్యమై భవ్యగతిని
జనిసంతభక్తి దేయనువారుగొండయుగట్టిగా భక్తిమార్గంబు పూని
నప్పుడే భక్తుండు చెప్పినవిధమెల్లఁ జేసిననిల్లాలు సేయకున్న
నదియపోచిత్తనియనువారుకొండయునతిక్షభర్తకునొక్కమతియమైనఁ
గల్గునధిమతమిదికల్లగాదు నృపుఁడు । లీలనీజంగమునకునిల్లాలినొసఁగి
మారునిమెప్పించిబొందితో నరుగఁగలఁడు । నరగఁగైలాసమునకెల్లజనులుచూడఁగ.
క॥ అనువారొకకొండయునై । కనుఁగొనన వ్వేళనృపతికాంతామణిఁదో
డ్కొనిచనియుల జంగమురా । యనినన్నిధిమనినిచియిట్టులనియెంబ్రీతిన్.
క॥ తగుచిగురుఁబోఁడిఁ దెచ్చితి । నాగిమ్ముకుఁ బరిక్రీడింపుఁడో సామి! యనన్
నగుమొగములరఁగనపుడ । జ్ఞానివతితో [illegible] పల్కెన్.
గీ॥ రమ్ము [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible] ?
క॥ రంగుగ జంగము [illegible] । [illegible]
వెంగళి భూపతికి । [illegible].

సీ॥ కామాంధకారినైకడఁకతోనిరాకఁగాచుచుంతఁగమూఁడుకన్నులయ్యెఁ
దలయేఱుబరువయ్యెఁదగమేనుసగమయ్యెఁగళమూలమునఁజందనిలుకడయ్యె
వలనొప్పమునుపటివగదప్పెవలపునవిరిగెమనసుఱేయువరవినయ్యె
నాకేటికివేశ్యకేటిసిజభక్తిమాటకంబులచేతఁబ్రొద్దుఁగడపి
నాడవింటిరొకాకభూనాథులెచట! వ్రతములెచ్చట! ఘనశైవమతములెచట !
నెందుఁగొలగానిపాలఁడుకనిటులఁదెచ్చి । యందుకొమ్మనువారెందునైనఁగలరె !
వ॥ అనివెండియు నిట్లనె.
గీ॥ అనవలసినిన్నునిటువలెనంటిఁగాక । తగునెవేశ్యలతోఁబొందుతాపసులకు !
వలసితివిభూప! మాకునైయధికముగను । దీనిఁగైమ్మనినైనఁబూనియుఁకను.
సీ॥ అమరిటవరునిగన్గొనివిశకూక్తినిట్లనుమనుజాధీశుఁడనుపమీఱ
నయ్యలుమీరట్టులాడినఁదగుగానిక్షితినయ్యలకుఁదెచ్చుచిగురుఁబోండ్లు
నవ్వలుగాఁజూడనకాఁటంబుమాకునుదవిలిమీకిట్లాడఁదగునెమమ్మ ?
నాఁకలిగొన్నచోనన్నమెవ్వరికైనఁగలిగినవిడనాడఁగాదుసుమ్మ
మీమదికినంతవంతైనమీనసేత్ర । నరయుచుండంగఁదడవయ్యెనయ్యయింకఁ
దప్పలెన్నకకైకొమ్మతరుణినిపుడు । కరుణననిభక్తినదుగులకొరుగుటయును.
క॥ నృపతిఁగృపఁజూచియపుడా । కపటపువిటజంగమయ్యకడునవ్వుచునో
తపనకులవర్యటోయఁగ । నిపుడాడితిఁగాకసాటియేరీనీకున్.
ఉ॥ కావలెనన్నమాత్రమునఁగొమకమున్ జెలువారవారరా
జీవదళాక్షిఁదెచ్చితివిచెన్నలరన్పదివేలుపేయుని
భావజుచేతిమొలికమునంకురుబొమ్మనముద్దుగుమ్మన
జ్జీవనమొన్నభాతమునకిమునకుందరమేమనితెంపఁగన్ ?
క॥ ముదమొదవఁగనరచందురుఁ । గదుమఁదిపురుమునిదనుదురుకచుఁబాదలెదుమ
హెమ్మదకొదమకమపుఁజెదరఁగ । నదలించుమ్మదతిమ్మదుపుశాపెస్తరులున్.
క॥ వాసిగనీసుదతిమణి । నానమునావమెయంచునవగంధఫలి
న్యాసురగతిఁగన్గొనితరి । తనవంబొనరించునంతకాంచితలీలన్.
గీ॥ చెలఁగిజగములుగెలువంగఁజాలఁచిమిడిన । మరునిబలుసింగిణీవిండ్లుతరుణిబొమలు
కడఁకననిద్దంపుఁజాన్పెనకలుకాఁపు । తీరలూజానవమిటారిమూపులరయ.
క॥ చిగురాకుకెంపుబింబము । నగడంబునకెంతికమునుబంధూకమును

మ్మగువయధరమ్ముతోడుతఁ । దగునేతులయనఁగనెట్టితావులనైనన్?

క॥ పలువరుసమొల్లమొగ్గల । పలువరుసలఁగెల్వఁజాలుభామినిమఱచె
క్కులుతళుకుటద్దములతోఁ । గలహించుందామ్మిదలపుగర్ణములెంచన్.

గీ॥ చెలువపలుకులుగండుఁగోయిలలనేలు । నెలఁతచిరునవ్వులేఁతవెన్నెలలనవ్వుఁ
గలికికంఠంబుశ్రీముఖశంబునలరుభిన్న । ములుగఁగావించునెంతయుఁజెలముమీర.

చ॥ పరువడినంచితంబులగుబాహువ్యాళములొప్పగొప్పలై
యతులమ్రవేలుపూక్తికపుహారములంచులఁజీరులాఁడఁగా
గురుతుగనవ్వెలందికుచకుంభయుగంబలరున్మనప్పరో
వరమునసంభవించిచెలువంబగుతామరమొగ్గలోయనన్.

సీ॥ సుమనల్లచీమబారుమగేరుపూగారువళులబ్ధివీచికావళులనేలు
నిసుకదిన్నియలతోవెనఁబోరుఁబిఱుఁదులుకరితుండములవెగ్గలరయుఁదొడలు
మొఱయుకాహళులతోమొనయుసుజంఘులుపాదయుగ్మముకచ్ఛపములఁదోలు
నఖపంక్తిపలుమాఱునగుఁదారకంబులనడలురాయంచలఁదాడరిమెంచు
మేలిమిపసిండిచాయలఁగేలిసేయుఁ । బూనినిక్కంబుగాదీనిమేనికాంతి
యెందునిటువంటిచెలువైనయిందువదన । కలదెపరికింపమార్తాండకులవరేణ్య !

క॥ అనివనితనెంచియాగురు । వనుస్నోజననాథ! నీగ్రహముననుమముఁదో
డ్కొనిచనువేఁగమయిఁశఁద ! క్కనతావులువలదుసుమ్మగిన్మాశసఁదున్.

క॥ నరపతివల్లేయనియ । గ్గురునకుఁగ్రైదండయిడుచుఁగొమరొప్పఁగనా
యిరువురఁదోడ్కొనితనమం । దిరమునకుందెచ్చియునిచితిరమగుభక్తిన్.

గీ॥ అర్ఘ్యపాద్యాదులొనఁగిప్రహూర్జఁజేసి । యిలువెడలివచ్చితగఁదనవెలఁదికనియెఁ
గలికి! యిన్నాళ్ళునాయక్కగాఁగిలించు । వరుననీజంగమయ్యకీవలయుఁజుమ్మ !

క॥ కాదేనిదునియలుగవడి । మోదెదననిచేతఖడ్గముంబూనిమహా
హ్లాదమునమందెనొకదరి । నాదిత్యకులాంబునిధిశశాంకుఁడుపేర్మిన్.

ఉ॥ అయ్యెడఁజల్లపూంబవిభునానతిఁగైకొనివాడిచూపులా
యొయ్యనమీఱలేనగవులొప్పఁగఁజెక్కులఁజారతీవిహ్రాఁ
బయ్యెదజారముద్దుసుఁబల్కులుచెల్వలరారనవ్వటుం
జయ్యనఁజేరిమ్రొక్కినెఱజాణగుఁటెల్లనెఱింగిరంగుగన్.

క॥ చెలఁకులుగొబ్బరియుసుశ । ర్కరయుంబాలునుఘృతంబుకలవంబులుసున్

సంతతఫలరసాస్వాదము లుగ్రా । వ్యాళులన్ గరుడునావలెం జంతె వేఁడ్కఁ బలుకుచుండెన్.

గీ॥ పండుటాకులు కొరికియు బా గడంగి । యొత్తయిటు గ్రొంజివుళ్లు మూర్ఛమగ్గుచెదము
చుట్టముననిలుచుఁ బవళించు చేల నగలి । నన్నయద్దివ్య చరణంబులాత్తుచుండె.

క॥ పరిభాషింపఁగఁబాడిన । మహిమాది టుఁదించు మైనమాడొకను
స్థితముగనుండిననెమ్మద । కరిగామిని యతని తోడఁగరవతిననిశమున్.

సీ॥ ఏవిచారము లేకయిటులున్నఁ దెంతప తోశమే లేమివారనిక్కెఁ
బల్కరించిననూఁకు పల్కు పమాఁగలాగునవరతి పేయంగఁగోరవిభుఁడు
సిగ్గు చేఁబారియంగ శిశువవింతయుఁగాఁ బ్రశడురూఢమ స్నాపగండుమిటి
యుత్త ఆనీకెంత మొత్తదనంబేల బాగుమామమయిన్ద్ర చాలనరిగెఁ
బురుమఁడోఁగెఁదేయి సేయతేపాలఁదిచేయి । చేయరాదని మాచినఁ జేలఁగియున్న
కాదువోలెన్నఁ దలంచిరాఁగుట్టు తోడ । నన్నువాఁడుబ్రసికిది యుప్పదనఘ!

చ॥ పరసమమిటఁ గేరుచుమఁకయ్యకుఁ బారిచికొఁగలించిను
స్థిరముగ మాటియానిమునఁ జెక్కులు గోశులనొత్తి లీలఁబ
ల్కులుమరు కేళిఁ గూడి చెలిమానసమున్ గణఁగింపమున్నె
న్నరమఁఖలింతయున్నగతవంబనిశ్రీనిభుజంగభంగవా!

క॥ అగుఁగాని లెమ్మటంచుం । జగురాకుంబోడియతనిఁ జెనకినఁ దాని
మున్నగలేవకస్థానుపనం । దగియున్నమమాతున్నఁ జూచితనలోననిటున్.

చ॥ శివశివ! పేవదుంతయును జేసినఁ గైకొనఁగానిఁ యీవిట
ప్రవరునకిందుకోనియును బాఅదుమామాము సెమ్మనంబునం
దరలిప్రదెంత లెమ్మనుచుఁ దాబలిమాలినమంగళంగఁదీ
భువిఁజలిమాఁకప్రైనదిశిఁ జొందలరారెదు పన్నెకేవదిక్.

సీ॥ నిక్కఁపంబుగఁ దూర్పుదిక్కు వెర్వలకాలఁ జక్కనాక్కట పేఁగుజాక్కఁ బొడిచెఁ
జాగ్రమూదంబులుతవిలిహాయఁ దౌదంగఁ జదలునమదులు తేజంబుతప్ప
బారచోరాదులసంచారములుమాపెఁ గమలాప్తుఁ డుదయంబు చునమయమయ్యె
నభ్రదైవములు కేళి నిచ్చ పేయఁదమునంమజంగమ్ముట చిన్నరమసెయుండు?
సిగ్గురామిట్టచిత్రింబాయిది! యటంచుఁ । దత్తరింపక విభునిచిత్తంబు గాఁగ
బలిమి నైవమగామింతుపలరనిదని । పసమువిరిహాస్య్యపైబెక్కయస్మరూఢ.

సీ॥ ఘనతరంబున [illegible] గఁగఁగ్రిక్క ఘనాలములు కేలంగఁ

గాంచినమంచితఘంటానినాదములొనలయఁబుష్పాదిభూతికరణిఁదనరఁ
బరిమళాదులవింతబాగులుచెలువారసొగసుపల్కులుశివస్తోత్రములుగ
నలరనన్మణిగణంబులుహారతులలీలనమరంగఫలరసాన్నములుచాల
లింగనై వేద్యములభంగిరంగుమీఱ । నతిశివరాత్రిచేసెడుగతినిదనర
దేహమభవునకర్పింపఁదివిరియపుడు । కరయుగముచాచితుదిలేనికౌతుకమున.

క॥ ఆలింగనినొనరఁగఁడా । నాలింగనమునకుఁదివియనమ్ముగ్ధులపో
యాలింగనిమెచ్చిహరుం । డాలోనెలనాళ్ల బాలుఁడైతగనిల్చెన్.

గీ॥ శంభుఁడాచల్లమాంబహస్తములలోన । నివ్విధంబునబాలుఁడై నివ్వటిల్లి
యవ్వెలందుకమదిగట్టిదనుచునోలిఁ । జనులఁజేపూరవాపోయఁజన్నుఁగుడువ.

సీ॥ అదివినిచాటుననొదిగియున్ననృపాలుఁడనెసతికద్భుతస్వాంతుఁడగుచుఁ
బాలఁతిరో ! యిదియేమిపుట్టుగొడ్రాలవైయున్నదానికిఁజోద్యమొప్పనిట్లు
శిశువువాపోయెడిఁజెప్పుమటంచుఁదాలోపలికేగకలోఁతుఁదెలియ
నడిగిననిట్లనునవనీశకంటివా ! మెచ్చుగామిండఁడైవచ్చినట్టి
యొడయఁడిప్పుడుబాలుఁడైయుండిపొగులు । చన్నువాఁడనఁగ్రమ్మరనువిదతోడఁ
దరణివంశాంబునిధిశీతకిరణుఁడైన । ఘనుఁడుభల్లాణధారుణీకాంతుఁడనియె.

క॥ బాలునికివ్వటపద్ధతు । లేలావలదనుచుఁజెక్కులిరుగడనొనరం
వ్రేలుమునువేసిఘృతమును । బాలునబోయుముచెలంగిబాలేందుముఖీ.

గీ॥ నావుడులతాంగియిట్లనుభూవరేణ్య । పాలుద్రావఁడుకొట్టంగఁగేలురాదు
మూఁడుకన్నులనలరియున్నాఁడుచూడ । నితరులకుఁజెల్లదివ్వింతయింతయైన.

గీ॥ అనుడునృపుఁడింతిఁదోడితెమ్మనియొడయని । నివ్వలికిమూఁడుకన్నులయీశ్వరుఁడు
వెట్టిగొట్టెనుజేసినవేశ్యనడిగి । కొనరిమనభక్తిదెలియంగఁగోరనిటుల.

క॥ అనుటయుబాలునిఁదోడ్కొని । వనితారత్నంబువేఁగద్వారము వెడలన్
ఘనుఁడాశంకరుఁడంతట । మునుపటితనచిఱుతచందములుమానెవెనన్.

సీ॥ జడలలోమిన్నేటిజాబిల్లిసికపువ్వుపులితోలునునుశాలువునుకనరులు
చేతముమ్మొనవాలుచిలువసూడిగములునొనటమిక్కిలికన్నువిసపుఁగుతుక
చెలిమిడిమాయిపూఁతతెలిగిబ్బతత్తడినగమేనగట్టులసామిపట్టి
మొగమునఁజిఱునవ్వుమిగులఁగూరిమిచూపుతన్నుమీఁదుపాఁవజన్నిదములు
నలరనలువయువెన్నుండునఖిలసురులు । మునులుప్రమథులుగొల్వనమ్మోదమునను

భవుఁడెసాక్షాత్కరించెఁగృపానమగ్రుఁ । డగుచుభక్తాళికెదుటనత్యద్భుతముగ.

గీ॥ అవ్విధంబునఁబ్రత్యక్షమైనయట్టి । యవ్విరూపాక్షుఁగాంచిసాష్టాంగమెఱఁగి
ముదముతోడుతఁగేల్దోయిమొగిచియవని । నాయకుండిట్టులనినుతిసేయఁదొడఁగె.

చ॥ జయజయనీలకంఠ! పురశాసన! శంకర! ద్విడ్భయంకరా!
జయజయశాంభవీరమణ! చంద్రవిభూషణ! భక్తపోషణా!
జయజయదేవదేవ! మదసామజభంజన! యోగిరంజనా!
జయజయఫాలనేత్ర! విలసద్గుణమండన! దైత్యఖండనా.

లయగ్రాహి॥ నారదతుషారకరపారదపటీరదరశారదవిశాలతరనీరదనిభాంగా
వారణసురాహితవిదారణజగద్భరణకారణమహాభయనివారణభృతైనా
శూర! గణనాథ! శ్రుతిపారగ! జగన్నుత! ఘనోరగవిభూష! రిపుహార! గరళాంకా
పారసభవార్చిత! సుధీర! సముదంచితకృపారసనమగ్ర! ఘనసారసమహాసా.

దండకము॥ జయగిరిశ సురేశ ముఖ్యామరస్తోమ మౌళిస్థితస్నిగ్ధచామీ కరోదగ్ర రత్నప్రయుక్తావతంసప్రభానంచయాంచత్పదాంభోరుహా! భక్తలోకామరోర్వీరుహా! హారనీహార కర్పూరడిండీర మందారగోక్షీర హారావళీ చారుకీర్తిప్రకాశా! మహేశా! కపర్దాంచితేందుప్రభామండల ప్రస్ఫుటద్దివ్యకల్లోలినీకైరవేందీవరా! ధీవరా! గ్రావరాట్కన్యకా చారువక్షోరుహద్వంద్వలిప్తాంగ రాగప్రదీప్తోరుదోరంతరా! నంతతోద్యత్సరోజాతజాతాండభాండోదరా! భూరివేదండచర్మాంబరా! తాండవాడంబరారంభజిద్రత్న శోభావిడంబోజ్జ్వలత్కాంత హాలాహలా! వాలఖిల్యాది యోగీంద్రహృత్పంకజేందిందిరా! సుందరాకార! లోకైకవీరా! సువర్ణాద్రిధీరా! భుజంగేంద్రహారా! మహోదార! వారాశిగంభీర! నారాయణస్తోత్రపాత్రాంచితానందచారిత్ర నీదివ్య చారిత్రముల్ శ్రీశ వాగీశ భోగీశ దేవేశులున్ వర్ణనల్ సేయఁగాఁ జాలరే నెంతవాఁడన్ మహామూఢుఁడన్ నీవు కారుణ్య భావంబుతో నన్ను రక్షింపనూహింప నీరీతిఁ బ్రత్యక్షమైనిల్చి బ్రహ్మేంద్రులున్ సిద్ధయోగీంద్రులున్ గానలేకుండు నీపాదకంజాతయుగ్మంబు వీక్షింపగాఁ జేయుటం జేసి నేధన్యతం జెందితిన్ బూనిలోకంబులున్ సత్పదార్థంబుఁ గానంగలేకుండుచందాన నత్యంతమాయాంధకారంబు చేఁజిక్కి సంగానఁగాలేక దైవంబులంచున్ పరిన్ బాలనెల్లన్ సమర్పించియుం దేమియున్ మేలు నొందంగలేకుండు రెందఱన్ ఘనుల్ గొందఱిమ్మైనన సుజ్ఞానదీపంబు దీపింపఁగాఁ జేసి తత్త్వంబుసం గాంచి వాంఛార్థముల్ గొందురానందలీలన్ చిదానందు నిన్ గొల్చియు

స్వశక్తికాంతామణిం జెందిశశ్వద్విభూతిం బ్రకాశించుచున్నట్టి సద్భక్తసంఘంబులం బో
లనన్నుం గృపాదృష్టి నీక్షించి రక్షింపుమీశా! వియత్కేశ! పాపౌఘనాశా! నమస్తే
నమస్తే నమః.

క॥ ఇచ్చెద నేవరమయినను । హెచ్చుగఁ బ్రార్థింపుమిప్పు డిమ్ముగమితో
నెచ్చట నైనం దలయన । వచ్చు నిజంబైన భక్తవరులిలఁ గలరే ?

చ॥ అడిగిన లేదటంచు విడనాడక నీదగు భక్తి చక్కగాఁ
గడుఁ గడముట్టఁ జేసితివి కౌతుకముం జెలువార మేలు నీ
పడఁతి నివారకాంతఁ గను బ్రౌఢి నొసంగితి నన్న సంశయం
బుడుగుము ధారుణీతలవరోత్తమ నిక్కము మానసంబునన్.

గీ॥ సుతుఁడనై యుంటి నీకిపు డతులితముగ । జనకుఁడవు నీవు నీసతి జనని మాకుఁ
దిరము మీ యంగనమ్మ మా దేవితోడ । సాటి సుమ్మీ ధరిత్రీశ ! నేటు సేయ!

చ॥ అనికృపఁ జేసి శంభుఁ డపుడంబికకిట్లను నో వెలఁది ! యీ
య్యినకులనాథు చందమిపు డిమ్మలరంగనుఁ గొంటె ! నే నవే
శ్యను వెసఁ గోరనియ్యకొని సద్గణికాంగన గల్గకున్న చోఁ
దనకులకాంత నేమొసఁగెఁ దథ్యము గా వెలయింతి బాగుగన్.

క॥ ఇతఁ డింత విరహయోగుం । డితనకిమ్మన లోకమిప్పుడిత్తమె యనినం
బలిపల్కులు తగవని పా । ర్వతి దానిట్లని యెమిగులఁ బ్రమదముతోడన్.

సీ॥ ఇందుకిరీట ! నీ కే భక్తవరుఁడైనఁ బ్రాణంబొసంగును భాగ్యమొసఁగుఁ
దలఁ దెంచి యొసఁగును లలిఁ దనూజునిఁ గూరగా వండి యొసఁగును గాని యిటుల
మానంబు దిగనాడి మానిని నీరాదు దానమిచ్చుటఁ జేసి మానవేశుఁ
డధిక నిశ్చల భక్తుఁ డత్యంత సజ్జనుం డితనికి మన లోకమీయవలయు
నని నశర్వాణి పలుకులకలరె నభవుఁ । డంత మునులును బ్రహ్మేంద్రులభినుతింపఁ
దోగలు ముకుళింపఁ బద్మముల్ తగ వికసింపఁ । దరణి యుదయాద్రి పైఁ గోఁచెఁ దత్క్షణంబ

సీ॥ దివి నప్సరోజనుల్ దవిలి నృత్యంబాడఁ గర మొప్ప గంధర్వవరులు పాడ
సకలదేవతలును బ్రకటించి పొగడంగ శుభలీల దివ్యదుందుభులు మ్రోయఁ
బుడమి నెల్లెడలను బుష్పవర్షంబొప్ప నరులెల్లఁ దలలెత్తి యరసి చూడ
భల్లాణధరణీశు భామల నిరుపమ భర్మవిమానంబు పైని వేడ్కఁ
దనర నెక్కించుకొని కడు ఘనత మీఱఁ । బూని భల్లాణు తో జగంబులు నుతింపఁ

దనరవృషభేంద్రు నెక్కి భూతలమునుండి । భవుఁడు వేంచేసెఁ గైలాసభవనమునకు.

సీ॥ అనిన నయ్యీశ్వరుం డానందచిత్తుఁడై గౌరియుం దానును ఘనతతోడ
భల్లాణభూపాలుఁ బ్రమథులలోఁ బెద్దఁగాఁ జేసి పట్టంబుగట్టి మిగుల
మంగళగీతంబులం గనల్ వెసఁ బాడ శంఖాదిరవములు సరవి మ్రోయ
నిరుగడ బ్రహ్మాదిసురలు సేవింపఁగఁ బ్రమథగణంబులు బలిసి కొల్వ
రమణతోఁ దానెలగ పరబ్రహ్మమగుచు । జగములన్నియు నేలుచు శాశ్వతముగ
రత్నసింహాసనస్థుఁడై రాజసమున । నవిరళంబగు సుఖలీలఁ దవిలియుండె.

సీ॥ అనుచు సూతుఁడు నైమిశారణ్యవాసులై యలరుచుండెడు శౌనకాదులకును
రమణీయ బసవపురాణోక్తమైన యీభల్లాణరాయభూపాలచరిత
వివరించుక్రమమును బనిసి అనా నేర్పు విధమున రచియించి విమలభక్తి
దనర మీకానఁగితిఁ దగ మీరలిందుల తప్పులక్షమ చేసి దయదలిర్ప
నిమ్మహాకావ్యమెప్పుడు నిద్ధరిత్రి । నేర్పుతో విస్తరిల్లి బుధేంద్రులెల్లఁ
బొగడ నాచంద్రతారార్కమగుచు నుండు నటులనొనరించి మముఁ బ్రోవుమయ్య శర్వ

క॥ నరవరులకుఁ గృతులిడియి । ద్ధరణిం గవివరులు సంపదలఁ బొందుదు రా
సౌఖ్యనిహపరసుఖములకై । యురుబుద్ధిని నీకుఁ గావ్యమొసఁగితి నభవా!

క॥ ఈకథఁ జదివిన వ్రాసినఁ । బ్రాకటముగ వినినయట్టి భవ్యులకెల్లన్
శ్రీకరముగ నభిమతములు । చేకురఁగాఁ జేసి కరుణఁ జేయుమనంతా.

వ॥ అని యివ్విధంబున విన్నవించి.

క॥ కరతలధరితకురంగా! చిరతరకరుణాంతరంగ! సింధునిషంగా!
కరిదనుజమదవిభంగా! గురుజనహృత్పద్మభృంగ! కుక్కుటలింగా.

మణి॥ మురహరశరవర! మునిజనశరణా! సురవరవరద! కుసుమశరహరణా!
చిరతరగుణ! విలసితకరహరిణా! పరమపురుష! నిరుపమశశిధరణా!

మాలిని॥ వదమలతరరూపా! సర్వలోకప్రదీపా! ముదితబుధకలాపా! ముఖ్యసత్యానిలాపా!
విదళితఘనతాపా! విక్రమోద్యత్ప్రతాపా! కదనతలనకోపా! కాంచనాహార్యచాపా!

గద్య॥ ఇది శ్రీకుక్కుటేశ్వర వరప్రసాద లబ్ధ కవితా సామ్రాజ్య ధురంధర ఘనయశోబంధుర కౌండిన్య గోత్ర పవిత్ర కూచిమంచి గంగనామాత్యపుత్ర బుధజన విధేయ తిమ్మయ నామధేయ ప్రణీతంబైన రాజశేఖరవిలాసంబను మహాకావ్యంబు నందు సర్వంబును తృతీయాశ్వాసము.

శుద్ధపత్రిక.

పుటసంఖ్య	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
1	5	శశిఖంధ	శశిఖండ
,,	23	పొలుపుఁగ	పొలుపుగ
4	14	విజయునకుపాణి	విజయునకుఁబాణి
,,	22	ధాగక్రమం	గథాక్రమం
,,	24	పల్కిరుప్రార్థన	పల్కిఱిఁబ్రార్థన
,,	27	జ్వ్రజలిత	బ్రజ్వలిత
5	14	శైలంబులుంచెశుము	శైలంబులుముంచెడు
7	21	మానితఛాయా	మానితచ్ఛాయా
8	25	మేఘలా	మేఖలా
10	14	కలకలమనుస్సుల్	కలకలమనసుల్
,,	19	మీరుకందర్పునిచే	మీఱుఁగందర్పునిచే
13	1	మూసుఁగ	మూసుగ
,,	9	ఆనందమొంద	ఆనందమొందు
,,	18	జాలడట	జాలఁడన
,,	21	చెప్పఁచోద్యమై	చెప్పఁజోద్యమై
14	4	కొదవంటు	కొదువంటు
15	13	రాజూదయఁబర్వతమునుజేరంగనెఱిఁగి	రాజూదయపర్వతమునుజేరంగనెఱిఁగి
,,	14	రాజూదయఁబర్వదమునుఁజేరంగనెఱిఁగి	రాజూదయపర్వఁదమునుజేరంగనెఱిఁగి
16	7	నేలనమచు	నేలయమచు
17	4	వేండ్రిపుపూటమున్న	వేంద్రపుఁబుపుటమున్న
21	10	పద్యముల్జదుళ్ళ	పద్యముల్పదుళ్ళ
22	18	హరిహయవినుత	హరిహయనుత
,,	19	గరళగళమద	గరళగళనమద

పుటసంఖ్య	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
22	20	శ్రీమత్కుటేశ్వర	శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వర
,,	21	కౌండిన్యసగోత్ర	కౌండిన్యగోత్ర
,,	23	బ్రధమాశాస్వము	ప్రథమాశ్వాసము
26	7	నత్కృప	సత్కృప
27	8	ఘూర్న్నాయమాన	ఘూర్ణాయమాన
,,	13	నిర్నయ	నిర్ణయ
28	24	బాదరిళ్ల	బాదరిండ్ల
30	5	సుమనోక్తంబై	సుమనోయుక్తంబై [ను
31	1	చాడెఁదుమదమదాళావళియును	చాడెడుమదమరాళావళియు
,,	10	ముదితాప్సరీజన	ముదితాప్సరోజన
33	11	యింటఁగావలిసుంచె	యింటఁగావలియుంచె
34	26	లియ్యఁగఁ	లియ్యఁగ
35	14	పారంగ	సారంగ
,,	15	విశ్రమింపుచును	విశ్రమించుచును
36	5	మేఘలా	మేఖలా
,,	18	పరిఘా	పరిఖా
38	5	విలసిలునట్టి	విలసిల్లునట్టి
39	4	గల్గి	గలిగి
,,	23	చిరుఁవుగ	చిరవుగ
44	4	ధురంధరకౌండిన్యసగో	ధురంధరఘనయశోబంధుర కౌండిన్యగో
47	18	తన్నొడయుఁడటంచు	తన్నొడయఁడటంచు
53	1	లంజతల్లి	లంజెతల్లి
64	15	భుజంగపుంగవా	భుజంగపుంగవా
,,	22	నిక్కవంబుగ	నిక్కువంబుగ

ప్రకటన.

సుజనరంజనీ ముద్రాక్షర శాలా కార్యస్థానమునందు వెలకు దొరకు పుస్తకములు.

	వెల.	అంచెకూలి.
శ్రీకాళహస్తి మాహాత్మ్యము, ధూర్జటిప్రణీతము	0- 4-0	0-1-6
శ్రీసర్పవర మాహాత్మ్యము, నీలాసుందరీపరిణయము (అచ్చ తెలుగు ప్రబంధము) కూచిమంచి తిమ్మకవిప్రణీతము కాలికోబయిండు	0- 9-0	0-1 6
డిటో. సాదాబయిండు	0- 6-0	0-1-0
శ్రీకుమారాభ్యుదయము. (1897 సంవత్సరము F. A. పరీక్షకుఁ బఠనీయగ్రంథము.)	0-14-0	0-1-6
రామరాజీయము. (1897 సంవత్సరము F.A.: పఠనీయ గ్రంథము.)	1- 4-0	0-1-6
శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము (కిత్తానుబయిండు.) ...	3- 8-0	0-7-0
డిటో. కాలికోబయిండు. (చిత్రించిన యంచులుగలది.)	4- 4-0	0-7-0
విక్రమార్క చరిత్రము (సాధారణబైండు.) ...	0-14-0	0-1-6
డిటో. కాలికో బైండు. ...	1- 4-0	0-2-0
రాజశేఖరవిలాసము కూచిమంచితిమ్మకవి ప్రణీతము దళసరుకాకితముకలది	0- 8-0	0-1-6
డిటో. ... పలుచనికాకితము ...	0- 5-0	0-1-0

☞ పై పుస్తకములు కావలసినవారు, గోదావరి జిల్లా, కాకినాడ సుజనరంజనీ ముద్రాక్షరశాల మేనేజరు గారికి వ్రాసి తెప్పించుకోవచ్చును.